

Referatsaker

1. Protokoll fra møte i TN 18.-19.03.2015
2. Protokoll fra møte i KISP 09.-10. april 2015
3. Protokoll fra utvalgmøte i Den norske kirkes nord/sør-informasjon 09.03.15
4. Referat fra møte i SMM 25.03.15 (*vedlagt*) og Fellessamling SMM 26.-27. mai 2015 (*mundlig*)
5. Protokoll fra møte i Nådens Fellesskap 10.03.15
6. Protokoll fra møte i KATLUSA 21.05.15
7. Protokoll fra Kontaktgruppen mellom Human-Etisk Forbund og Den norske kirke 16.02.15
8. Referat fra møte i Kontaktgruppen med Buddhistforbundet 15.03.15
9. Referat fra møte i Kontaktgruppen med Islamsk Råd Norge 26.05.15
10. Protokoll fra møte i Kontaktgruppen med Det Mosaiske Trossamfund 11.05.15
11. Protokoll fra KNs Representantskapsmøte 29. mai 2015
12. Protokoll fra SKR 10.-11.03.15
13. Protokoll fra møte i Kirkerådet 19. mars 2015 og 11.-12. juni 2015
14. Referat fra rådsmøte i STL 26.2.15 og 04.06.15

Forslag til vedtak:

Mellomkirkelig råd tar referatsakene til orientering.

Protokoll

Torsdag 18. mars

Heldags forfatterseminar for bokprosjektet «Folkekirke nå». Innspill fra seminaret oversendes bokredaksjonen.

Fredag 19. mars

Til stede:

Knut Alfsvåg, Stephanie Dietrich, Hallgeir Elstad, Kristin Graff-Kallevåg, Gunnar Haaland, Vidar Haanes, Oddbjørn Leirvik, Lars-Erik Nordby, Atle Sommerfeldt, Helen Storelv-Rabone

Forfall:

Idar Kjølsvik, Svein Granerud, Kjersti Gautestad Norheim og Terje Solberg

Fra sekretariatet:

Einar Tjelle (1. dag), Andreas Henriksen Aarflot (1. dag), Beate Fagerli

Til innkalling:

Noen ønsker ble meldt inn med hensyn til utsendelse av papirer:

- Dokumenter sendes ut elektronisk slik som nå, men gjøres også tilgjengelig via Dropbox. Det er ønskelig med dokumenter i en PDF-fil.

TN 01/15 Protokoller

TN Protokoll 6.-7. november 2014 m/samtalereferater er allerede godkjent. Noen korreksjoner til samtalereferat var gjort tilgjengelig på møtet.

TN 02/15 Orienteringer

TN 02/15/1 MKR-protokoll november 2014

TN 02/15/1/2 Klimauttalelse

TN 02/15/1/3 Uttalelse om konvertitter

TN 02/15/2 MKR-protokoll mars 2015 (*ettersendes/muntlig orientering*)

TN 02/15/3/1 KV-dok: Economy of Life

TN 02/15/3/2 KV-dok: An invitation to the Pilgrimage of Justice and Peace

TN 02/15/4/1 LVF Rapport Internasjonal konferanse Religion og Utvikling

TN 02/15/4/2 LVF Sammendrag rapport Religion og Utvikling

TN 02/15/5	CPCE – Church fellowship (foreløpig dokument til orientering)
TN 02/15/6	Porvoo – Ethics and Economics
TN 02/15/7	Referat fra møte kontaktgruppa med Buddhistsamfunnet
TN 02/15/8	Protokoll fra kontaktgruppa med IRN
TN 02/15/9	KM-sak 03/15 Protokoll fra UKM
TN 02/15/10	KM-sak 07/15 Undervisningstjenesten i Dnk
TN 02/15/11	KM-04/15-dok Den norske kirkes grunnlag

TNs behandling:

- Flere innspill ble gitt til KM-sak 07/15 Undervisningstjenesten i Dnk. Tilstedeværende medlemmer av Kirkemøtet ble bedt om å ta disse anliggender med på Kirkemøtet.
- Tidsbruk og prosessvalg i behandlingen av KM-sak 04/15 Den norske kirkes grunnlag ble grundig diskutert.

Vedtak:

- 1) TN ber sekretariatet om å foreslå en regional nordeuropeisk (luthersk) konsultasjon i CPCE for videre behandling av CPCE-dokumentet om kirkefelleskap.
- 2) TN ber om å få tilsendt heftet «Veivalg», Kirkerådets høringsnotat for fremtidig kirkeordning. TN ber samtidig om å få dokumentet «Den norske kirkes grunnlag» til uttalelse på sitt høstmøte.
- 3) TN tar sakene til orientering

TN 03/15 Høringssvar til KVs dokument The Church – Towards a Common Vision

TN 03/15/1 Innkomne høringssvar fra norske høringsinstanser

Vedtak:

1. TN ber sekretariatet om å utarbeide ferdig utkast til Den norske kirkes høringssvar på dokumentet «The Church – Towards a Common Vision» basert på de innkomne høringssvarene, Teologisk nemnds innspill i saksbehandlingen og relevante uttalelser fra Dnks myndighetsorganer.
2. TN ber sekretariatet om å sende utkast til høringssvar til TN for innspill og godkjenning før det oversendes MKR til behandling på MKRs møte i september 2015.
3. TN anbefaler at høringssvaret endelig behandles av Kirkemøtet i 2016.

TN 04/15 KM-sak om Religionsmøte og religionsdialog

Vedtak:

- 1) TN ber sekretariatet om å ta hensyn til innspill fra samtalen i sitt videre arbeid med saken.
- 2) TN ber om å få saken tilbake på høstmøtet i 2015.

TN 05/14 Eventuelt

- Høstmøte 5. – 6. november 2015

Høstmøtet 2015 blir i Stavanger! TNs medlemmer bes sette av tid til avreise tidlig torsdag 5. november og beregne tid til retur om kvelden fredag 6. november.

Protokoll fra møte i KISP 09.-10. april 2015

Kirkens hus, Oslo

Til stede: Eilert Rostrup (leder), Leif Tore Michelsen, Jens Aas-Hansen, Arnhild Leer-Helgesen, Jorunn Jernsletten, Tom Sverre Tomren, Mari Johansen Aune, Tor Kristian Birkeland (observatør, Norges Kristne Råd), Kristian Larsen (observatør, Den norske kirkes nord/sør-info), Gina Lende (sekretær)

Forfall: Iver Neumann, Johan Hindahl, Fredrik Glad-Gjernes, Inger Anne-Marie Pulk (representant fra Samisk kirkeråd), Bjørg Sandkjær

KISP 01/15: Godkjenning av innkalling og dagsorden.

Kommentarer: Spennende program. Papirene kom for sent i posten; bør sendes ut slik at de er i hus en uke før møtestart.

Referatskrivning ble fordelt mellom ulike KISP-medlemmer (grunnet ryggproblem i sekretariatet), de ulike sakene vil derfor være litt ulikt referert.

Vedtak

Innkalling og godkjenning vedtas

KISP 02/2015: Orienteringssaker

Orienteringssakene ble presentert og drøftet.

1. Referat fra KISP 30.-31. oktober 2014
Ingen merknader
2. Referat fra MRU 21. januar 2015
Ingen merknader
3. Høringsinnspill MKR på menneskerettigheter
MKR leverte to høringsinnspill til Meld.St. 10 (2014-2015): Muligheter for alle-menneskerettighetene som mål og middel i utenriks- og utviklingspolitikken»
  - MKR ga et generelt innspill på meldingen med fokus på næringslivets ansvar; likestilling; og tros- og livssynsfrihet
  - Som medlem av Det norske dalit-solidaritetsnettverket (N-DSN) leverte MKR konkrete innspill for å få kastediskriminering tydeligere inn i meldingen.
4. Uttalelser fra MKR
  - «Slå ring om jødene»: bekymring om anti-semittisme
  - «Norge må ta større ansvar for å løse den humanitære krisen i Middelhavet»: om virkemidler for å gjøre noe med flyktningkrisen i og rundt Middelhavet

5. Klima (muntlig v/Einar Tjelle, ass.generalsekretær MKR)
Om klimarbeidet i Dnk, FN's klimatoppmøte i Lima, Peru (desember 2014); uttalelser fra Dnk om norsk klimapolitikk
6. Orientering fra MKR's arbeid og fokus (muntlig v/Einar Tjelle)

Samtalene dreide seg i hovedsak om klimarbeidet til kirken, fokus og strategi, men også generelt om funksjonen og nytteverdien av uttalelser og høringer i MKR-regi.

Vedtak:

KISP tar sakene til orientering

KISP 03/2015: KISPs mandat

Utgangspunktet for saksdrøftingen var en diskusjon under sist møte som viste usikkerhet rundt KISPs mandat. Basert på saksnotatet redegjorde KISP-leder Rostrup for endringer i mandatet den siste 10-årsperioden samt kom med noen klare tema og utfordringer til KISP-møtet. For det første er det behov for tydeligere utfordringer fra MKR til KISP, og tettere kontakt på prosesser i MKR hvor KISP burde ha vært tiltenkt en rolle. KISP forstår sitt oppdrag å være å ta opp saker til drøfting, intern skolering og gjennom dette sette saker på den kirkelige agendaen. KISP kan også uttale seg offentlig, men må konsultere MKRs generalsekretær først. I tilfeller hvor KISP og MKR har ulike syn må konsultasjoner ha som mål å finne smidige løsninger som KISP og MKRs anliggende.

Saken ble lagt fram med det mål å få en avklarende drøfting internt i KISP. Ass. generalsekretær Einar Tjelle deltok også i drøftingen.

Einar Tjelle: MKR ønsker at KISP skal gi MKR utfordringer, se saker fra nye perspektiver og løfte saker på agendaen. Tenkningen i KISP er viktig selv om den ikke munner ut i publikasjoner eller seminarer; diskusjonen i KISP er agendasettende for MKR. Gitt fagkompetansen i KISP og mandat, har KISP grunnlag for å være mer konkrete i sine uttalelser enn MKR og Kirkemøtet. Det er viktig for MKR å få innspill på saker som er viktige i KISP-medlemmenes kontekst. MKR bør være flinkere framover på å tenke årsplanlegging sammen med KISP og Teologisk nemd (TN), spesielt med henblikk på hvilke saker MKR ønsker at KISP skal behandle. Hvis et KISP-standpunkt skulle gå på tvers av MKR-standpunkt ville det være mer konstruktivt å ta den debatten direkte med MKR, enn å gjøre det offentlig, gjennom å for eksempel å oppfordre MKR til å vurdere saker på nytt grunnet faglige innvendinger.

Hovedmomenter fra samtalen:

- Nyttig å diskutere mandat
- Forslag om å ha en «åpen post» eller «aktuelle saker-post under hvert møte for å sikre at KISP-medlemmer melder inn og drøfter viktige saker.
- KISP kan foreslå saker for MKR som kan bli Kirkemøte-saker
- Nyttig å samkjøre planer mellom MKR og KISP/TN samt Dnks nord/sør-informasjon.
- Om de tilfeller hvor det kan oppstå uenighet mellom KISP og MKR:

- Slik det står i mandatet i dag, er det uklart hvor ansvaret ligger: dagens mandat sier at MKRs generalsekretær må «konsulteres», mot at det tidligere sa «underrettes». På en måte gir denne «konsultasjonen» både MKR og KISP mindre uavhengighet i og med at «konsultasjon» også kan oppfattes som «enighet».
- En offentlig diskusjon rundt uenigheter kan også være konstruktiv for å synliggjøre viktige kirkelige prosesser og interesseområder
  - Det er kanskje saksavhengig av hvor konstruktivt en offentlig diskusjon kan være.

Vedtak

1. KISP tar spesielt med seg videre ønske fra MKR om å være agendasettende i MKR.
2. I framtidige KISP-møter vil det legges inn en ny fast sak, «aktuelle saker», for å tilrettelegge for at viktige saker blir brakt fram.
3. KISP oppfordrer MKR-sekretariatet og utvalgsledere til å avklare saksgangsrutiner og intern kommunikasjon før utgangen av 2015.

KISP 04/2015: Økonomi og etikk: Economy of Life

Prest og MF-stipendiat Sunniva Gylver innledet til samtale. Gylver deltok som representant for MKR under KV-konsultasjonen «The Economy of Life: An invitation to theological reflection and action» i India, 27.-30. oktober 2014. Denne konsultasjonen følger opp arbeidet om globalisering og økonomisk rettferdighet I KV.

I sakspapirene til denne saken ligger både Gylvers rapport fra møtet samt sluttrapporten fra konsultasjonen. Gylver fortalte om en prosess som var spennende og lærerik, men som hun også opplevde var svekket av sammensetningen i gruppa som i hovedsak representerer én ideologisk retning, og uten gode planer for hvordan kirkene kan eie denne prosessen. Gylver vektla viktigheten av å forankre dette arbeidet lokalt og oppfordret til å fokusere mer på diskusjoner om hvordan kirkene lokalt kan mobilisere på disse temaene.

Denne saken er aktualiseres ved at i 2017 skal saken «økonomi og etikk» opp på Kirkemøte. En arbeidsgruppe, hvor KISP-medlem Jens Aas-Hansen er med, jobber med et førsteutkast som vil bli diskutert i KISP.

Momenter fra samtalen:

- Det viktige spørsmålet er hvordan vi skal ta denne prosessen videre og gjøre den relevant lokalt og globalt.
- Det virker som en prosess som har siktet på smal mobilisering, men med en svært bred endringsagenda. Sannsynligvis bedre med mer spisset endringsagenda og bredere mobilisering.
- Vi må klare å gjøre begge deler: inkludere det individuelle og lokale i tillegg til det systemkritiske og strukturelle perspektivet.
- Vi må ha en god tilnærming til hva individer og menigheter kan gjøre i en slik prosess.
- Vi må også være konkrete i handlingsalternativer for hvordan praktisere økonomisk rettferdighet i våre ulike kontekster.

- Faren ved konkretisering er at folk kan tenke at dette er en snever politisk sak som kan velges bort.
- Noe av utfordringene er at vi i forskjellige deler av verden har ulik tilnærming til problemene. Vi står i spenn mellom konkrete lokale løsninger og store globale penselstrøk.
- Det er sterkere engasjement rundt systemkritiske spørsmål i det globale sør. Det kan tenkes at en ny systemanalyse ville brakt inn flere stemmer fra det globale nord.
- Vi trenger ikke alltid være enige om alle store spørsmål for å finne lokale løsninger.
- Vi må jobbe med en kontekstuell teologi
  - som tar hensyn til en norsk kontekst
  - som er selvkritisk (hvordan skal vi diskutere vår egne oljefinansierte kirke?)
  - som diskuterer hvordan kirken kan være med å skape endring
  - som må søke etter bredde; fra å preke til dem som allerede er enige, til en større bredde

Vedtak

1. KISP takker for innledning og tar diskusjonen med i det videre arbeid.
2. I det videre arbeid må det særlig legges vekt på hvordan dette arbeidet kan forankres lokalt, og søke etter nye kanaler for mobilisering.

KISP 05/15: FN: POST 2015 og religiøse aktører

I 2015 skal forhandlingene om de nye bærekraftsmålene sluttføres. I denne saken fikk vi innledning fra to personer med ulik innfallsvinkel på samtidige FN-prosesser: Først **Helene Bank** (Velferdsstaten) som innledet om forskjellene i de gamle tusenårsmålene og de nye «POST 2015»-målene. Bank la vekt på 4 av de foreslåtte 17 målene (mål 10; 13; 15 og 17) som omhandler bærekraftig utvikling; økonomisk fordeling og klimaspørsmål.

Utfordring fra Bank: det er viktig å holde fokus på *ulikhet*, i land og mellom land. Forskjellsreduksjon er en viktig indikator for utvikling og bør være en sentral faktor i alle utviklingsstrategier.

Den andre presentasjonen var fra **Gro Lindstad**, daglig leder i FOKUS, som innledet om den stadig bedre koordinerte konservative religiøse lobbygrupperingen i FN som jobber opp mot POST 2015 og andre FN-prosesser.

Utfordring fra Lindstad: andre religiøse stemmer på likestilling, kvinneverettigheter- og spørsmål knyttet til familie og kjønn er få og lite synlige i FN. Slik situasjonen er i dag, har den konservative alliansen (Vatikanet, evangeliske grupper og enkelte muslimske land) fått monopol som den religiøse stemmen. Den tydelige stemmen til Margareta Grape, som tidligere var representant for KV, savnes. Behov for flere motstemmer mot en ensidig konservativ agenda.

Momenter fra samtalen:

Om familie:

- I hvilken grad er denne lobbyen koblet på andre agenda i for eksempel POST 2015-prosessen?
  - o Foreløpig: fullt fokus på kvinner, barn og familie innenfor disse kommisjonene.
- Det er lite snakk om menneskerettigheter på dette tema, men også andre tema innenfor Post 2015.UDs posisjon er overraskende svak på rettighetsperspektivet; stor endring fra tidligere, og mye svakere enn de andre nordiske landene. Dette er urovekkende.
- I hvilken grad er det egentlig en koordinert lobby høres litt for konstruert ut?

Om fordeling/miljø

- Igjen: Rettighetsperspektivet er svakt i norsk posisjon
- Det er fare for at prosjekter som kan «telles», blir favorisert; «politisk tellepolitikk». Regjeringen er opptatt av utdanning og jenter, dette kan lettere telles enn politisk endring og fordelingspolitikk.
- Det er lite finansiering til systemkritiske organisasjoner, noe som bidrar til at ikke alle disse spørsmålene kommer opp på agendaen. Advocay er ikke prioritert, heller ikke i Norad.
- Regjeringen er jo for fordeling; hva kan vi gjøre for å legge press på at dette også skjer i handling?

Vedtak

1. KISP takker for innledningen og tar diskusjonen med i det videre arbeid.
2. KISP vil etterspørre KVs engasjement for familie og menneskerettigheter i FN.
3. KISP vil følge med på den norske posisjon på POST 2015. KISP-AU tar denne saken videre og diskuterer oppfølgingen.

KISP 06/15: Statens Pensjonsfond Utland: hva er utfordringene nå?

Seniorrådgiver i Kirkens Nødhjelp, Kjetil G. Abildsnes, innledet på temaet Etikk og SPU.

Bakgrunn: Hva tenker Finansdepartementet om driften av SPU? De siste par årene har det vokst fram en forståelse av at SPU drives for mye av en liten gruppe byråkrater, et «kontor-organ», og at det kanskje trengs mer kontroll. Dette handler mest om hvorvidt fondet gir så god avkastning som mulig, ikke så mye om eksplisitt etikk. SPU's viktigste forpliktelse er nettopp å gi 4 prosents avkastning.

Det er politisk flertall for å holde SPU «apolitisk»; dette er ikke et fond hvor Norge skal drive aktiv politikk. En er redd for presedens; opptatt av at kostnadene skal holdes nede i forvaltningen, og at fondet skal styres byråkratisk. Norsk politikk og «gode formål» skal gjøres gjennom statsbudsjettet. Men SPU skal skaffe penger til denne politikken.

Hva er utfordringene? Mange. KN, og mange andre, er opptatt av aktivt eierskap og styring. Det er for eksempel enorme investeringsbehov i fattigere land, men hvordan disse landene vokser, avgjør hvordan klimaproblemene vil bli løst. Det er umulig å skille etikk fra butikk, og SPU må ta konsekvensen av det.

- Viktig med samarbeid med Norfund og verdensbanken.
- Investeringer bør være i «inkluderende vekst»; fokus på små og mellomstore klimavennlige bedrifter.
- Viktig med mye mer åpenhet: slik det er i dag blir mange investeringer gjort gjennom skatteparadis. Det er liten åpenhet rundt utfordringene og risikoene knyttet til dette.
  - o Det såkalte «Kapitalfluktutvalget», offentlig oppnevnt utvalg for å se på kapitalflukt til utviklingsland, gjorde omfattende arbeid på Norfund mens SPU ble holdt utenfor. De samme forventningene burde ligge på begge fond.
- Det ligger i SPU's mandat at investeringer skal være «bærekraftige». Her ligger og inngangsporten til å diskutere hva bærekraftig kan bety: for hvem, for hva?
- Etikkrådet: De er siste instans, «etterkontroll»; her kommer investeringer som er klaget inn, og Etikkrådets mandat er å gi anbefaling om observasjon og utelukkelse av saker. Det er positivt at Etikkrådet har tettere samarbeid med Norges Bank; før var det ingen eller lite kontakt. Etikkrådet er etterkontroll, mens den etiske forvaltningen bør jo ligge i det daglige arbeidet hos dem som jobber med dette i Norges Bank.
- SPU er ekstremt viktig, og vi må ha fokus her, men pensjonsfondene våre, KLP, Storebrand etc., er også viktige.
- Vi må stille spørsmål rundt oljerikdommen vår. Vi er sterkt knyttet til dette systemet og nyter personlig godt av disse investeringene. Hva med den etiske dimensjonen i dette? Viktig at kirken tar et moralsk-etisk standpunkt.
- Det er nesten umulig å kjøre enkeltsaker for en aktør som kirken, det er for lite åpenhet og for langdryge prosesser, fokus bør være på det strukturelle og det prinsipielle.

Momenter fra samtalen:

- «Do no harm» må være vår viktige bunnlinje, men ordet «bærekraft» åpner opp for «do some good» også.
- Hvordan forholder norske politiske partier seg til debatten rundt SPU?
  - o De mindre partiene (Venstre; KrF; MDG, SV) er aktive på åpenhetsprinsippet, spesielt i forhold til skatteparadis. Det er disse partiene som holder oppe evt. kritikk.
  - o AP og Høyre (og Frp?) sier ingenting og er lojale til Finansdepartementet.
    - Oljefondet styres av en gjeng på 10-15 byråkrater; med finans- eller akademisk bakgrunn. Selv om det er stortingsmelding hvert år på fondet, er det vanskelig å få kontakt og den åpenheten rundt investeringene som er ønskelig.
  - o Det er ikke politisk flertall nå for å bruke fondet aktivt
- Nøkkelen ligger i bærekraftsbegrepet; Norges Bank har begynt å fortolke dette begrepet.
- Det er viktig å jobbe for åpenhet rundt investeringene. Vi vet ikke hva vi har pengene i, og hvem som tjener på det.

- Hvor er det vi etterspør informasjon? Verken Etikkrådet eller Norges Bank gir informasjon om enkeltsaker.
- Kirken har et stort globalt nettverk; og mange kriker er i land som blir direkte berørt av SPUs investeringer. Kan vi gjøre noe bra ut av dette? Kan vi samle kunnskap og erfaringer fra søsterkirker i sør? Hvordan kan dette eventuelt gjøres?
  - Det er en åpning: kull er det store spørsmålet. Her er Ap også i bevegelse. Stor internasjonal oppmerksomhet, press fra Desmond Tutu og andre kirkelige aktører.
  - OVF og andre kirkelige fond burde samle seg for å gå sammen om å be fonsdforvaltere om fossilfrie investeringer. Kan KISP utfordre kirke-Norge til dette?

Vedtak

1. KISP er inspirert av budskapet fra mange kirkelige aktører og stemmer over hele kloden: Dagens globale klimautfordringer nødvendiggjør en utfasing av investeringer i næring knyttet til fossil energi, og opptrapping av investering i næring som bidrar til å løse klimautfordringene, deriblant fornybar energi. Det er en utfordring at i det norske finansmarkedet i dag tilbys få gode løsninger for grønne / klimavennlige investeringer. Kirkelige aktører som sitter på finanskapital av en viss størrelse kan spille en betydelig rolle for å øke etterspørselen etter denne type investeringsmuligheter.

KISP utfordrer kirkelige aktører i Norge som sitter på finanskapital av en viss størrelse og andre relevante kirkelige aktører (som f.eks. OVF, KN, Digni, Karibu, Diakonhjemmet, m.fl.) samt KNIF, til å etablere en arbeidsgruppe som har som mål å redusere investeringer i fossile virksomheter og skape større etterspørsel etter bedre finansielle løsninger for grønne investeringer. Arbeidsgruppen bør blant annet arrangere et internt seminar der man henter norsk og internasjonal ekspertise på grønne investeringer. Videre bør gruppen utvikle en strategi for hvordan disse aktørene samlet kan bidra til å øke etterspørselen etter gode grønne investeringsmuligheter. Gruppen bør også vurdere å inkludere andre etiske hensyn som kriterium i vurdering av investeringsalternativer fra forvaltere i det norske i markedet.

2. KISP mener at det er behov for større kunnskap om utviklingseffekter av norske investeringer i utviklingsland. Kirker og kirkelige organisasjoner i Norge er del av internasjonale nettverk av kirkesamfunn og økumeniske organisasjoner. Mange av våre internasjonale kirkelige partnere er vitne til positive og negative virkninger av norske investeringer. KISP ber om at det opprettes en mekanisme i Norge for å samle slik kunnskap og erfaringer fra søsterkirker i områder der norske private og offentlige penger er investert. Målet må være at denne kunnskapen kan benyttes i arbeidet for å skape bedre og mer etiske norske investeringer i utviklingsland. I dette arbeidet er det også naturlig å søke informasjon og eventuelt tilknytning til relevante prosesser i KV.

KISP 07/15: Om utsatte kristne minoriteter

TF-stipendiat Sven Thore Kloster innledet på tema med å presentere forskning som er gjort i forbindelse med en bok som utkommer på norsk i sommer om «kristne i Midtøsten».

Gjennom å undersøke kirkelige dokument og medieoppslag har Kloster sett på hvordan norsk

offentlighet har forhold seg til kristne i Israel og Palestina spesielt, men også Midtøsten generelt.

- På 50-60 tallet er det veldig lite om kristne i Midtøsten i norsk media, men også i kirkelige dokument.
- På 70-tallet fører krigen i Libanon til fokus på de kristne falangistene; de ble delvis framstilt som høyreorienterte geriljakrigere
- På 80-tallet skjer det en stor endring: kristne palestinere kommer på dagsorden; Dnk blir anklaget av den palestinske biskop Haddad for å være pro-israelsk.
- Før 1983 var det få kirkelige aktører i området (Mellomkirkelig råd, Kirkens Nødhjelp, Israelmisjonen, Kvekerne og KFUK-KFUM).
  - o Engasjementet for «kristne i Midtøsten» var før 1980 som regel knyttet til Israel, jøder og teologi.
  - o Mot slutten av 80-tallet har ulike arabiske kristne stemmer kommet fram; spesielt palestinere, som blir aktører i norsk debatt om Israel – Palestina-konflikten. Kristne i Israel og Palestina blir aktivt fremmet i norsk offentlighet for å støtte syn på konflikten.
    - Det blir bråk rundt Kairos-dokumentet som MKR med andre løfter fram som et dokument fra «palestinske kristne»; men som Dagen kaller et «hån» og Israelmisjonen sier at det kun er «en stemme» av mange.
    - Norske kristne legitimerer sine politiske og teologiske syn med ulike sannhetsvitner.
  - o Diskursen om «forfulgte kristne» i hele Midtøsten dukker ikke opp før utpå 90-tallet og akselerer kraftig utover 2000-tallet.
    - Dnk blir kritisert for å fokusere ensidig på palestinske kristne
    - Islam dukker opp i diskursen om kristne; som årsak til migrasjon og undertrykkelse
    - Det blir en diskursiv kamp om hvem som er de kristnes fiende: israelsk okkupasjon eller muslimsk undertrykking? I begge narrativene er kristne framstilt som ofre
    - Mediedekning av Irak-krigen i 1991 fokuserer ikke på kristne, men i 2003 er de kristnes situasjon ett av flere argumenter som ble brukt for å berettige norsk deltagelse i krigen.
    - 90-tallet: større fokus på menneskerettigheter, minoriteter og utsatte grupper
    - Etter 11/9-2001: Religion blir en sterkere identitetsmarkør; krigen mot terror; ustabile forhold og regimefall i Midtøsten; oppblomstring av religiøs retorikk; frykt for «clash of civilisations»
    - 2008: Kirkemøtet behandler en større sak om kristne i Midtøsten.
    - Det har vært en jevn økning i interesse for kristne i Midtøsten i norsk kirkeliv.
      - Økte gaveinntekter for organisasjoner som jobber med kristne i Midtøsten
        - o Tidstypisk trekk at også giverorganisasjoner fokuserer sine innsamlingskampanjer på kristnes situasjon i Midtøsten
      - Økt mediedekning

- Polariserte debatter i Norge, og i kristne miljø, om hva problemene til kristne i Midtøsten skyldes: Islam, manglende rettsikkerhet eller manglende demokrati?
- Fare for at begrepet «kristne i Midtøsten» er for generelt; de er en veldig ulik gruppe. MKR-dokumenter forskjønner ofte kristne i Midtøsten; de blir beskrevet som et gode for forsoning og demokrati, på tross av stor variasjon fra land til land.
- Oppsummering: kristne i Midtøsten har fått mye oppmerksomhet de siste årene. Fremstillingen av denne mangefasetterte gruppen har endret seg betydelig gjennom de siste ti årene og fått ulike roller og betegnelser.

Momenter fra samtale:

- Det at FN-soldater og feltprester kom hjem med førstehåndskunnskap fra Libanon endret mye i engasjementet for Midtøsten i Norge.
- «Islamofobi» er ikke et godt begrep i denne diskusjonen: det avskjærer debatten.
- Et eksplisitt fokus på forfulgte kristne kan føre til at tesen om «clash of civilisations» blir selvoppfyllende. Kirken har et ansvar for å ta avstand fra denne polariseringen.
- Noen kristne aktører virker som om de ønsker å eskalere konflikten i Midtøsten. De bruker svært stigmatiserende innsamlingskampanjer; hvor kristne kun blir framstilt som ofre, og islam som undertrykkende religion. Hvordan kan de etisk forsvare slike kampanjer? Fører til redusert tillit.
- Hva er kirkens ekstra ansvar for ovenfor kristne søsken? Jf. «Når et lem lider, så lider alle de andre lemmene også...»
- Som kirke må vi ta inn over oss at vi nå er en aktør i konflikter som i sterkere grad spiller på religiøse identitet og forskjeller. Hva er vår rolle som religiøs aktør i slike konflikter?
- Det er «marked» nå for å fokusere på forfulgte kristne; kirken må ikke falle inn i enkle fortellinger.
- Diskusjonen i Norge om kristne i Midtøsten handler ofte mer om innenrikspolitikken enn om hvordan bedre den faktiske situasjonen for kristen i Midtøsten.
- Vi må som kirke fokusere på den humanitære katastrofen som rammer mange, også kristne.
- Hvis vi fokuserer på religiøse forklaringer, faller vi inn i terroristenes språk.
- Vi må snakke om kristen emigrasjon. Midtøsten er i ferd med å tømmes for kristne. Hvordan skal vi gjøre dette på en måte som kan hjelpe de kristne i regionen?
  - o Dette gjøres best gjennom å bygge skoler; institusjoner; fokusere på generelle rettigheter for alle.
- Islam blir i økende grad brukt for å legitimere vold. Det må vi erkjenne samtidig som vi må være mer presise; hvem, hva, hvor?
- Kan Teologisk nemnd diskutere dette temaet? Teologisk, hvilket ansvar/solidaritet har vi ovenfor kristne vs. for ikke-kristne?
- Er det mulig å utfordre hverandre på dette temaet i det norske kirkelige miljøet? Kan KISP organisere et seminar på tema?

Et utkast til en Syria-uttalelse ble også diskutert (om en ekstraordinær nasjonal dugnad for økt bistand i nærområdene samt å ta imot 10 000 kvoteflyktninger til Norge) som skulle diskuteres på Kirkemøtet samme dag.

Vedtak

1. KISP støtter utkastet til Syria-uttalelse på Kirkemøtet.
2. KISP oppfordrer kirken til å ta initiativ for å forhindre polariserende og misvisende fremstillinger i møte med de store utfordringene i Midtøsten
3. Kirken har et ekstra ansvar for å arbeide for de-eskalering av konflikt, spesielt der hvor religion spiller en rolle.

KISP 08/15: Eventuelt

1. KLIMA: KISP-sekretariatet bes undersøke om det er mulig for KISP å sende en person til klimatoppmøtet i Paris.
2. MØTEFORM: Legge inn pauser i programmet for å skrive vedtak/uttalelser. Sette inn «aktuell post» på hvert møte for å sikre en åpen diskusjon om viktige tema i KISP.

Neste møte: 22.-23. oktober 2015

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

MKR 16/15.3

Dato: 09.03.2015

Vår ref: 14/2739 - JDH (15/6587)

Deres ref:

Protokoll fra utvalgsmøte for Nord/sør-info 9. mars 2015

Tidspunkt: 11:30-15:00, Sted: Kirkens hus

Til stede: Kristian Larsen, Ellen H. Ribeiro, Kari Winger Oftebro, Inger-Torunn Sjøtrø, Bendik Vollebæk, Andreas Ihlang Berg, Wenche Flader Nervold, Maria P. Skjerdingsstad (fra og med sak 2), Janne Dale Hauger (ref).

Forfall: Åshild Solgaard, Lars B. Hellerdal, Elin F. Sæverås.

Sak 1: Godkjenning av innkalling og protokoll fra forrige møte

Vedtak: Innkalling og protokoll ble godkjent.

Sak 2: Orienteringer

Sekretariatet orienterte kort om svaret på søknaden for 2015 fra Norad. Utvalget kom med noen spørsmål og kommentarer knyttet til prosessen videre. Utvalget understreket viktigheten av at Den norske kirke har en offensiv strategi framover, da det globale oppdraget bør være en sentral del av kirkens virksomhet uavhengig av Norad-finansiering.

Da nytt utvalg for Nord/sør-info for 2016-2019 skal oppnevnes i Mellomkirkelig råd i november 2015, ble utvalget oppfordret til å vurdere hvorvidt de kunne tenke seg å stille som kandidat på nytt, samt å komme med innspill på aktuelle nye kandidater.

Sak 3: Behandling av søknader

Noen generelle merknader til søknadsbehandling:

- Det er behov for å gjøre søknadsordningen kjent i nye miljøer, slik at vi kan nå bredt ut og stimulere til mange og gode søknader.
- Det er behov for en fleksibel søknadsbehandling. Det vil si at dersom det er lenge til neste utvalgsmøte, er det ønskelig at søknader kan behandles av utvalget på e-post. Mindre søknader på opp til 5 000 kr kan fortsatt behandles administrativt (jamfør retningslinjene).
- Det er behov for tydeligere prinsipper rundt tildeling. Eksempelvis kunne man innført en tommelfingerregel med opptil 5000 kr for lokale tiltak, opptil 10 000 kr for regionale/nasjonale tiltak, og opptil 15 000 kr for særskilt strategisk viktige tiltak. I tillegg er det ønskelig å prioritere søkere som ikke har mottatt midler tidligere, og tiltak som når bredt ut.

- a) **Søknad fra Tromsø domkirkes menighet:** Skaperverkets dag i tilknytning til trosopplæringsprosjekt.

Vedtak: Det bevilges 15 000 kr under henvisning til Den norske kirkes nord/sør-informasjons retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan for 2015 (tiltak 3: Globalt gudstjenesteliv).

- b) **Søknad fra Ressursgruppa for miljø, forbruk og rettferd i Sør-Hålogaland:** Grønne fagdager, med fokus på klimapilegrim, kirke og politikk.
- Vedtak: Det bevilges 15 000 kr under henvisning til Den norske kirkes nord/sør-informasjons retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan for 2015 (tiltak 1: Klima, miljø, forbruk og rettferd).
- c) **Søknad fra Eidfjord kyrkje:** «Naturkul og pilegrimsvandring», Klimapilegrimsvandring for ungdommer og Klimapilegrimsvandring i forbindelse med gudstjeneste på Skaperverkets dag.
- Vedtak: Det bevilges et redusert beløp på 10 000 kr under henvisning til Den norske kirkes nord/sør-informasjons retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan for 2015 (tiltak 1: Klima, miljø, forbruk og rettferd). *Det er ønskelig at det tas sikte på å nå bredt ut, slik at flere enn bare ungdommene som deltar på samlingen blir engasjert i tematikken.*
- d) **Søknad fra Fredrikstad domprosti:** Feiring av Skaperverkets dag i Fredrikstad.
- Vedtak: Det bevilges 5 000 kr under henvisning til Den norske kirkes nord/sør-informasjons retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan for 2015 (tiltak 3: Globalt gudstjenesteliv).
- e) **Søknad fra Bømlo folkehøgskole:** Fredsfestivalen 2015 med tema «Mennesker på flukt»
- Vedtak: Det bevilges et redusert beløp på 10 000 kr under henvisning til Den norske kirkes nord/sør-informasjons retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan for 2015 (tiltak 2: Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål).
- f) **Søknad fra Vestre aker prosti:** Konfirmantfestivalen 2015, med fokus på globale perspektiver.
- Vedtak: Det bevilges 15 000 kr under henvisning til Den norske kirkes nord/sør-informasjons retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan for 2015 (tiltak 2: Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål).
- g) **Søknad fra Bakklandet menighet:** Besøk fra vennskapsmenighet i Madagaskar i anledning kirkejubileum
- Vedtak: Det bevilges et redusert beløp på 10 000 kr under henvisning til Den norske kirkes nord/sør-informasjons retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan for 2015 (tiltak 4: Vennskap, dialog og utveksling). Reduksjon i forhold til søknadsbeløp skyldes begrenset budsjett for bevilgninger til vennsкаpsprosjekt.
- h) **Søknad fra Kirkens Nødhjelp:** Hefte med refleksjoner fra studietur til Israel/Palestina
- Vedtak: Det bevilges opp til 5 000 kr under henvisning til Den norske kirkes nord/sør-informasjons retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan for 2014 (tiltak 2: Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål). *En forutsetning for tildeling er at denne støtten ikke også kan hentes fra Kirkens Nødhjelps egne informasjonsstøttemidler.*
- i) **Søknad fra HimalPartner:** «Kvinner i risikosonen» - menneskehandel i Nepal.
- Vedtak: Søknaden avslås med henvisning til Den norske kirkes nord/sør-infos retningslinjer: «Det gis ikke støtte til opplysning om eget misjonsarbeid».

Sak 4: Gjennomgang av Virksomhetsplanen – muligheter for samarbeid/lokal oppfølging?

Utvalget diskuterte Nord/sør-infos virksomhetsplan for 2015, med særlig fokus på muligheter for samarbeid og lokal oppfølging. Noen momenter som kom frem:

- Kommunikasjonskanaler: Hvilke kanaler har vi for å nå ut til menighetene med kommunikasjons- og mobiliseringstiltak? Viktig å nå ut til både frivillige og ansatte, voksne og ungdommer.
- Klimapilegrim 2015, Kirkeuka for fred, og arbeid med Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (inkludert LHBTI-personers rettigheter) var noen tiltak som ble løftet frem som viktige satsningsområder.
- Det er ønskelig at Nord/sør-info fortsetter å samarbeide/koordinere med andre organisasjoner om felles kommunikasjonstiltak for styrket synlighet.

Sak 5: Eventuelt

Saker utvalget gjerne vil ta opp på neste møte:

- Hvordan når vi frem til menighetene med kommunikasjons- og mobiliseringstiltak? Dette spørsmålet kan utforskes f.eks. gjennom innhenting av inspirasjon og best-case eksempler fra relevante aktører (eksempelvis TV-aksjonen), samt interaktiv arbeidsøkt.

Sak 6: Møtekritikk

God forberedelse av sakene. Siden vi har redusert møtefrekvens til et par møter i året, kan det være lurt å utvide møtene ved behov.

Neste møte: Mandag 7. september fra kl. 10-15.30 (NB: merk utvidet tidsramme for møtet).

Med vennlig hilsen

Kristian Larsen
utvalgsleder

Janne Dale Hauger
rådgiver

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

MKR 16175.4

Dato: 25.03.2015

Vår ref: KHA

Deres ref:

Saksliste SMM-rådsmøte 25.03.2015

Sted: Normisjon i Staffeldsgt.

Til stede:

Jeffrey Huseby, NMS
Anne P. Vedum, NMS
Sverre Vik, Misjonsalliansen
Arnt H. Jerpstad, Misjonsalliansen
Grethe Raddum, Areopagos
Mari-Anne Nybraaten, Normisjon
Rolf Gunnar Heitmann, Israelsmisjonen
Jorunn Andestad Langmoen, Israelsmisjonen
Marianne Haugerud, Stefanusalliansen
Terje Holmedahl, HimalPartner
Berit Hagen Agøy, Mellomkirkelig råd
Jan-Eivind Viumdal, Stefanus

Forfall:

Raag Rolfsen, Areopagos
Anna Birgitte Langmoen, Normisjon
Hans Aage Gravaas, Stefanusalliansen
Heidi Westborg Steel, HimalPartner
Jens-Petter Johnsen, Kirkerådet

Dagens ord ved Jeffrey - Bønn

Saker:

01/15: Godkjenning av innkalling og saksliste

Vedtak:

Innkalling og saksliste ble godkjent.

02/15: Godkjenning av referat fra møtet

Vedtak:

Referatet fra møtet 14.12.2014 ble godkjent.

03/15: Orienteringssaker

1. Nytt fra misjonsrådgiverne i bispedømmene + SMM sentralt.

Ivar Sandnes, tidligere misjonær for Santalmisjonen på Cuba, er inne i et vikariat som 50 % misjonsrådgiver i Agder og Telemark ut 2015. Svein Arve Egeland har ut 2015 et vikariat som 50 % prest i Vågsbygd. Han er derfor 30% misjonsrådgiver og 10% miljørådgiver i 2015.

2. Oppdatering på Midtøsten tur for misjonsrådgivere i 2015

Gjennomføres i uke 43 i et samarbeid mellom Israelmisjonen, Stefanusalliansen, NMS og MKR.

3. Møteplan for SMMs rådsmøter 2015:

25. mars kl. 09.30-14.30 hos Misjonsalliansen

26.-27. mai Fellesamlingen i Oslo bispegård

14. september kl. 09.30-14.30 på Kirkens hus

9. desember kl. 09.30-14.30 hos Stefanusalliansen

4. MKR , SMM, DIGNI, KN - fellestiltak om internasjonal diakoni og misjon

Idé: Film om global kirke til opplæringsrunden for nye menighetsråd i 2016.

MKR følger opp.

DIGNI tar evt. initiativ til et nasjonalt arrangement.

KN har tilbudt seg å ta det tekniske i forhold til film.

5. Mekong Mission Forum 7.-10. mai:

Daglig leder får ikke mulighet til å delta i år. I tillegg til NMS vurderer Normisjon å delta en av dagene. Andre SMM organisasjoner er velkommen til å delta og kan i så fall kontakte Revd. Dr. William Chang, Area Secretary for Asia Department for Mission and Development - wch@lutheranworld.org

6. Ny utlysning av misjonsrådgiverstillingen i Nord-Hålogaland

Hun som ble tilbudt stillingen, har takket ja. Følg med på referat fra SMM Nord-Hålogaland for detaljer.

7. Info fra partene med ønske om forbønn

Kun muntlig ikke i referatet fra nå av.

Forslag til vedtak:

SMM-rådet tar saken til orientering.

04/15: Misjonsstrategisk samtale

Misjonsstrategisk samtale om «Forsoning og rettferdighet» ved Jorunn Andestad Langmoen, Israelsmisjonen, og Heidi Westborg Steel, HimalPartner.

Utsatt til septembermøtet.

05/15: Evaluering av Bjørgvinturneen (kl. 10.15-11.15)

Skriftlig evaluering fra Bjørgvin ble ettersendt sakspapirene.

Misjonsrådgiver, regionleder for Kirkens Nødhjelp og SMM-utvalgets leder, alle i Bjørgvin bispedømme, innledet i 20 min. Deretter samtale i 40 min. ledet av Jeffrey. Videreføring av liknende tiltak i andre bispedømmer: Oslo og Hamar 2016, Borg?

-Fra innledningen til Vetle Eide Karlsen(Gunnar Kartveit ,Grete Lunde):

- Tre former for evaluering: Umiddelbar respons, questback og spørsmål til prostene.
- Litt tidlig å si noe i forhold til avtalene.
- Prostene melder tilbake at dette har vært et løft for misjon og diakoni lokalt og globalt.
- 700 enkeltindivid, både ansatte og frivillige i menighetene, har fått med seg dette.

Momenter fra samtalen:

- Hva sitter vi igjen med? Hvordan kan vi måle det ikke bare i forhold til org.avtaler, men som kirke som helhet?
- Bonus: Vetle har fått menighetene under huden på en helt ny måte. Hvis vi som org. gjør jobben vår på samme måte, kan det bli resultater.
- DNI presenterte hele SMM, hva gjorde de andre?
- Godtar ikke delingen diakoni og misjon. Misjonsalliansen er en diakonal misjonsorganisasjon.
- Kan ikke gjøre en så omfattende turné i alle bispedømmer.
- Gunnar Kartveit(KN): Målet med turneen var å løfte frem det internasjonale ved kirkens oppdrag sammen.
- Metodisk mer samtale, lytte til hvor de er først, så presentere. Unik med KM 07/12-saken at den jobbes med i menighetene.
- Burde man heller ta ut noen faggrupper?
- Det at vi gjorde det sammen (SMM, KN, MKR) gjorde at vi nådde folk vi aldri hadde greid å nå hver for oss.
- Kanskje slå sammen flere prostier, evt. ta det midt på dagen for både ansatte og frivillige. Litt mer tid på gruppearbeid og spørsmål.
- Deltager sa: «Husker ikke hvem som sa hva» - og det er en god ting.
- Ufattelig bra, mektig imponert, viktig bevisstgjøring.
- Viktig å bevare gleden over dette.

-Til fremtidige opplæringsrunder: Lage en felles presentasjonsmal for hele SMM som alle kjører i tillegg til sin egen org.

Vedtak:

SMM tar evalueringen av Bjørgvin-turneen til etterretning og oppfordrer misjonsrådgiverne - i samarbeid med de regionale utvalgene - til å vurdere lignende tiltak i de øvrige bispedømmene.

06/15: Regnskap SMM sentralt 2014

Ble ettersendt sakspapirene.

Vedtak:

SMM-rådet godkjenner regnskapet.

07/15: Oppdatering og innspill fra Klimapilegrim2015 (12.30-13.30)

Innlegg ved prosjektkoordinator for Klimapilegrim2015 Per Ivar Våje:

«Inn til Gud – ut til verden» kan Klimapilegrim lære oss noe om å være Jesu etterfølgere i dag?

Per Ivar Våje er har doktorgrad i biologi fra Landbrukshøgskolen på Ås og har jobbet innen miljøfaglig arbeid for NMS på Madagaskar og i Etiopia. Han er nå koordinator for det tiårige tverrkirkelige prosjektet «Skaperverk og Bærekraft».

Power Point fra hans innledning kan sendes ved henvendelse til piv@kirken.no

Se ellers den nylig lanserte www.klimapilegrim.no for info og registrering av deres arrangement.

Momenter fra samtalen:

- Hovedutfordringen er ikke å bli med på Klimapilegrim, men å bli en Klimapilegrim - langsiktig.
- Dette er også en konkretisering av KVs «Pilgrimage of Justice and Peace»
- Himalpartner planlegger miljøseminar + et familiearrangement på sommerstevnet i år.
- Israelsmisjonen: Ett seminar som går på dette temaet på sommerstevnet + innfører flyreiser koblet opp til skogplanting.
- NMS: Forslag: Sende oppfordring til avtalemengighetene om å koble seg på Klimapilegrim 2015 og grønne menigheter.
- Stavanger SMM: ber om eksempler på 3 land hvor Misjonsalliansen jobber med miljø
- MA jobber tverrfaglig med miljø
- Utfordring å få Klimapilegrim til å bli folkelig
- Digni :Bok om dette tema i år
  - Sang: «What a wonderful world»
- Naturvernforbundet: Kampanje i 2015 Friluftslivets år: «Verdt å ta vare på»

Vedtak:

SMM-rådet tok oppdateringen til orientering.

08/15: Valg av nytt AU - evt. gjenvalg

Nytt AU/SMM burde ha vært valgt på møtet i desember 2014 ettersom AU/SMM da hadde fungert i 2 år. Saken ble rett og slett glemt. Alternativene synes å være: Enten å velge nytt AU/SMM på dette møtet eller at AU/SMM sitter ut året og nytt valg foretas i desember 2015.

Vedtak:

AU/SMM sitter ut året og fremmer sak om valg av nytt AU/SMM i desember 2015.

09/15: Reformasjonsmarkeringen

Det er viktig å reflektere norsk misjonshistorie inn i markeringen, men også utfordringer fra samarbeidskirker i andre land. Hvordan kan vi synliggjøre LVFs føringer om økumenisk, global og vedvarende reformasjon i markeringen her i Norge og i våre søsterkirker? Er 500-årsmarkeringen en mulighet til å løfte frem det verdensvide samarbeidet vi står i, både som kirker og misjonsorganisasjoner?

Berit orienterte om planen så langt:

Hovedkomité for Dnk-markeringen ledes av preses Helga Haugland Byfuglien. Andre medlemmer er Kjell Nordstokke, Berit H. Agøy, Paul Erik Wirgenes, Ingeborg Mongstad Kvammen, Jens-Petter Johnsen og Vidar Kristensen som er sekretær og koordinator.

Legger snart frem en folder med *Nåde* som hovedord i tråd med LVFs overskrift «Liberated by God's Grace». Den norske komiteen vil også knytte an til LVFs 3 x «*Not for sale*»:

-*Salvation not for sale*, Bibelen på eget språk, trosopplæring, salmetradisjonen, de tre alene ordene, løfte frem stoltheten ved den lutherske arven.

-*Humans not for sale*, den diakonale arven - som ofte skole og helse - som de lutherske kirker er kjent for rundt om i verden. Velferdsstaten er et resultat av den lutherske arven; slik Gud viser nåde mot oss, skal vi vise nåde mot hverandre.

Faller også sammen med Bibelselskapets 200-årsjubileum.

-*Creation not for sale*: Klimarettferdighet

Viktig å få frem misjonsorganisasjonenes del i den lutherske arven.

Idé: Sammen med SMM invitere gjester fra søsterkirker for å synliggjøre det lutherske verdensvide fellesskapet.

Planer: Bibelen minutt for minutt.

Katolsk-luthersk dialog i 50 år - felles evaluering.

NKR har også en arbeidsgruppe: Jobber særlig faglig med temaet.

Bibelselskapet og de teologiske lærestedene legger også planer.

Luther-tre skal plantes utenfor Mariakirken i Bergen.

Israelmisjonen: tar opp de krevende sidene ved den lutherske arven i forhold til jødene.

NMS 175 år, GF i Stavanger, Den gassisk lutherske kirke 150 år - alt i 2017.

Jeffrey skal ha møte med Misjonshøyskolen om en felles markering

Vedtak:

SMM-rådet tok informasjonen til orientering

10/15 Eventuelt

Ingen

Info-runden fra SMM-partene

NMS:

- Høring om NMS' fremtid rundt i landet.
- Misjonærrolleprosjektet
- Tindra-oppfølgingssystem i database i forhold til menigheter og foreninger
- Internasjonal menighet i samarbeid med Tromsø domprosti, utlyser 50% stilling i forbindelse med denne + 50% stilling til Sør- og Nord-Hålogaland.
- Ny gjenbruksbutikk i Bodø
- Konsertkonsept på Østlandet med Anne Flugstad og Anders Rønningen: Prøysen-Madagaskar.
- Leter etter nye lokaler for Oslokontoret
- Tur med toppledelsen i Dnk til Madagaskar+ journalist fra Dagen
(Berit takker NMS for en meget innholdsrik og godt planlagt tur)

Himalpartner

- HP er fortsatt sekretariat for en satsing på mental helse i det globale sør + har initiert en satsing i Nepal gjennom UMN.
- Snudd foreningstrenden - nå nye foreninger som spretter opp.
- Eldrid Brekke og Rupa Chetri jobber med trafficking skal på besøksturne til avtalemensigheter i flere bispedømmer (Tunsberg, Stavanger).
- Øker fra 2 til 9 avtaler i Hamar bispedømme (som ikke før hadde noen?)

Areopagos

- Arrangert flere historiske seminarer denne våren
- Inviterte sine rep. til samling i Oslo + inviterer til tur til Hong Kong
- Substans skal delta på trosopplæringskonferansen til høsten
- Samarbeidet mellom Areopagos og KFUK/M inn som NORAD-prosjekt

Misjonsalliansen

- Ny markeds- og økonomisjef
- Ny strategi for utenlandsarbeidet: etablerer landkontor, vil samarbeide med flere i hvert land (MMF?)
- Ny bank i Liberia, nye utsendinger på plass: Rune og Janne Øygard
- Fullt hus på stiftsdager i Tunsberg i juni. MA representerer SMM i år med konseptet «Nacht zon der dak» eller «Natt uten tak»
- Økonomien til MA har gått 18 mill. ned pga. dollarkursen

Normisjon

- GF 29.6.-6.7. i den nye flerbrukshallen på Bibelskolen i Grimstad
- Sommer i Sør
- Må redusere med 7 stillinger på hovedkontoret
- Det internasjonale arbeidet skal vernes fra kutt
- Har fått nye avtaler med menigheter
- Alle regionlederne har vært sammen på tur/samling i Bangladesh

Stefanusalliansen

- OBS: kontakt med advocacy-nettverket i Brasil, Stefanus inn som faglig ressurs der.
- Sendt ut ekstra giverbrev pga. dollarkursen
- Menighetsprosjekt i Antalya tilbys menigheter i Dnk
- Søndag for de forfulgte: Tyrkia, Syria
- Ser resultat av SMM samarbeidet
- Fasiliterer vennskapsbispedømmer mellom Agder og Telemark og et bispedømme i Egypt

Dnk/MKR

- Kirke og helse tema på kirkemøtet - jfr. HP.
- Religionsdialog ikke bare et redskap mot ekstremisme.
- SMM inviteres til innspill til religionsteologi-saken etter MKRs septembermøte.
- Initiativ sammen med Stefanus: Bønn for Midtøsten på Kirkemøtet i Trondheim i 9.-15. april.

Israelsmisjonen

- Ressurser er utarbeidet i forhold til påskemåltid og pinseopplegg, se nettsiden.
- Sliter med støtten fra Dnk, både fra topp- og lokalnivå (for eksempel kun 4 menigheter i Sør-Hålogaland som gir offer til Israelsmisjonen).
- 10 norske ungdommer til Israel i forbindelse med Bridgebuilders.
- Skal se nærmere på Bridgebuilders forsoningsarbeid fremover

Protokoll fra Nådens Fellesskap (SNF) 10. mars 2015

Samarbeidsrådet mellom Den norske kirke og Metodistkirken i Norge

Sted: Hovedkontoret, Akersbakken.

Til stede:

MiN: Gunnar Bradley, Øyvind Helliesen, Camilla Gaarn Røed

Dnk: Ingvild Osberg, Stein Reinertsen

Sekretær: Einar Tjelle

Forfall: Hans-Erik Ruud, Wenche Fladen, Christian Alsted

Øyvind Helliesen ledet møtet og åpnet med en kort andakt. Camilla Gaarn Røed, nyutnevnt til rådet fra MiN, ble presentert. Hun har sin daglige arbeidsplass ved hovedkontoret med ansvar for trosopplæring og ettåringstjeneste.

Sak1/15	Innkalling og dagsorden		Ansvar
Vedtak	<i>Innkalling og dagsorden ble godkjent.</i>		

Sak 2/15	Godkjenning av protokoll fra forrige møte		
Vedtak:	<i>Protokollen ble godkjent.</i>		

Sak 3/15	Aktuelle saker fra kirkene		
	Den norske kirke ved Stein Reinertsen:		SR
	<ul style="list-style-type: none"> • Mye fokus på kirkeordning og virksomhetsoverdragelse. (Det ble kommentert at innspillet fra Metodistkirken i «Kirke Nå!» gjerne kan tas fram igjen nå...). En utfordring i denne prosessen er å holde fokus på innholdet, det å være kirke. • Hovedtema for Kirkemøtet 2015 er «Helse og kirke», med overskrift <i>Det gode livet</i>. Det arbeides med et grunnlagsdokument som skal bli Dnks forfatning og øverste regelverk. Andre saker er blant annet regler av bruk av kirkebygg, 		

vigsling og liturgisk drakt for kantorer, og en sak om undervisnings-tjenesten i Dnk. Et spørsmål her er hvorvidt kateketer kan få fullmakt til sakramentsforvaltning.

- **Kirkevalget.** Det ser ut som vi får flere lister mange steder. Spennende å se hvorvidt dette blir et «politisert valg».
- **Boplikt for prester.** Departementet har bestemt at boplikten faller. Men vi er p.t. usikre på hvordan dette slår inn økonomisk. Det arbeides med å finne en boligordning for områder hvor det er vanskelig å rekruttere.
- Det er kommet i gang en dialog mellom ledere i **pinsebevegelsen i Norge** og representanter fra Dnk.
- Mellomkirkelig råd kom nylig ut med en **uttalelse om antisemittisme** <http://kirken.no/globalassets/kirken.no/aktuelt/filer-2015/mkr-uttalelse-om-antisemittisme-mars-2015.pdf> og en om **flyktningkrisen** i og rundt Middelhavet. Blant annet er vår lutherske søsterkirke i Italia svært engasjert.
- Det mobiliseres i menighetene for flere grønne menigheter og deltakelse i den økumeniske satsingen: www.klimapilegrim.no

Metodistkirken v/ Øyvind Helliesen:

- Metodister i Valdenserkirken (unert kirke, tilsluttet Metodistkirkens Verdensråd), er også svært engasjert i flyktningutfordringen på Lampedusa og Middelhavet.
- **Johanna Lundereng overtar som administrativ leder** på MiNs hovedkontor fra 23.3. Hun er Dnk-medlem og knyttet opp til kirkeledelsen.
- I MiNs strategiarbeid er det hovedfokus på **lederutvikling og revitalisering** av menigheter. Samt helse og «tjeneste med de fattige». United Methodist Church har jobbet mye med dette, og vi trenger å jobbe mer med dette i Norge.
- Vi tar opp arbeidet for fullt i **Liberia og Sierra Leone** etter Ebola-krisen. Godt samarbeid her med Misjonsalliansen. Dette arbeidet er med på å skape positiv dynamikk i menigheter også her.
- Treningsseminar i Bjølsen metodistkirke i Oslo i **økumenikk og religions-dialog** i desember. Ungdommer fra Metodistkirken og en moské i Oslo. Gode tilbakemeldinger. Dialogen fortsetter.
- I oktober underskrives sannsynligvis **samarbeidsavtale** mellom Metodistkirken i Norden og Baltikum og den nye Ekumeniakirken i Sverige. Avtalen bygger på Nådens Fellesskapsavtalen.
- **Underslagsaken i stiftelsen Betanien** i Bergen har krevd mye ressurser. Egen stiftelse, men krevende sak også for MiN.
- **Metodistkirkens biskopsråd (UMC)** samles i Berlin i begynnelsen av mai (første gang utenfor USA). Preses Helga Haugland Byfuglien (eller en annen biskop) har fått invitasjon til å delta.

ØH

	<ul style="list-style-type: none"> • Det arbeides p.t. med ulike avtaler mellom metodistkirker i Europa. Håper å få til noe liknende som NF er uttrykk for. 		
	Vedtak: <i>Tas til orientering</i>		
Sak 4/15	Oppfølgings sak: Samarbeidsavtalen Nådens Fellesskap - avklaringer		
	<p>Sidens sist møte: En klargjøring fra MiN: Det er helt klart at kantor og kateket vil inngå i MiNs forsåelse av diakonatet. Det er nedfelt helt tydelig i kirkeordningen. Derfor vil vi ikke vigsle på ny.</p> <p>Dersom en som er vigslet i MiN, vigsles på ny i Dnk, vil det oppleves problematisk av MiN. MiN har bare to tjenester; diakon og eldste/prest.</p> <p>Dnk har fire selvstendige tjenester de vigsles til; kateket, kantor, diakon, prest, foruten biskop. Dnk tenker mer i separate tjenestekategorier.</p> <p>Når vi sier i avtalen at vi gjensidig anerkjenner hverandres vigsling, hva mener vi med dette? Det er kjernen i spørsmålet. Saken kommer opp på Dnks BM i mai for endelig avklaring.</p>		
	Vedtak: <i>MiNs posisjon er ganske klar på dette punktet. SNF avventer Bispemøtets behandling av denne saken i mai. Det konkluderes på neste møte.</i>		

Sak 5/15	Temaer framover – relatert til reformasjonsjubileet?		
	<p>Vi hadde en samtale om mulige temaer framover. Noen momenter fra samtalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vår kapasitet i SNF til å dykke dypt i teologi er nok ikke til stede. Men det går an å oppnevne en gruppe som jobber på vegne av oss, og så bringe videre tilbake til oss noen refleksjoner og problemstillinger. - Mulige temaer: Teologisk utdanning i dagens endrede misjonale kontekst. Kirkelige samlivsformer. Trosopplæring. Arbeid blant migranter. Forkynnelse i en «postkristen kontekst». Nye menighetsfellesskap. Dialog med andre religioner. - En kopling til reformasjonsjubileet og forståelsen av nåde og rettferdiggjørelse er viktig i årene som kommer. - Synet på nåden er nok litt ulikt. Hilde Marie Øgreid Movafagh skriver doktorgradsarbeid om nådesynet i Metodistkirken og kan være en interessant ressursperson. - Reformasjon er mye mer enn de 95 tesene fra 2017. Metodistkirken ser seg selv som en del av <i>den kontinuerlige reformasjonen</i>. Dette er også noe LVF legger vekt på, i tillegg til økumenisk bevissthet. 		

	<p>- Metodistkirken har co-signert Felleseklæringen om rettferdiggjørelseslæren (1999/2005). En viktig oppfølger av denne er: <i>The Biblical Foundations of the Doctrine of Justification: An Ecumenical Follow-Up to the Joint Declaration on the Doctrine of Justification</i>. New York: Paulist Press, 2012:</p> <p>A study for the church from an international task force comprised of ten biblical scholars and two systematic theologians from the Lutheran World Federation, the Pontifical Council for Promoting Christian Unity, the World Communion of Reformed Churches, and the World Methodist Council convened to deepen understandings of justification through a joint reading of the biblical texts. - See more at: http://washtheocon.org/resources/ecumenical-books/#sthash.vHPhdQnd.dpuf</p> <p>Dette dokumentet kan være en interessant «forberedelse» fram mot 2017, ved siden av den nylige luthersk-katolske rapporten From Conflict to Communion», som kommer i norsk språkdrakt i 2015.</p> <p>- SNF ser for seg et åpent seminar høsten 2016 hvor ressursene over kan ligge til grunn. Fokus kan være noe på historiske sår, men mest på de gode resultatene av dialogene og hva det kan bety for 2017 og årene framover. Mulige ressurspersoner kan være Hilde Marie Øgreid Movafagh, Lars Erik Nordby eller Roar Fotland fra MiN. Fra Dnk; Svein Oppegaard. Fra Den katolske kirke; Else-Britt Nilsen.</p>	
	<p>Vedtak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Samarbeidsrådet Nådens Fellesskap ønsker et åpent seminar om høsten 2016, gjerne i tilknytning til vårt ordinære møte.</i> 2. <i>Vi ønsker et seminar som kan oppdatere oss på dialogene og særlig en felles metodistisk-luthersk-katolsk forståelse av rettferdiggjørelse i dag. Historiske sår, men med vektlegging på framtida. Muligheter for felles arenaer og gudstjenester i 2017?</i> 3. <i>Sekretæren lager et kort notat med en spissing av oppgaven og inviterer med en representant fra hvert kirkesamfunn til en samtale på vårt neste møte. Disse får et mandat til å forberede seminaret i 2016 i samarbeid med SNF.</i> 	

Neste møte i SNF: mandag 19.10. kl. 10-14 på møterom Borg på Kirken hus.

Protokoll fra møte i Katolsk-luthersk samtalegruppe (KATLUSA) 21.05.15

Sted: Den norske kirke, Oslo bispedømme, St. Hallvardsplass

Til stede:

Fra Den katolske kirke: biskop Bernt Eidsvig, Jo Neve, Ingrid Rosendorf Joys, Arne Marco Kirsebom

Fra Den norske kirke: biskop Ole Christian Kvarme, Einar Vegge, Anne-May Grasaas, Åse M. Berger Cameron, Einar Tjelle (referent)

Forfall: Else-Britt Nilsen, Lars-Erik Rikheim, Aud V. Tønnessen.

Ole Christian Kvarme hadde en kort åpning.

Sak 1/15: Innkalling, dagsorden og protokoll fra forrige møte

Dette ble godkjent.

Det ble kommentert at store dokumenter som forventes lest til møtet, bør komme tidligere.

Sak 2/15: Rapport fra kirkene

Den katolske kirke:

- Medlemsregistreringssaken har naturlig nok preget den siste tiden og tar mye krefter. (KATLUSA samtalte om situasjonen).
- Erik Varden, opprinnelig fra Rakkestad, ble i april valgt til abbed for Mount Saint Bernard Abbey, Leicester, England. Varden har en doktorgrad i kirkehistorie.
- *Laudato Sii* (Lovet være du) er tittelen på den ventede encyklika om klima og miljøvern fra pave Frans. Navnet er hentet fra den kjente Solsangen skrevet av Frans av Assisi i 1224, en lovsang til Skaperen, skapningene, naturen og universet. Encyklikaen er ferdig skrevet og oversettes i disse dager til en rekke språk. Teksten ventes å offentliggjøres i midten av juni. Encyklikaen vil være en god «drahjelp» fram mot det viktige klimatoppmøte COP 21 i Paris i desember. OKB har her et økumenisk og interreligiøst norsk samarbeid.
- OKB har samarbeidet om utgivelsen av Fattigdoms og rettferdsbibelen, utgitt på Verbum forlag.
- Ingrid Rosendorf Joys er valgt som ny leder for Samarbeidsrådet for tros- og livssyn (STL).

- Vi ser mange spennende interreligiøse initiativ. Hos våre myndigheter er det blant annet et stort fokus på ekstremisme og dialog som forebygging. Det er positivt, men vi er opptatt av dialog som mer enn bare forebygging mot ekstremisme.
(Til punktet om dialog ble det spurt: Hva betyr det i praksis for våre myndigheter med en «aktivt støttende religionspolitikk» ...og et livssynsåpent samfunn? Dette bør ha noen konkrete konsekvenser. Kan STL og kirkene være med å sette dette på dagsorden?)
- Saken om søndagsåpne butikker er viktig. (Høringsfrist ultimo juni). Tar gjerne et blikk på hverandres uttalelser her.

Den norske kirke

- Strategi for Oslo bispedømme 2015-2018 ble utdelt.
- Kirkemøtet i april: Mange av sakene dreide seg om skille kirke-stat. Myndighetsoverdragelse fra Kirkedepartementet til Kirkerådet. Dette er en stor og kompleks prosess. En viktig sak er hvem som skal bli arbeidsgiver for prestene, og samordning av arbeidsgiverlinjene.
- For tiden er det en høring om veivalg for fremtidig kirkeordning.
- Den norske kirkes grunnlag skal også nyformuleres i forbindelse med at kirken (nasjonalt) blir eget rettssubjekt i 2017. En ny kirkeordning må bygge på et læregrunnlag som må være rettslig forankret og vedtatt av Kirkemøtet.
- En viktig sak var også «Helse og kirke».
- Kirkemøtet etablerte en sørsamisk menighet i Trøndelag. Se for øvrig mer om Kirkemøtet og vedtak her: <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkemotet/kirkemotene-2003-2015/2015/>
- Boplikten for prester er opphevet fra 1.9.15. Men fortsatt mulighet for å bo i tjenestebolig.
- Døvekirken og Feltprestkorpset (FPK) er i omstilling, blant annet er en imam og en filosof med i Feltprestkorpset, i samarbeid med henholdsvis Islamsk Råd og Human-Etisk Forbund.
- 100-årsmarkering av folkemordet på armenerne: Armensk-ortodoks menighet i Oslo arrangerte konsert, og det var økumenisk gudstjeneste i Oslo domkirke. Representanter fra Dnk var også representert under markeringen i Jerevan.
- Kirkevalg til høsten: Dette preges av at det blir to lister i de fleste bispedømmer; en ordinær liste samt Åpen folkekirkes liste, som blant annet går inn for likekjønnet ekteskap.
- Kirkemøtet kom med en uttalelse om situasjonen i Syria og vårt ansvar for flyktningene. Mellomkirkelig råd kom i mars med en uttalelse om jødernes situasjon i Europa og antisemittisme, samt en om situasjonen for «båtflyktningene» i Middelhavet.

Sak 3/15: Lansering av oversettelsen «Fra konflikt til fellesskap»

På grunn av den vanskelige situasjonen i OKB har prosjektet stått på stedet hvil i vår. Men ferdigstillingen er rett rundt hjørnet. Den norske oversettelsen foreligger trolig på ettersommeren. Vi bør ha en felles lansering. Det bør stimuleres til fellessamlinger av katolske og lutherske prester i relevante byer/bispedømmer som opptakt til 2017. Tidligere har vi også snakket om at de teologiske fakultetene, etterutdanningsenheter, trosopplærere/kateketer osv. bør bli kjent med dette materialet. En mulighet for lansering i høst er å knytte det til åpningsgudstjenesten på Dnks Bispemøte. Lokalisering kan diskuteres.

Vedtak:

KATLUSAs sekretær hører med Bispemøtets generalsekretær om mulighetene for å knytte en lansering til åpningsgudstjenesten på høstens Bispemøte 26.10. og/eller seminar i krypten. Kvarme og Eidsvig konsulteres om mulige løsninger.

Sak 4/15: Apostolic Exhortation Evangelii Gaudium

Vi samtalte om dette dokumentet fra 2013. Ole Christian Kvarme innledet. Noen momenter fra samtalen:

- Hvordan oversette tittelen til norsk? Evangeliets glede? Gleden i evangeliet? «Apostolisk formaning/oppmuntring»?
- Første store dokument fra pave Frans, et viktig «manifest». Han ønsker å dra Kirken inn i denne gleden, til en fornyet misjon. Noe programmatisk i dette.
- Forberedt av mange, men med Frans sin egen personlige stil.
- Frans tar et oppgjør med mange elementer i vårt samfunn, som økonomisk urett, jf. par. 54. Oppgjør med den frie markedsliberalismen.
- Oppgjør med svak forkynnelse og overdreven fokus på doktriner.

Hoveddelene:

1. *Kirkens misjonale transformasjon. Styrke den lokale menighet. Lokalt levd liv.*

2. *Beskrivelse av konteksten.*

- En krise i forpliktelsen til fellesskap. Fattigdom og sosial ekskludering. Men også fristelser som møter oss, blant annet en «gnostisk villfarelse».

3. *Kalt til å forkynne evangeliet. (I denne situasjonen)*

- Fokus på det personlige møtet med Jesus Kristus. (Kvarme: nærmest en ignatiansk eller protestantisk måte å uttrykke seg på?) Dernest etterfølgelse og ansvar i verden. ALLE er disipler.

4. *Evangeliets sosiale dimensjon utfoldes*

- Forfriskende at tro og handling holdes i balanse. Omsorg for de svake, flyktninger, opptatt av langsiktige forhold i politikk osv. Økumenisk og interreligiøst engasjement løftes fram.
- Et eget kapittel i forhold til jødene (247-249)

5. *De som formidler evangeliet; fylt av Ånden.*

- Nytt: Språket. Mindre akademisk. Fokus på det personlige møtet med Jesus Kristus. Måten Frans tilrettelegger forholdet mellom tro og gjerning. Ingen referanse til Edinburgh 2010 (KV), men korresponderer godt med helhetlig misjonsbegrep i økumenisk arvegods.
- Det er vanskelig å tale og skrive om glede fordi det uttrykkes mest gjennom kroppsspråk. Men glad når jeg leser dette. Troen på Kristus innebærer glede.

Momenter fra samtalen:

- Kirkerett er ikke svar på alt
- Vi må henvende oss til «de levende autoriteter», Gudsfellesskapet.
- Objektivitet kan også bli noe krevende.
- Vi må begynne med glede! Kan ikke forkynne med tristhet.
- Generelt lite debatt om dette dokumentet.
- Ligger opp mot frigjøringsteologien, men bruker ikke begrepet. Argentinsk egen vei; «Folkets teologi»
- De fattige er «de som Gud foretrekker».
- På et vis en frigjøringsteologi. Samfunnsanalysen er likevel ikke ny. Ikke så annerledes enn det vi har sett før.
- Viktig fokus på menighet og Guds folk.
- «Kirkedørene og sakramentene må være åpne» Men hvor tar dette oss hen?
- Fascinerende med personen Frans. «Jeg lar meg som lutheraner inspirere/formane av ham...». Troverdige strenger.
- Han har en personlig troverdighet.
- Det Frans sier, blir ofte til mens han snakker med folk (til kuriens fortvilelse)-
- Kjenner igjen mye av tenkningen her i frigjøringsteologien Jon Sobrinos spiritualitet.
- Knyttes til etterfølgelsen av Jesus Kristus; han lukket seg ikke inne, men var ute blant folk.
- Makter å formidle åpne dører.
- Aktuelle perspektiver også for vårens diskusjon i Dnk og Bispemøtet om kirkens samfunnsengasjement. Jesusglede og sosialetisk konkretisering. Hvilke utfordringer er det som i dag formidler evangeliets glede og utfordring?

Sak 5/15: Neste møte i KATLUSA og mulig samarbeid i 2016

Neste møte blir **26. november kl. 11.30-16.00** hos biskop Bernt Eidsvig i Akersveien.

Vi snakket også om muligheten for å delta på reformasjonsseminaret på Østråt 4.-5. april 2016. «Hets og Hellighet» er tema for seminaret, og en samtale om «Fra konflikt til fellesskap» kan være relevant input fra vår side. En tur kunne vært koplet til et ordinært møte i KATLUSA og en felles gudstjeneste i Nidarosdomen.

NB! Etter at møtet vårt ble avsluttet, ble det bekreftet at disse dagene i april 2016 ikke passer for biskop Bernt Eidsvig. Vi avventer da hvordan vi som gruppe planlegger dette.

Protokoll fra møte i Kontaktgruppen mellom Human-Etisk Forbund (HEF) og Den norske kirke 16. februar 2015

Sted: HEF, Brugata 19

Til stede:

Fra Dnk: Atle Sommerfeldt, Berit Hagen Agøy, Ole Inge Bekkelund, Jon Aalborg og Oddbjørn Leirvik

Fra HEF: Tom Hedalen, Lisbeth Holand, Anders Garbom Backe, Jens Brun-Pedersen og Kristin Mile

Sak 1/15

Sakslisten og protokollen fra forrige møte ble godkjent.

Sak 2/15 Menneskerettigheter og menneskeverd

Vi startet med en utdyping av hva HEF og Dnk legger i begrepene, og hvordan menneskerettigheter vektlegges og prioriteres i arbeidet. Kristin orienterte fra HEF. Menneskerettighetene står sentralt i HEFs arbeid og er på mange måter et hovedfokus for HEF, ikke-diskriminering, først og fremst med tanke på religioner og livssyn. HEF er opptatt av menneskerettigheter, også internasjonalt, og HEF har engasjert seg i behandlingen av religiøse og ikke-religiøses situasjon i andre land. Dette også som følge av den humanistiske verdensorganisasjonens fokus på og rapportering av menneskerettsbrudd. HEF har siden januar engasjert seg i saken om Raif Badawi i Saudi-Arabia og piskingen og den øvrige straffen mot ham fordi han har ytret seg om et åpnere og endret samfunn.

Berit orienterte fra Dnk. Hun redegjorde for den religiøse forankringen av menneskeverd og for at Dnk har en tilleggsdimensjon til menneskerettighetene. Kristen etikk er ikke sammenfallende med menneskerettighetene – kristen etikk går lenger, eks. forholdet til det ufødte liv. Forsoning og tilgivelse er også slike tilleggsdimensjoner. Dnk bekymrer seg for økt aksept av forskjeller.

Vi drøftet temaer som tiggerforbud, homofiles rettigheter, konvertitter, individuelle/kollektive rettigheter og bistandsarbeid.

Vi var enige om å snakke videre om likebehandling i styrende organer i religions- og livssynsorganisasjoner.

Sak 3/15 Ytringsfrihet og tanker etter angrepet på Charlie Hebdo og terroren i København.

Både Dnk og HEF hat tatt sterk avstand fra begge terrorangrepene, og vi var enige om at hvordan ytringer mottas, alltid er et spørsmål om timing, kontekst og «musikalitet», men aldri om straff.

I lys av terroren i København drøftet vi eventuell markering av støtte til jødene i Det Mosaiske Trossamfund. Det ble foreslått å evt. stille opp i forbindelse med sabbaten førstkommande helg. Vi vil ta kontakt med Anne Sender før vi tar standpunkt.

Sak 4/15 Om kirkebygg og seremonirom

Atle tok opp en sak om kirkebygg og seremonirom. Sikring av seremonirom er viktig, særlig i forbindelse med gravferder. Vi drøftet gravferdsforvaltning, oppbygging av nye kirker i henhold til dagens regelverk, dialogmøter lokalt.

Vi konkluderte med et ønske om å vurdere om vi kan formulere noen felles holdninger.

Sak 5/15 Statistikk i media

Trude tok opp en sak om henvisninger til statistikk i media. Utgangspunktet var en sak hvor en journalist brukte tall om kirkegang og viste til HEF som kilde. Vi må være forsiktige med å bruke tall fra andres statistikker eller undersøkelser. Samtidig er ikke tall eller statistikk hentet fra den kilden journalister henviser til, og som gjengis i media, nødvendigvis riktige.

Sak 6/15 Neste møte

Det ble foreslått et inngangstema for neste møte: Kristendom og humanisme i Norge v/Oddbjørn

Også neste møte blir hos HEF i Brugata 19 og foreslått tidspunkt er 19. oktober. Vi legger til grunn at møtet starter kl. 13.00.

Sak 7/15 Eventuelt

Vi var enige om å prøve å få til en uttalelse om tigging. HEF sender sin ubrukte høringsuttalelse og et vedtak fra landsstyret 8. februar.

Vi ønsker også å jobbe videre med manglende norsk ratifisering av tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen.

Ref. Kristin

MKR 16/15.8

**Kirkelig
dialogsenter**

Olaf Ryes plass 7

0558 Oslo

Tlf 22 80 58 58

E-post: anneberit@kirkeligdialogsenter.no

Referat fra kontaktgruppe: Buddhistsamfunnet og Den norske kirke (Dnk) 25. mars 2015

Sted: Kirkelig dialogsenter

Til stede: Bhante Maniratana Thero, Egil Lothe, Hans Petter Wiken, Ani Könchog, Oddbjørn Leirvik, Notto Thelle, Anne Hege Grung og Anne Berit Evang.

1. Velkomst og felles stille meditasjon i 20 minutter. Anne Berit ledet.

2. Kveldsmat og samtale. Tema: religion og menneskerettighetene

I buddhismen – felles normer som ikke handler om egen tro, men felles normer for godt liv. Eks Ashoka-tradisjonen (Dharma - felles etikk som ikke er knyttet til en religion).

Egil fortalte om flere av Buddhistforbundets pågående prosjekter i Asia, i samarbeid med Norad (Minoritetsprosjektet til UD som er lagt til Norad. Se også nettside: <http://www.buddhismreligiousminorities.org/>); Myanmar, Thailand, Sri Lanka. Det innføres for eksempel lover om interreligiøse ekteskap i Myanmar. Flere steder finnes en tøffere form for buddhisme enn vi kjenner her i Norge. Prosjektet har bl.a vært opptatt av forholdet mellom buddhismen og religiøse minoriteter, og tatt for seg tema knyttet til individets frihet, friheten til å velge partner, friheten til å velge tro. Dette har fått mange til å delta i dialog som vanligvis ikke deltar.

Kanskje kunne dette arbeidet inspirer til en tilsvarende dialog her i Norge? F.eks. et seminar om utviklingen av religionsfrihet i Norge? Vi var også innom tema knytte til ytringsfrihet. Et eksempel som ble nevnt, var Bodh Gaya – buddhismens helligste sted. Når de skal meditere, høres ofte bønnerop fra muslimes moské som forstyrrer meditasjonen. En diskusjon har vært om man skal tolerere dette, eller om det er noe det skal reageres på.

Egil reflekterte over dette dialogarbeidet som et givende arbeid, og gruppa var nysgjerrige på hva som driver ham i dette. "Å fremme buddhismen på en autentisk måte. Det gjør du ved å bruke den", var svaret. Vi fikk en fin samtale om motivasjon for dialog. Oddbjørn fremhevet menneskerettighetene som sin motivasjon for å drive med dialog; "min primære forpliktelse som styrer hvordan jeg beveger meg i det religionsdialogiske landskapet".

Anne Hege løftet frem "Fredens ring". Initiativet unge muslimer tok til å danne en fredens ring rundt den jødiske synagogen i Oslo. Det genuine ønsket fra begge sider og den "sosiale helbredelse" som ligger i denne typen opplevelser, er en vesentlig drivkraft. Symbolhandlinger som dette er utrolig viktige.

3. Dialblogg – Buddhistisk-kristen dialog i bloggform

Anne Berit la frem prosjektskissen som Margrete Kvalbein har utarbeidet. Det var stor støtte til opplegget i gruppa, og enighet om å ta et felles "arbeidsmøte" før sommeren for å få innspill til hva som kan/bør vektlegges. (Se vedlagt prosjektskisse)

4. Neste møte. Før sommeren, som et arbeidsmøte for Dialblogg.

Referat fra Kontaktgruppen IRN-MKR

Islamic Cultural Centre (ICC) i Tøyenbekken, 26.05.2015 kl 16-20

Til stede, fra MKR: Steinar Ims, Anne May Grasaas, Gerd Marie Ådna, Anne Hege Grung, Berit Hagen Agøy, Jon Aalborg (ref.)

Til stede, fra IRN: Senaid Kobilica, Mehtab Afsar, Bushra Ishaq, Ghulam Abbas, Khalid Hussain.
(En imam i ICC var til stede en del av møtet.)

Til stede, fra NKR: Dag Nygård

Sak 5/15: Innkalling og sakliste: Referenten beklaget at det manglet formelle punkter til dagsorden i innkallingen (godkjenning av innkalling, referat, valg av ordstyrer), noe som skapte litt rot i starten.

Til eventuelt: Det ble meldt en orienteringssak om diverse innlegg i aktuell debatt.

Ordstyrer: Senaid   **Referent:** Jon

Velkommen ved ordstyrer. Presentasjon av ICC. Stor og god moské med mange frivillige og ledere.

Dagsorden var tidligere sendt ut som forslag fra IRN med forslag til punkter, og videresendt fra Jon til alle. Mange utfordringer i samtiden; vi trenger dette forumet. Se ellers merknad fra referent over.

Sak 6/15: Protokoll: «Merknad til sak 3/15: Setningen bør lyde «Vi driver ikke dialog kun for å motvirke ekstremisme, men også for å lære...»

Merknaden vedr. punktet om Halal-mat og MKR i forrige protokoll: MKR ved BHA har skrevet innlegg i avisen Dagen om saken. (Legg ved referatet!) MKR og NKR lager en uttalelse sammen.

Vedtak: Protokollen ble godkjent med disse merknadene.

Kommentar om Koran-saken fra Østerrike (se artikkel fra VL ca. 19/5): OKB er utfordret til å komme med en kommentar, og Steinar Ims skal til Østerrike på dialogkonferanse i morgen (27/5), og vil ta med seg kommentarer. Punkter fra samtalen: OSSE har forpliktet seg på religionsutøvelse, inkludert språk, etter eget valg (Wien 1989). Kontaktgruppa mener at slike tiltak antagelig vil virke mot sin hensikt.

Sak 7/15: Oppfølgingssaker (utsatt til et senere møte)

Viser til protokoll fra 11. februar der det fremgår at sak 3/14 i stor grad ble utelatt i møtet pga. tidspress. Møtet ba om at den kunne bli videreført i den grad den er relevant. I denne saken står disse punktene:

- a) Fellesuttalelse/nyhetssak om kristnes forhold til halal-mat?
(Red.anm.: delvis dekket av Berit Hagen Agøys artikkel i Dagen, 27.02.15, vedlagt.)
- b) Forholdet mellom sunni- og shia-islam.
- c) Synliggjøre at religion også har positiv effekt i samfunnet.

- d) Interreligiøst klimasamarbeid
- e) Møte med skolemyndigheter: tilby kompetanse om islam og religionsdialog
- f) Bruk av hellige tekster – tekststudier med innledninger fra IRN og MKR som oppfølging av Fellesuttalelsen om religiøs ekstremisme
- g) Relansere boka Dialog med og uten slør? Seminarer?

I tillegg vises til sak 3/15 (fra forrige møte) om å lage en tekst om dialog og religionskritikk, som ikke er fulgt opp fra MKRs side.

Sak 8/15: Flyktninger til Europa og debatten om det

Fra samtalen: For sent å påvirke det konkrete tallet. Vi kan ikke bry oss om hva islamhatere sier når det gjelder å hjelpe, dytte og påvirke i riktig retning. Hvis vi kan skrive sammen, er det veldig aktuelt, og viktig å gjøre sammen. Generalsekretærene kan fronte saken, men gjerne i Kontaktgruppas navn.

Sak 9/15: Hvordan sikre at dialogen når til grasrota, slik KUD etterlyser?

Sak meldt inn av IRN. Kan slås sammen med neste. Orientering først.

Sak 10/15: KUD-undersøkelsen/innleid konsulentfirma om dialogmidler og hvordan følge opp mot KUD/konsulentfirma. Dele erfaring (IRN).

Saken: KUD snakker mye om dialog med og i grasrota. Vi i Kontaktgruppa har presisert at det uansett er bra at gruppa møtes, men også at vi må nå ut til den «vanlige mann og kvinne».

Paraplyorganisasjonene (IRN, STL, NKR) er blitt evaluert, sammen med dialogene dem imellom og internt. Rapporten fra KUD vil være interessant for Kontaktgruppa når den kommer, dvs. til høsten.

Mye samarbeid foregår lokalt, og med mange religions- og livssynsgrupper. Hvordan kan vi gjøre det synlig? Det ligger med i opplegget at slike aktiviteter skal gjøres kjent lokalt. Groruddalen er langt framme, men det er også stor aktivitet i Søndre Nordstrand og Indre by, samt andre steder i Norge.

Det er utlyst dialogmidler fra KUD (?) nylig. Kan vi koble oss på dem og bruke noen penger til å flytte Kontaktgruppa rundt for å synliggjøre dialog og sameksistens lokalt? Spalteplass i lokalpresse er ofte kostnadseffektivt.

KUD-undersøkelsen utsettes som sak til den foreligger.

Sak 11/15: «Saken om konfirmasjon» (IRN forklarer)

Medlemmer av moskeene får brev fra HEF om humanistisk konfirmasjon. Det opplever de som et problem. Det skal også ha kommet fra Dnk. Hva er praksis, og hva er historie? (Dag Nygård tar en gjennomgang av historien). Saken kommer opp i STL i neste uke. MKR tar den opp i Kirkerådet.

Sak 12/15: Barnevern

Generell skepsis i minoritetsmiljøer mot at barn tas ut og plasseres i andre byer og steder, hos andre familier som kanskje ikke har samme tro som oppvekstfamilien. Dette gjør noe med identiteten til barna. (Gjelder også beredskapshjem.) Forklaringen som ofte gis, er at det ikke er nok muslimske (eller f.eks. ortodokse) familier som kan være beredskaps- og fosterhjem, noe som godt kan være

riktig. Oppfatningen er at barnevernet mangler kulturkompetanse og sensitivitet. Generell bekymring også fra østeuropeiske miljøer.

De etatene det gjelder, er svært opptatt av å få økt kompetanse, og ønsker å bli bedre. Slike som vi i denne gruppa kan bidra. Kan denne problemstillingen jobbes med i STL? Kan det hende at de har bredere kontaktflate også mot f.eks. østeuropeiske miljøer og dermed kan lage en mer generell sak av det? Flerkulturell kompetanse er en god inngang også til Barneombudet.

Sak 13/15: Eventuelt; nye møtedatoer

En sak var meldt inn til Eventuelt: Kronikken med bl.a. Bushra Ishaq, om Tadija Hajik-kronikken i VG. Bushra orienterte.

Ny møtedag: **Tirsdag 1. september**. Vi forsøker å få til tur til Sarpsborg!

MKR skaffer lokale, men samarbeider med Senaid. (Kontaktinfo til Kari prest i S.: Senaid skaffer.)

Protokoll fra møte i Kontaktgruppen mellom Det Mosaiske Trossamfund (DMT) og Den norske kirke (Dnk) v/ Mellomkirkelig råd (MKR), Kirkens hus, Oslo, 11.05.2015 kl. 12-15

Til stede: Ervin Kohn, Kari Veiteberg, Berit Hagen Agøy, Joav Melchior, Michael Gritzman, Gunnar Haaland, Anne Sender, Jon Aalborg

Presentasjonsrunde. Berit Hagen Agøy leder møtet.

Ingen sakliste foreligger. Ønske uttrykt fra møteleder om å legge en møteplan for det nærmeste året, inkludert forslag til temaer.

Forslag fra møtet til dagens tema: Hva slags støtteerklæringer er konstruktive? Hendelsene i vinter i Paris og København og etterdønningene av det. ICCJ i fjor og i år. Professoratet på UiO. «Julebrevet» fra Vestlandet («Jødene drepte Jesus...»). Vanskelige tekster i kristen tradisjon, f.eks. Johannes-ev.

Følgende saker ble diskutert i møtet:

«Julebrevet»

(I anledning et «julebrev» sist jul fra en prest i Dnk, hvor det igjen ble sagt at «Jødene drepte Jesus»). Ønske fra DMT om rask reaksjon fra Dnk på slike hendelser. MKR påpekte det problematiske i å «irettesette» en prest; det er biskopens oppgave. DMT mener likevel det kan være grunnlag for MKR å komme med en rask avvisning av det prinsipielle i slike utsagn, gjerne koblet med positiv fremhevelse av hva MKR/Dnk har sagt om emnet (hvis det foreligger). MKR vurderer rollen sin her.

Besøk fra MKR til Den evangelisk-lutherske kirken i Jordan og Det hellige land (ELCJHL) sist uke
Muntlig rapport ved BHA og JA

Økende antisemittisme?

Er antisemittismen egentlig økende, eller er det den samme gamle som er blitt mer synlig og høylytt? Gjør vi det lett for oss selv ved å skylde på «noe nytt», så vi kan se bort fra at den har vært her hele tiden?

DMT: Fredens ring var et fantastisk initiativ. Antagelig første gang (i alle fall i Norge) at muslimer sto tydelig opp mot antisemittisme på den måten. Det er det som skal til for å bryte negative spiraler. Fredens ring ble fort mistenkeliggjort av konspiratorikere. «Åpen spørsmålsstilling» er et klassisk konspirasjonsgrep: «Jeg vil jo bare spørre om...?» -- «Hvem tjener på...?». Slike må slås ned på, raskt.

DMTs fremste konkrete oppmerksomhet etter vinteren er sikkerhet. Foreldre er bekymret, men DMT har klart å holde alle institusjonene åpne så langt.

Professorat i «judaisme», jødedom i skolen

Ett professorat i «judaisme» og ett i antisemittisme ble foreslått opprettet i fjor (Dok 8-forslag fra KrF i Stortinget). Det vil sannsynligvis få tilslutning fra Regjeringen i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme (i alle fall det ene, om judaisme?). Lokalisering av professoratet/-ene er ikke fastlagt.

Jødedommen forsvant i praksis ut av (K)RLE i og med Kunnskapsløftets krav om fokus på tre (valgfrie) religioner. Nå presenteres den nesten bare som forstadium til kristendommen. Viktig å endre!

Kan vi i dialoggruppen bidra noe inn mot Handlingsplanen mot antisemittisme?

Sml. «Handlingsplan mot radikaliserings», som i stor grad gjør religion til et instrument for å redusere ekstremisme og ser bort fra religion som noe eksistensielt og fra dialogens egenverdi. Vi ønsker oss en tilnærming som også tar vare på det. MKR jobber videre med det.

Vinterens hendelser i Paris og København

Fra STLs*) side: utfordrende å få med andre trossamfunn til å mene noe, og til å ta aktivt avstand fra ikke-akseptable hendelser. Mye positiv respons, men lite initiativ og aktiv medvirkning.

Virkningene i den jødiske menigheten: Til en viss grad styrket enhet pga. eksternt trykk. Likevel kan det være tendens til å se på alternativer, enten USA eller Israel.

Samtale om pressemelding «Solidaritet med Israel» fra seks misjonsledere (udatert, kom ut 5. mai)

Er noe ugreit med denne uttalelsen, og i så fall hva? Positivt mottatt fra jødisk hold. Alle ser flertydigheten i begrepsbruk og uklarheter, men man anser at flertydigheten er villet for å kunne uttrykke støtte, men samtidig åpne for kritiske ytringer. Ulik vurdering av nytten og verdien av det.

Diskusjon om hva som er «politikk» i uttalelsen og mer generelt, og om boikott-begrepet og forskjellen på å snakke om boikott av Israel og om boikott av spesielle (ulovlige) bosettinger. Det ble også samtalt om hva begreper som Israel, folk, land, jøde/jødedom innebærer i en slik kontekst.

ICCJ (International Conference on Christians and Jews) – Argentina 2014, Roma 2015 (juni)

Argentina 2014 var stimulerende. Mye større kunnskap om hverandre der ute enn det som ofte kommer ned til grasrotnivå og utdanningsnivå. Får bruke penger til overs fra 2014 for å dra til Roma. Ønsker å ha med muslimer, venter på respons fra IRN. (Red. anm.: Rapport fra ICCJ 2014 er vedlagt.)

Eventuelt

DMT uttrykte tilfredshet med MKRs uttalelse «Slå ring om jødene» fra sitt rådsmøte i mars.

Møteplan videre

Som hovedregel vil vi ha tre årlige møter med ca. fire måneder mellomrom.

Møtet ble enige om 24. september 2015, 19. januar og 19. mai 2016. Alle møter går fra kl. 14-17, annen hver gang hos MKR/Dnk og DMT. Neste gang hos Dnk i Kirkens Hus 24/9 kl 14.

Typer tema kan være:

- Felles om Reformasjonen, gjerne med katolikkene? (F.eks. utgangspunkt i fellesuttalelsen fra de katolsk-jødiske samtaler gjennom 50 år). Jødene ønsker rett og slett mer innsikt. (Vi begynner her på første møte i sept.). Kan Ingrid R. Joys fra Oslo kat. bispedømme være med?
- Pluralisme, i motsetning til toleranse: vi trenger å bli bedre kjent med den andres verdisystem. Gjennom det bygges tillit. Hvordan forstår vi selv tekstene og bønnene våre?
- Antijødisk tendens i kristen forkynnelse og teksttolkning
- Antikristne tendenser i jødisk forkynnelse og teksttolkning
- Reformasjonsmarkeringen 2017, Luther og jødene.
- Kan vi snakke om våre mest skamfulle øyeblikk på begge sider?
- Når ble kristendommen en egen religion og kirke, og ikke bare en jødisk sekt?
- Hva har MKR ment om Midtøsten og jødene/jødedommen gjennom sin historie?

Jon Aalborg, referent

11.05.2015

*) Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Norge. Anne Sender er også generalsekretær i STL.

PROTOKOLL FOR KIRKENS NØDHJELPS REPRESENTANTSKAPSMØTE 2015**Bodø, 29. mai**

Oslo bispedømmeråd	Wenche Fladen Nervold	Vara
Borg bispedømmeråd	Bjørn Solberg	
Hamar bispedømmeråd	Toril Kristiansen	Vara
Tunsberg bispedømmeråd	Kjell Rune Wirgenes	
Agder bispedømmeråd	Inger Kjersti Lindvig	
Stavanger bispedømmeråd	Gunnlaug H. Sigmundsen	
Bjergvín bispedømmeråd	Ivar August Bye	
Møre bispedømmeråd	<i>forfall</i>	
Nidaros bispedømmeråd	Britt Arnhild Wigum Lindland	Vara
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Torkel Irgens	
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Geir Ludvigsen	
Den norske kirkes Kirkemøte	Leder Erling Pettersen	
	Berit Hagen Agøy	
	Åshild Solgaard	Vara
	Herborg Finnset	
	Kjetil Aano	
	<i>forfall</i>	
	Leif Christian Andersen	
Namisk Kirkeråd		
Regiondomsrepresentant		
Den Indre Sjømannsmisjon	<i>forfall</i>	
Norges KFUK-KFUM	Guro Klausen	utsending for dette møtet
Den Evangelisk Lutherske Frikirke	Terje Bjørkås	Vara
De Frie Evangeliske Forsamlinger	Helge Nupen	
Det Norske Baptistsamfunn	Jan Sæthre	
Det Norske Misjonsforbund	Eilif Tvelt	
Frelesesarmeen	Tone Gjeruldsen	
Metodistkirken i Norge	Øyvind Aske	
Pinsebevegelsen i Norge	Torsten Mentzoni	
	Sigmund Kristoffersen	
Observatører:		
NORME	<i>forfall</i>	
Global Aid Network	<i>forfall</i>	
Norges Kristne Råd	<i>forfall</i>	
Styret	Kjell Nordstokke	Styreleder
	Brita Bye	Nestleder
	Ottar Mæstad	
	Billy Taranger	
	Inger Marit Nygård	
	Sissel Vartdal	
	Ingeborg Midttømme	
	Katharina Ringen Asting	
	Dag J. Opedal	<i>forfall</i>
	Liv Snesrud	Ansattes representant
	Jens Aas-Hansen	Ansattes representant
	Hanne Sofie Lindahl	CM-leder
Administrasjonen	Anne-Marie Helland	Generalsekretær
	Eivind Aalborg	Utlandssjef
	Harald Nyeggen Sommer	ass. Utlandssjef
	Ragnhild Øien Toyomasu	Markedssjef
	Håkon Haugsbø	Kommunikasjonssjef
	Anders Østeby	Økonomisjef
	Siv Bonde	Nettverksleder
	Sidsel Riis Evensen	RS-sekretær
	Marita Haakenstad	Nettverkskonsulent
	Hilda Kristine Hanssen	Regionskoordinator

Sak 01/2015 VALG AV ORDFØRER OG VARAORDFØRER 2015-2019*

Valgkomitéens leder, Ivar August Bye, presenterte valgkomitéens innstilling til nytt ordførerskap. P.g.a. forfall til årets møte for foreslått varaordfører kandidat, har valgkomitéen spurt Britt Arnhild Wigum Lindland om å være settevaraordfører i år.

Representantskapet fattet følgende enstemmige

VEDTAK*:

Jan Sæthre velges som Representantskapets ordfører for ett år fra og med dette møtet til møtet i mai 2016.

Britt Arnhild Wigum Lindland velges som settevaraordfører for årets møte.

*Resultatet av vedtaket i sak 08B påvirker vedtaket i denne saken. Perioden i vedtaket er derfor endret i tråd med forståelsen i møtet.

SAK 02/2015 KONSTITUERING AV MØTET

Opprop ved generalsekretær Anne-Marie Helland. Møtet var beslutningsdyktig. Det var 27 stemmeberettigede til stede. Det var meldt forfall for Møre bispedømme, Samisk Kirkeråd og Den Indre Sjømannsmisjon. De tre observatørorganisasjonene hadde også meldt forfall. Innkalling og sakliste ble godkjent.

Åshild Solgaard og Guro Klausen ble enstemmig valgt til protokollunderskrivere. Administrasjonen ble godkjent som tellekorps.

Sak 03/2015 GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA REPRESENTANTSKAPSMØTE 2014

Representantskapet fattet følgende enstemmige

VEDTAK:

Representantskapet godkjenner den fremlagte protokollen for Representantskapet 2014.

Sak 04/2015 ÅRSMELDING 2014

Generalsekretær Anne-Marie Helland og styreleder Kjell Nordstokke og holdt hver sin Innledning med fokus på hhv årets som gikk og ny strategi. Det ble deretter åpnet for generaldebatt. Følgende representanter hadde ordet:

Erling Pettersen, Eilif Tveit, Torkel Irgens, Wenche Fladen Nervold, Jan Sæthre, Kjetil Aano, Bjørn Solberg, Herborg Finnset, Øyvind Aske, Berit Hagen Agøy, Inger Kjersti Lindvig, samt styreleder, generalsekretær, markedssjef og kommunikasjonssjef.

Representantskapet fattet følgende enstemmige

VEDTAK:

Representantskapet tar styrets årsmelding for 2014 til orientering.

SAK 05/2015 REV. ÅRSREGNSKAP MED ÅRSBERETNING OG REVISORS BERETNING 2014

Økonomisjef Anders Østeby presenterte hovedtrekk ved årsregnskapet. Det er revidert av revisjonsselskapet PwC. I tråd med tidligere styrevedtak er konsernregnskapet på engelsk. Deretter ble det åpnet for generaldebatt, hvor følgende representanter hadde ordet:

Eilif Tveit, Berit Hagen Agøy, Kjell Rune Wirgenes, Wenche Fladen Nervold, Bjørn Solbakken, samt økonomisjef og markedsjef.

Representantskapet fattet følgende enstemmige

VEDTAK:

1. Representantskapet godkjenner det fremlagte reviderte årsregnskap og årsberetning for 2014.

2. Årets overskudd på kr 219.938.000 disponeres som følger:

Overføres til fri formålskapital	18 647 000
Overføres fra formålskapital med internt pålagte bindinger	(2 371 000)
Overføres til formålskapital med eksternt pålagte bindinger	203 662 000
Sum disponert	219 938 000

Sak 06/2015 FASTSETTELSE AV REVISJONSHONORAR FOR 2014

Representantskapet fattet følgende enstemmige

VEDTAK:

Ordinært revisjonshonorar for 2014 fastsettes til kr. 625 000,-

Sak 07/2015 NY OVERORDNET STRATEGI FOR KIRKENS NØDHJELP

Generalsekretæren ga en kort presentasjon/gjennomgang av hovedtrekkene i organisasjonens nye strategi gjeldende fra 1.1.2016. Den er overordnet og langsiktig, noe som gir nødvendig fleksibilitet. Mye videreføres, men vi spisser og forenkler.

Generalsekretæren la vekt på følgende momenter:

- to strategiske hovedretninger; vekt på religiøse aktører som endringsagenter og vekt på nødhjelp
- langsiktige mål; redde liv og søke rettferdighet
- hvordan Kirkens Nødhjelp jobber
- hvor Kirkens Nødhjelp jobber
- organisasjonsmessige prioriteringer

Sak 08A/2015 EIERSKAP OG EIERSKAPSROLLEN I KIRKENS NØDHJELP

Styreleder innledet med å poengtere at det kun er positive foranledninger for ønsket om å se over Kirkens Nødhjelps elerskap. Eierskapet har historiske betingelser, og det kan være nyttig med en gjennomgang/revurdering/eventuelt endring.

Styrets innstilling ble presentert av ordfører.

Følgende representanter hadde ordet i debatten:

Jan Sæthre, Herborg Finnset, Ivar August Bye, Torkel Irgens, Bjørn Solberg, Kjetil Aano, samt styreleder.

Representantskapet fattet følgende enstemmige

VEDTAK:

1. Det nedsettes et utvalg som omfatter personer sentralt plassert i elerskapet og hos kirkelige samarbeidspartnere, samt representanter fra styret og administrasjonen.

Utvalget får denne sammensetningen:

5 representanter fra elerskapet/samarbeidspartnere som representerer frimenigheter, Den norske kirke, kirkelige organisasjoner, økumeniske råd

1-2 representanter fra styret – besluttet etter valg på nye styremedlemmer

1 representant fra administrasjonen - nettverksleder

2. Utvalget skal, med utgangspunkt i statuttens definisjon av eierskapet, se på hva som ligger i dagens oppdragsgiverrolle og vurdere hvordan eierskapet kan utformes mest adekvat for organisasjonen inn i en ny tid.
3. Utvalget kan foreslå evt. statuttendringer eller andre nødvendige endringer som følge av analysen de gjør.
4. Utvalget avleverer sin Innstilling til styret senest 1.11.2015.

Etter intern drøfting kom Representantskapet enstemmig fram til følgende representanter fra eierskap/samarbeidspartnere:

Bjørn Solberg – Borg Bdr
Berit Hagen Agøy – Kirkemøtet/MKR
Terje Bjørkøy – Frikirken
Jan Eilert Aakre – Pinsebevegelsen
Frank Grimstad – KA

Styret får fullmakt til å supplere utvalget om noen av de som ikke var til stede på møtet svarer nei.

Sak 08B/2015 JUSTERING AV OPPNEVNINGSPERIODE FOR KIRKENS NØDHJELPS REPRESENTANTSKAP

Ordfører presenterte saken som er meldt inn fra Nidaros bispedømmeråd.

Representanten fra Nidaros begrunnet forslaget.

Ordfører viste til statuttene som krever 2/3 flertall for endringer og mente dette var en endring som burde følge dette kravet.

Representantskapet fattet følgende enstemmige

VEDTAK:

For å komme i takt med Den norske kirkes nye valgperioder, justeres oppnevningssperioden for Kirkens Nødhjelps Representantskap.

Dette medfører nyoppnevninger i 2016.

Ny periode går da fra og med Representantskapsmøtet 2016 til Representantskapsmøtet 2020.

Dette vedtaket fikk konsekvenser for sak 01 og sak 10

Sak 09/2015 VALG AV MEDLEMMER TIL KIRKENS NØDHJELPS STYRE FOR PERIODEN FR/RS 2015 TIL OG MED RS 2018

Valgkomitéens leder, Ivar August Bye, presenterte valgkomitéens prioriterte Innstilling til de tre ledige plassene ved årets valg;

Brita Bye – David Hansen – Kjetil Aano – Øyvind Hadland.

De som ender sin valgperiode nå, er Billy Taranger, Brita Bye og Dag J. Opedal. Styremedlem Billy Taranger kan ikke gjenvelges, da han har sittet i 9 år sammenhengende.

Det ble åpnet for inntil to valgtaler per kandidat.

Gunnlaug H. Sigmundsen og Erling Pettersen fremmet Kjetil Aanos kandidatur.

Britt Arnhild W. Lindland fremmet Brita Byes kandidatur.

Det kom ikke forslag på andre kandidater enn de som var med i valgkomitéens innstilling.

Det ble stemt på alle kandidatene under ett. Det var 25 stemmeberettigede til stede under valget. Alle stemmesedlene var gyldige.

VEDTAK:

Følgende personer velges som medlemmer av styret for perioden fra RS 2015 t.o.m. RS 2018:

Kjetil Aano ble valgt med 25 stemmer
Brita Bye ble gjenvalgt med 22 stemmer
David Hansen ble valgt med 15 stemmer.

Øyvind Hadland fikk 7 stemmer og ble dermed ikke valgt inn i styret.

Ordfører gratulerte de valgte medlemmene med valget og ønsket de nyvalgte medlemmene velkommen som styremedlemmer.

Styreleder takket Billy Taranger for lang og tro tjeneste. Takk ble også gitt til uttredende styremedlem Dag J. Opedal og til ansattevalgt styremedlem Liv Snæsrud.

Sak 10/2015 VALG AV VALGKOMITÉ OG LEDER FOR VALGKOMITÉ 2015-2019*

Valgkomitéen leder, Ivar August Bye, presenterte valgkomitéens innstilling med spesiell begrunnelse for hvorfor komitéen har valgt å foreslå et varamedlem som kandidat til valgkomitéen.

Det kom ingen forslag til andre kandidater, verken som medlemmer eller som leder av komitéen.

Det var 24 stemmeberettigede til stede under dette valget.

Jan Sæthre holdt valgtale for Ivar August Bye som kandidat til komitéleder.

Representantskapet fattet følgende enstemmige

VEDTAK*:

Som medlemmer av Representantskapets valgkomité for ett år fra og med dette møtet til møtet i mai 2016 velges

Agøy, Berit Hagen (Dnk- Kirkemøtet,)
Andersen, Lelf Christian (Dnk-Kirkemøtet-ungdomsrepresentant)
Bye, Ivar August (Dnk-Bjergvin bispedømmeråd)
Gjerulfsen, Tone (Frelsesarmeen))
Aakre, Jan Eilert (Pinsebevegelsen)

Som leder av valgkomitéen for samme periode velges

Ivar August Bye ((Dnk-Bjergvin bispedømmeråd)

*Resultatet av vedtaket i sak 08B påvirker vedtaket i denne saken. Perioden i vedtaket er derfor endret i tråd med forståelsen i møtet.

Representantskapsmøtet 2015 er fastsatt til 26.-27. mai i Gardermoen-området.

Oslo, 10. juni 2015

Anne-Marie Helland
generalsekretær

Jan Sæthre
ordfører

Åshild Solgaard

Guro Klausen

Sidsel Riis Evensen, protokollfører

Protokoll

Samisk kirkeråd

Rådsmøte

Girkonjárga – Kirkenes

10.-11. mars 2015

Tilstede:

Anne Dalheim

Linn Bientie Sivertsen

Liv Eli Holmestrand

Tor B Jørgensen

Jovna Z. Dunfjell

John Erland Boine

Kirsten Isaksen møtte som bispedømmets vara med tale og forslagsrett.

Forfall:

Ingar N. Kuoljok

Linn Ellen Kristina Bientie Sivertsen ble innvilget permisjon under deler av møtet og deltok av denne grunn ikke på behandlingen av sakene 4/15, 5/15, 9/15 og 11/15.

John Erland Boine holdt andakt første dag. Samisk kirkeråd deltok på menighetens musikkandakt i Kirkenes kirke før forhandlingene andre dag.

Samisk kirkeråd inviterte tidligere prost Kåre Kvammen til å fortelle om erfaringer og utviklingstrekk i samisk kirkeliv i løpet av sin tid som prest. Samisk kirkeråd inviterte også til salmesangkveld i Kirkenes kirke på kvelden med påfølgende kirkekaffe.

Samisk kirkeråd hadde møte med representanter fra Sør-Varanger menighet ved kirkeverge Wenche Dervola, kateket og nestleder i menighetsrådet Kathrine Jahre, menighetssekretær Monica Johnsen og saksbehandler Elin Magga. Prestene var forhindret i å delta da de var innkalt til stiftsmøte.

Fra sekretariatet:

Tore Johnsen

Gerd Karin Røsæg

Vidar Andersen

Tove-Lill Labahå Magga deltok under samtalen med Kåre Kvammen, og deltok i forberedelsene av salmekvelden.

Saksliste

SKR 1/2015	Protokoller
SKR 2/2015	Referater
SKR 3/2015	Orienteringer
SKR 4/2014	Årsrapport for De sentralkirkelige råd
SKR 5/2015	Skisse for utredning av Samisk valgmøte til kirkelige valg 2019
SKR 6/2015	Valg av elektorer til bispedømmerådsvalg
SKR 7/2015	Oppnevning - arbeidsgruppe for sørsamisk liturgi
SKR 8/2015	Oppnevning - arbeidsgruppe for nordsamisk oversettelse av 2011-liturgi
SKR 9/2015	Forfatningen Den norske kirkes grunnlag – orienteringssak
SKR 10/2015	Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015 – 2023
SKR 11/2015	Innspill til Sametingsrådets melding om samisk internasjonalt arbeid
SKR 12/2015	Eventuelt

SKR 1/15 Protokoller

---

1. Protokoll fra møte i Samisk kirkeråd 8. – 9. desember i Raavrevijhke – Røyrvik

Vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner protokollene.

SKR 2/15 Referater

---

1. Protokoll fra møte i Kirkerådet 29.-30.januar 2015
2. Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råd 27.-28.november 2014

Vedtak

Samisk kirkeråd tar referatene til orientering.

SKR 3/15 Orienteringer

- a) Muntlige orienteringer fra generalsekretæren
  1. Lansering av Mijjen Gærhcoe-gærja 6. februar
  2. Samisk konfirmantleir, Alta, 26.2.-1.3.2015
  3. Samisk kirkeliv på Bispemøtet 12.2.2015
  4. Oppdatering om initiativ fra Svenska kyrkan og Canadian Council of Churches om Klima, Arktis og urfolk
  5. Klimapilgrim 2015
  6. Erkebiskopens seminar om urfolks rettigheter og forsoning, Uppsala 12.12.2014
  7. Alterutsmykning i Nidarosdomen.

- b) Brev, korrespondanse
1. Henvendelse fra Snåsa kommune angående kirkelige begivenheter 6. februar
  2. Korrespondanse om begravelser 6. februar
  3. Brev fra Rana kirkelige fellesråd angående 6. februar
  4. Indigenous Peoples and Sustainable Development Goals – informasjon om forumkonferansen 2015, Forum for urfolk i bistanden.
  5. Invitation to propose candidates for an Indigenous Peoples' Reference Group
  6. Årsrapport fra de samiske oversettelsesprosjektene 2014 – Det norske bibelselskap
  7. Møte i programkomitéen for Samiske kirkedager 2017 – grunnlagsdokumenter.
  8. Missions of the margins - seminar
- c) Mediesaker

Det protokollføres at Samisk kirkeråd ble orientert av rådsmedlem Tor Berger Jørgensen om at det er nylig tilsatt diakonimedarbeider i menigheten i Tysfjord.

Vedtak:

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering med følgende merknader:

1. Samisk kirkeråd er orientert om at Samisk kirkeråds generalsekretær har deltatt i en samtale i Bispemøtet om samisk kirkeliv. Samisk kirkeråd er glad for dette og håper det blir en fast ordning.
2. Samisk kirkeråd ber om at spørsmålet om kirkelig begravelsespraksis på Samefolkets dag 6. februar utredes i en egen sak i rammen av en refleksjon om kirkens helhetlige markering av dagen.

SKR 4/15 Årsmelding 2014

Sammendrag

Årsrapporten for 2014 er utarbeidet etter en ny mal. Dette har sammenheng med at Finansdepartementet har foretatt endringer i Bestemmelser om økonomistyring i staten. Endringene innebærer at årsrapport og årsregnskap f.o.m. 2014 skal utarbeides etter en felles struktur for alle statlige virksomheter, jf. pkt. 1.5.1 i Bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette gjelder også for bispedømmerådene. Det vises også til vedlagte brev fra Kulturdepartementet av 25. november 2014.

Etter denne malen skal årsrapporten inneholde seks deler, med følgende benevnelse og rekkefølge:

- I. Leders beretning
- II. Introduksjon til enheten og hovedtall
- III. Årets aktiviteter og resultater
- IV. Styring og kontroll i enheten
- V. Vurdering av framtidsutsikter
- VI. Årsregnskap

Det er nytt at regnskapstall skal inkluderes som en egen del av rapporten. Kirkerådet har derfor tatt med regnskapet slik det er bokført etter statens regnskapsprinsipper (SRS).

Kirkerådet skal, etter tildelingsbrevet, publisere årsrapporten på nettsidene til Den norske kirke innen 1. mai eller så snart rapporten er behandlet i styringsdialogen mellom Kirkerådet og enheten.

Vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner årsrapporten for Samisk kirkeråds virksomhet i 2014 og oversender den til Kirkerådet for endelig godkjenning.

SKR 5/15 Skisse for utredning av Samisk valg møte til kirkelige valg 2019

Sammendrag

Kirkerådet (KR 49/13) har etter anbefaling fra Samisk kirkeråd (SKR 16/13) bedt kirkerådsdirektøren i samarbeid med Samisk kirkeråd om å utrede behovet for opprettelse av et samisk kirkelig valg møte som avholdes hvert 4. år. Det er forutsatt at utredningen vektlegger intensjonene i Strategiplan for samisk kirkeliv og hvilke roller et slikt møte kan ha, blant annet for styrking av det samiskkirkelige demokrati.

Sakspapiret gjør rede for innholdet i delkapittel 5.17 i strategiplanen om samisk kirke demokrati og munner ut i strategiplanens skissering av en modell for hvordan et samisk kirkelig valg møte kan tenkes sammensatt, og hvilke roller det kan tenkes inneha.

Det unngås bevisst å drøfte konkrete problemstillinger i forslaget på dette tidspunktet. Målet med saken er å fastsette milepæler og en realistisk framdriftsplan for utredningen av saken, samt å identifisere sentrale problemstillinger som må belyses i den videre utredningen av saken. Dette legger grunnlaget for en målrettet utredning av saken.

Vedtak

Samisk kirkeråd mener saksdokumentets beskrivelse av milepæler og fremdriftsplan, samt identifiserte problemstillinger, legger et godt grunnlag for videre utredning av et fremtidig samiskkirkelig valgmøte. Samisk kirkeråd forutsetter at dette legges til grunn i den videre oppfølgingen av saken.

SKR 6/15 Valg av elektorer til valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

---

Sammendrag

Samisk kirkeråd skal i følge Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet oppnevne elektorer som skal velge en samisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd, og en samisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd. Samisk kirkeråds sekretariat har fått inn fem forslag på elektorer til valget i Nord-Hålogaland bispedømme, og ingen forslag fra menigheter i Sør-Hålogaland bispedømme. Samisk kirkeråd oppnevner elektorene på et ekstraordinært møte i Samisk kirkeråd i løpet av mai måned.

Vedtak

1. Samisk kirkeråd oppnevner elektorer i et ekstraordinært møte i Samisk kirkeråd. Møtet foregår i første halvdel av mai, fortrinnsvis per telefon.
2. Samisk kirkeråd viser til SKR 25/09, og oppfordrer sekretariatet til å etterstrebe geografi og kjønn i leting etter kandidater til å være elektorer.

Det protokollføres at Kirsten Isaksen reiste spørsmål om sin habilitet i dette spørsmålet da hun er forespurt å være kandidat til bispedømmerådsvalget. Samisk kirkeråd kom fram til at hun ikke var inhabil.

SKR 7/15 Oppnevning - arbeidsgruppe for sørsamisk liturgi

Sammendrag

Sørsamisk oversettelse av Den norske kirkes gudstjenesteliturgi av 2011, er under utarbeidelse, og foreløpig oversettelse av vigsels- og gravferdsliturgi foreligger. Det er behov for å oppnevne en arbeidsgruppe med tilstrekkelig språk-, teologi- og liturgifaglig kompetanse som gis mandat til å kvalitetssikre de sørsamiske liturgiene før endelig godkjenning i Samisk kirkeråd og Kirkerådet.

Vedtak

1. Samisk kirkeråd oppnevner følgende medlemmer til medlemmer i arbeidsgruppa for sørsamisk liturgi:
  - Bierna Leine Bientie
  - Karin Rensberg Ripa
  - Laila Mattson Magga

2. Samisk kirkeråds sekretariat får fullmakt til å finne en fjerde person til å sitte i arbeidsgruppa.

SKR 8/15 Oppnevning - arbeidsgruppe for nordsamisk oversettelse av 2011-liturgi

Sammendrag

Nordsamisk oversettelse av Den norske kirkes gudstjenesteliturgi av 2011 er under utarbeidelse. Det er behov for å oppnevne en arbeidsgruppe med tilstrekkelig språk-, teologi- og liturgifaglig kompetanse som gis mandat til å kvalitetssikre tekstene før endelig godkjenning i Samisk kirkeråd og Kirkerådet.

Vedtak

Samisk kirkeråd oppnevner følgende personer til medlemmer i arbeidsgruppa for nordsamisk oversettelse av 2011-liturgien.

- Britt Rajala
- Per Oskar Kjølaas
- Nils Øivind Helander
- Johan Máhtte Skum

SKR 9/15 Forfatningen Den norske kirkes grunnlag – orienteringssak

Sammendrag

Som en konsekvens av de endrede relasjonene mellom staten og Den norske kirke skal Kirkemøtet innen 2019 vedta (1) en kirkeordning og (2) et overordnet regelverk / en forfatning for Den norske kirke. Det overordnede regelverket, så langt referert til som «Den norske kirkes grunnlag», behandles som egen sak på Kirkemøtet april 2015 (KM 04/15). Saksdokumentet til Kirkemøtet belyser samisk

kirkeliv i forbindelse med drøftingen av Den norske kirke som folkekirke. Saken legges fram for Samisk kirkeråd til orientering.

Vedtak

Samisk kirkeråd tar saken til orientering

SKR 10/15 Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023

Sammendrag

Siden 1990 har Den norske kirke hatt egne planer for arbeidet med kvinnespørsmål/kjønn og likestilling. Sist gjeldende strategiplan gjaldt ut 2014. Kirkerådet får derfor nå en ny plan med vedlagt ressursstoff til behandling. Planen er en revidert utgave av foregående periodes plan. Hovedmålet videreføres, mens delmålene, med underpunkter for det nasjonale, regionale og lokale nivå, er noe endret. Det er denne målstrukturen Kirkerådet skal vedta. Ressursstoffet, som følger strategiplanen, er også revidert og supplert med nytt stoff. Innspill fra bispedømmene er innarbeidet. Blant annet er det internasjonale økumeniske perspektivet, temaet seksuelle minoriteter og kirkens ansvar som arbeidsgiver sterkere framme i det foreliggende forslaget. Strategiplanen med det vedlagte ressursstoffet er ment som en hjelp til å innarbeide likestilling mellom kjønn i alle deler av Den norske kirkes virksomhet. Målet er et bevisst forhold til likestilling og inspirasjon til refleksjon og handling.

Vedtak

Samisk kirkeråd støtter at Kirkerådet vedtar Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023 med de føringene som ligger i forslag til vedtak i sak KR 14/2015.

Samisk kirkeråd foreslår at strekpunkt fire under strategiplanforslagets foreslåtte delmål endres til:

- I arbeide med kjønns- og likestillingsperspektiver i teologi, liturgi, gudstjenesteliv, diakoni, trosopplæring og lederutvikling er holdningsskapende arbeid grunnleggende.

SKR 11/15 Innspill til Sametingsrådets melding om samisk internasjonalt arbeid

Sammendrag

Sametingets plenum skal før sommeren 2015 behandle en melding om samisk internasjonalt arbeid. Sametingsrådet initierte prosessen i juni 2014 gjennom en redegjørelse om saken til Sametingets plenum i sak SP 15/14 Sametingsrådets redegjørelse om samisk internasjonalt arbeid. Det samiske

sivile samfunnet er invitert til å komme med innspill til den videre utformingen av saken. Dette er bakgrunnen for at Samisk kirkeråd får saken til behandling.

Målet med sametingsmeldingen er å redegjøre for hvorfor, hvor og hvordan det samiske folket arbeider på den samiske arenaen og bl.a. tydeliggjøre prioriterte innsatsområder.

Samisk samarbeid over landegrensene i Sápmi og internasjonalt urfolksarbeid er to hoveddimensjoner i Sametingsrådets beskrivelse av samisk internasjonalt arbeid.

Saksdokumentet redegjør for saksfeltene som berøres i redegjørelsen og for hvordan sametingsrådet resonnerer om organisering, roller, samhandling og arbeidsfordeling mellom ulike aktører på feltet, bl.a. i forhold til et samisk sivilt samfunn. Samisk kirkeråd nevnes særskilt.

Saksdokumentet beskriver viktige elementer ved Samisk kirkeråds internasjonale arbeid som grunnlag for konkluderende momenter og anbefalte innspill til Sametingets sluttbehandling av saken.

Vedtak

A. Samisk kirkeråd gir Sametingsrådet følgende innspill til arbeidet med en egen sametingsmelding om samisk internasjonalt arbeid. Innspillene baserer seg på Sametingsrådets redegjørelse i samme sak (SP 15/14):

1. Samisk kirkeråd er glad for Sametingets arbeid med en melding om samisk internasjonalt arbeid og stiller seg grunnleggende positiv til hovedinnretningen på saken.
2. Samisk kirkeråd er særlig fornøyd med at Sametingsrådets redegjørelse understreker samenes solidariske forpliktelse overfor andre urfolk. Samisk kirkeråd vil oppfordre til at refleksjonen omkring denne dimensjonen av samisk internasjonalt arbeid utvikles ytterligere i den endelige sametingsmeldingen.
3. Samisk kirkeråd støtter at Sametinget i sitt internasjonale arbeid legger til grunn FNs urfolkserklæring og ILO-konvensjon 169 som minimumsstandarder for overlevelsen av verdens urfolk, og deres verdighet og velferd.
4. Samisk kirkeråd ser viktigheten av at Sametinget i sitt internasjonale arbeid balanserer relasjonen til statlige myndigheter med å innta en selvstendig aktørrolle i samspill med andre på den internasjonale arenaen.
5. Samisk kirkeråd mener det er viktig at Sametingsrådets redegjørelse setter søkelys på ressursutvinning og løfter fram sosialt ansvarlig næringsliv som en særskilt utfordring for urfolk. Samisk kirkeråd er enig i at denne problemstillingen har betydelig relevans for Sápmi og Arktis, men vil samtidig peke på at dette er en global utfordring der Sametinget bør ha en stemme i møte med norske aktører. Statens pensjonsfond er verdens største investeringsfond, og norske selskaper opererer i urfolksområder i andre deler av verden. Samisk kirkeråd oppfordrer Sametinget til å reflektere over hva slags rolle Sametinget og det samiske samfunnet bør innta i denne sammenheng, og hvordan en slik rolle kan styrkes og videreutvikles i et solidaritetsperspektiv.
6. Samisk kirkeråd er fornøyd med at Sametinget har blikk for samhandlingen med samiske institusjoner, organisasjoner og et samisk sivilt samfunn i sitt internasjonale arbeid. Samisk

kirkeråd mener at Sametingets rolle som en hovedaktør i samisk internasjonalt arbeid er viktig og må utvikles, men at det samtidig er sunt for det samiske samfunnet at denne posisjonen får en motvekt i et engasjert og solidaritetsorientert samisk sivilsamfunn. Samisk kirkeråd vil oppfordre Sametinget til å legge til rette for styrking av et samisk sivilsamfunn som både kan samarbeide med og utfordre Sametinget i videreutviklingen av samisk internasjonalt arbeid.

7. Samisk kirkeråd er glad for at Sametingsrådet synliggjør Samisk kirkeråd i en melding om samisk internasjonalt arbeid. Kristne kirker representerer på verdensbasis betydelige globale nettverk med en sterk solidaritetsimpuls. Stor grad av lokal utbredelse kombinert med utviklede organisasjonsstrukturer og ofte en tydelig samfunnsstemme, gir kirkene stort potensiale som aktører for rettferdighet, bærekraft og fred. Det kirkelige urfolksarbeidet som Samisk kirkeråd inngår i, handler både om å mobilisere kirkene som en solidaritetsbase til støtte for urfolks rettigheter og livsvilkår, samt om å styrke urfolks egne arenaer og muligheter for selvdefinering og selvrepresentasjon i og overfor kirkene. Med dette utgangspunktet ønsker Samisk kirkeråd å være en tydelig aktør i det samiske internasjonale arbeidet – i samarbeid med andre samiske og ikke-samiske aktører.

B. Dersom det er behov for kortfattede formuleringer om Samisk kirkeråd arbeid til sametingsmeldingen om samisk internasjonalt arbeid, henvises det til de kortfattede formuleringene i saksdokumentets punkt 3 «Samisk kirkeråds plattform, rolle aktiviteter og samarbeidsrelasjoner».

Protokoll Kirkerådet (KR)

19.03.2015
Kirkens hus

Til stede:

May Lisbeth Hovlid Aurdal
Kjartan Bergslid
Erling Birkedal
Ivar Braut
Helga Haugland Byfuglien
Dag Jostein Fjærvoll
Agnes Sofie Gjeset

Roald Braathen
Sølvi Lewin
Svein Arne Lindø
Egil Morland
Jan Olav Olsen
Kristin Gunleiksrud Raaum
Sigurd Skollevoll

Til stede: **fra MKR**
Erling Pettersen (leder)

fra SKR
Anne Dalheim (leder)

Forfall uten vara: Runar Godø
Forfall: Ingrun Jule

Fravær under enkelte saker, ved behandling og/eller da vedtak ble fattet:
Helga Haugland Byfuglien: 12/15

Kristin Gunleiksrud Raaum meldte seg inhabil under behandling av sak KR 15/15

Til stede fra sekretariatet:

Berit Hagen Agøy
Ole Inge Bekkelund
Ragnar Bredoch
Trude Evenshaug
Anders B G Eide
Jan Rune Fagermoen
Åge Haavik

Jens-Petter Johnsen
Tore Johnsen
Vidar Kristensen
Svein M. Køhn
Øyvind Meling
Turid Myrholt
Gerd Karin Røsæg
Synnøve Hinnaland Stendal
Tone Helene Welden
Andreas H Aarflot

Den planlagte samtalen om KR-møtene utsettes til junimøtet.

Konstituering

Møtet vedtok en ny sak 18/15 – Fullmaktsvedtak til KR-AU

Møtet ble ledet av Svein Arne Lindø, og som vanlig fulgte ordningen med en saksordfører for hver sak. Det var ingen merknader til innkallingen.

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
KR 09/15	Orienteringssaker KR 09.1/15 Muntlig orientering fra KR, MKR, SKR og BM KR 09.2/15 Rekruttering: en utfordring til hele kirken KR 09.3/15 Høringsuttalelse fra Kirkerådet vedrørende rapporten fra ekspertgruppen for Statens pensjonsfond utlands virkemiddelbruk og investering i kull- og petroleumsselskaper – brev av 26.02.15 KR 09.4/15 Høringssvar av 26.02.15 – Frivillighetserklæringen KR 09.5/15 Høringssvar av 23.02.15 – NOU 2014:9 Ny adopsjonslov KR 09.6/15 Høringssvar av 25.01.15 – Kirkerådets innspill til «Perspektiver på en klimalov» KR 09.7/15 Statsbudsjettet 2015 – Kirkerådet – Tildeling av bevilgning KR 09.8/15 Protokoll fra MKR møte 5.-6. mars 2015 – ikke godkjent KR 09.9/15 Uttalelse fra MKR – Slå ring om jødene KR 09.10/15 Uttalelse fra MKR – Norge må ta større ansvar for å løse den humanitære krisen i Middelhavet KR 09.11/15 Fremdriftsplan for Kirkerådets arbeid med kirkeordning 2015-2020 KR 09.12/15 Avvikling av prestenes boplikt – protokoll 05.03.15 – brev av 11.02.15
KR 10/15	Referatsaker KR 10.1/15 Protokoll fra styremøte i NKR 03.02.15 KR 10.2/15 Protokoll fra SKR møte 8.-9.12.14 KR 10.3/15 Protokoll AGU
KR 11/15	Staten og den norske kirke – et tydelig skille. Høring (PTS inkludert)
KR 12/15	Årsrapport for de sentralkirkelige råd
KR 13/15	Nye salmar i salmedatabasen til Den norske kyrkja

- KR 14/15**   Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023
- KR 15/15**   Kirkevalget 2015 – behandling av klage fra Åpen folkekirke
- KR 16/15**   Resultatmål og indikatorer for Kirkevalget 2015
- KR 17/15**   Suppleringsvalg til protokollkomiteen
- KR 18/15**   Fullmaktsvedtak til KR-AU

KR 09/15 Orienteringssaker

KR 09.1/15 Muntlig orientering fra KR, MKR, SKR og BM

Kirkerådet ved direktør:

- Kirkeordning: Veivalgs dokumentet er nå ute hos høringsinstansene. Under orienteringssaker oversikt over planlagt fremdrift på kirkeordningssaker
- Kirkevalget og kommunikasjonsplan om valget under utvikling. To utfordringer som hensyntas: Velgernes manglende kunnskap om kandidatene og manglende engasjement. Hovedoverskrift: Kirkevalget – skaper fremtidens kirke
- Tilsettinger, 8 stillinger utlyst, er inne i en prosess med tilsettinger, ny kommunikasjonsdirektør er tilsatt
- Styringssamtaler med bispedømmerådene pågår
- Presteforeningens generalforsamling. Ble formidlet uro i forhold til et par sider ved ny kirkeordning: pensjonsordning og boligordningen, spesielt fordelsbeskatning.
- Venter på høring om de institusjonelle sider ved PTS, søndagsåpne butikker, tjenesteboligordningen og kulturhistoriske OVF- presteboliger
- Kontakt med den katolske kirke om medlemskapsproblemene

Mellomkirkelig råd ved leder:

- Årsrapportene fra Norges kristne råd og Samarbeidsråd for livssynssamfunn
- MKR-møtet i mars; Første del av møtet seminar med deltagere fra de økumeniske organisasjonene. MKR avgitt to uttalelser: Slå ring om jødene, uttalelse om antisemittisme og Norges ansvar for å løse den humanitære krisen i Middelhavet. Sak i møtet om Religionsmøte og religionsdialog – viktig at dette arbeidet også skjer på grasrota.
- Rapport til UNE og Justis Dep. om konvertitter – må lytte til den kirkelige kompetanse.

Samisk kirkeråd ved leder:

- Møte 10-11.mars i Kirkenes. Møte med tidligere prost Kåre Kvammen, arbeider med en bok – Liv og leven i kirken. Salmesangkveld og møte med representanter fra menighet/fellesråd. Glad for at sametinget har satt fokus på kirken.
- Oppmerksomhet rundt avholdelse av begravelser på Samefolkets dag 6.februar, oppslag i media og drøfting på møtet. Kommer som egen sak i SKRs septembermøte.

Bispemøtet ved preses

- BM 9-13.februar:
  - Olavsstipend utlyst med tematikken hvorfor bringe barnet til dåp og Luthersk spiritualitet.
  - Drøftet regelverk rundt tilsetting av utenlandske prester i Norge – utarbeidet en liten brosjyre hvor bl.a. språkkompetanse understrekes. Kirken er avhengig av utenlandske ressurser.

- BM startet med åpen gudstjeneste i Oslo domkirke med påfølgende seminar. Foredrag ved biskop Tor B Jørgensen – Er vi i ferd med å få et forskjellssamfunn i Norge. Påfølgende debatt om hva kirken kan uttale seg om.
- Valg av nytt arbeidsutvalg: visepreses Halvor Nordhaug og Atle Sommerfeldt med Stein Reinertsen som vara. Også godt møte med repr. fra SKR og MKR.

KR 09.2/15 Rekruttering: en utfordring til hele kirken

KR 09.3/15 Høringsuttalelse fra Kirkerådet vedrørende rapporten fra ekspertgruppen for Statens pensjonsfond utlands virkemiddelbruk og investering i kull- og petroleumsselskaper – brev av 26.02.15

KR 09.4/15 Hørings svar av 26.02.15 – Frivillighetserklæringen

KR 09.5/15 Hørings svar av 23.02.16 – NOU 2014:9 Ny adopsjonslov

KR 09.6/15 Hørings svar av 25.01.15 – Kirkerådets innspill til «Perspektiver på en klimalov»

KR 09.7/15 Statsbudsjettet 2015 – Kirkerådet – Tildeling av bevilgning

KR 09.8/15 Protokoll fra MKR møte 5.-6. mars 2015 – ikke godkjent

KR 09.9/15 Uttalelse fra MKR – Slå ring om jødene

KR 09.10/15 Uttalelse fra MKR – Norge må ta større ansvar for å løse den humanitære krisen i Middelhavet

KR 09.11/15 Fremdriftsplan for Kirkerådets arbeid med kirkeordning 2015-2020

KR 09.12/15 Avvikling av prestenes boplikt – protokoll 05.03.15 – brev av 11.02.15

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar sakene til orientering.

KR 09/15 Vedtak:

Kirkerådet tar sakene til orientering.

KR 10/15 Referatsaker

KR 10.1/15 Protokoll fra styremøte i NKR 03.02.15

KR 10.2/15 Protokoll fra SKR møte 8.-9.12.14

KR 10.3/15 Protokoll AGU

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar referatsakene til orientering.

KR 10/14 Vedtak:

Kirkerådet tar referatsakene til orientering

KR 11/15 Staten og den norske kirke – et tydelig skille. Høring

Sammendrag

Det foreliggende høringsdokumentet som sendes Kirkemøtet, inneholder de nødvendige lovforslag for å gjennomføre en virksomhetsoverdragelse av den i dag statlige del av Den norske kirke. Sentralt i forslaget står opprettelsen av et nytt kirkelig rettssubjekt som kan muliggjøre dette. Forslaget er i tråd med Kirkemøtets bestilling fra april 2013.

Saken har vært på bred høring høsten 2014, og høringsdokumentet for Kirkemøtet er en revidert versjon av høringsnotatet.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet vedtar følgende uttalelse til Kulturdepartementets høringsdokument av 3. mars 2015 med tittelen *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille. Forslag til endringer i kirke-loven til behandling i Kirkemøtet i 2015.*

Erling Birkedal fremmet følgende endringsforslag:

Prostiråd – s 22-23: Kirkemøtet mener det ikke er grunn til å oppheve dagens hjemmel om prostiråd, jf. kl § 22.

Votering: Forslaget falt mot 2 stemmer.

Statens økonomiske forpliktelser – s 31: Teksten i ny § 22 bør konkretiseres ved å nevne de sentrale oppgaver statens finansiering skal dekke.

Votering: Forslaget falt mot 4 stemmer.

Sigurd Skollevoll fremmet følgende endringsforslag:

Kirkemøtets myndighet til å gi en arbeidsgiverorganisasjon fullmakter - s. 13 – 14 (Se siste setning): Det er ikke behov for lovforankring, det er Kirkerådet som skal knytte til seg en arbeidsgiverorganisasjon.

Votering: Forslaget falt mot 2 stemmer.

Kristin Gunleiksrud Raaum fremmet følgende endringsforslag:

Stryk siste setning i punkt 7.3.4 romertall I s 20.

Votering: Forslaget falt mot 2 stemmer.

Administrasjonens alternative konklusjoner s 40:

Votering: Alternativ 1 ble vedtatt med 11 stemmer, alternativ 2 fikk 3 stemmer og har følgelig falt.

Alternativ 1: Kirkemøtet støtter derfor .....

Det ble videre besluttet at administrasjonen skulle innarbeide en innledende sammenfatning av hovedkonklusjonene i uttalelsen.

KR 11/15 Vedtak:

Kirkemøtet vedtar følgende uttalelse til Kulturdepartementets høringsdokument av 3. mars 2015 med tittelen *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille. Forslag til endringer i kirkeloven til behandling i Kirkemøtet i 2015.*

KR 12/15 Årsrapport 2014 for de sentralkirkelige råd

Sammendrag

Årsrapporten for 2014 er utarbeidet etter en ny mal. Dette har sammenheng med at Finansdepartementet har foretatt endringer i *Bestemmelser om økonomistyring i staten*. Endringene innebærer at årsrapport og årsregnskap f.o.m. 2014 skal utarbeides etter en felles struktur for alle statlige virksomheter, jf. pkt. 1.5.1 i *Bestemmelser om økonomistyring i staten*. Dette gjelder også for bispedømmerådene. Det vises også til vedlagte brev fra Kulturdepartementet av 25. november 2014.

Etter denne malen skal årsrapporten inneholde seks deler, med følgende benevnelse og rekkefølge:

- I. Leders beretning
- II. Introduksjon til enheten og hovedtall
- III. Årets aktiviteter og resultater
- IV. Styring og kontroll i enheten
- V. Vurdering av framtidsutsikter
- VI. Årsregnskap

Det er nytt at regnskapstall skal inkluderes som en egen del av rapporten. Kirkerådet har derfor tatt med regnskapet slik det er bokført etter statens regnskapsprinsipper (SRS).

Kirkerådet skal, etter tildelingsbrevet, publisere årsrapporten på nettsidene til Den norske kirke innen 1. mai eller så snart rapporten er behandlet i styringsdialogen mellom Kirkerådet og departementet.

Forslag til vedtak

Kirkerådet godkjenner årsrapporten 2014 for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd med de innspill som fremkom i møtet, og oversender den til Kirkemøtet til orientering.

KR 12/15 Vedtak:

Kirkerådet godkjenner årsrapporten 2014 for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd med de innspill som fremkom i møtet, og oversender den til Kirkemøtet til orientering.

KR 13/15 Nye salmar i salmedatabasen til Den norske kyrkja

Samandrag

I saksutgreiingane til Kyrkjerådet og Kyrkjemøtet i samband med *Norsk salmebok 2013*, er det lagt til grunn at salmeboka skal følgjast opp med at nye salmar blir tilførte salmedatabasen til Den norske kyrkja. Denne saka gjeld kva slags prosedyre som er tenleg for val av nye salmar til salmedatabasen, korleis salmane skal godkjennast og kva for status skal dei ha.

Forslag til vedtak

Kyrkjerådet gjer følgjande vedtak:

1. Kyrkjerådet vedtar at utvalet av nye salmar i salmedatabasen til Den norske kyrkja blir handsama i Nemnd for gudstenesteliv. Nemnda innstiller til direktøren i Kyrkjerådet, som fattar endeleg vedtak. Kyrkjerådet og Bispemøtet får orientering om utvalet av salmar.
2. Talet på nye salmar som leggjast inn i databasen bør vere om lag 20–30 kvart år.

Av språklige omsyn ble det foreslått å fjerne *som leggjast inn* i punkt 2 i vedtaket. Forslaget tas til følge.

KR 13/15 Vedtak:

1. Kyrkjerådet vedtar at utvalet av nye salmar i salmedatabasen til Den norske kyrkja blir handsama i Nemnd for gudstenesteliv. Nemnda innstiller til direktøren i Kyrkjerådet, som fattar endeleg vedtak. Kyrkjerådet og Bispemøtet får orientering om utvalet av salmar.
2. Talet på nye salmar i databasen bør vere om lag 20–30 kvart år.

KR 14/15 Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023

Sammendrag

Siden 1990 har Den norske kirke hatt egne planer for arbeidet med kvinnespørsmål/kjønn og likestilling. Sist gjeldende strategiplan gjaldt ut 2014. Kirkerådet får derfor nå en ny plan med vedlagt ressursstoff til behandling. Planen er en revidert utgave av foregående periodes plan. Hovedmålet videreføres, mens delmålene, med underpunkter for det nasjonale, regionale og lokale nivå, er noe endret. Det er denne målstrukturen Kirkerådet skal vedta. Ressursstoffet, som følger strategiplanen, er også revidert og supplert med nytt stoff. Innspill fra bispedømmene er innarbeidet. Blant annet er det internasjonale økumeniske perspektivet, temaet seksuelle minoriteter og kirkens ansvar som arbeidsgiver sterkere framme i det foreliggende forslaget. Strategiplanen med det vedlagte ressursstoffet er ment som en hjelp til å innarbeide likestilling mellom kjønn i alle deler av Den norske kirkes virksomhet. Målet er et bevisst forhold til likestilling og inspirasjon til refleksjon og handling.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023 med de endringene som framkom i møtet.
2. Strategiplanen følges opp systematisk i alle deler av sekretariatet for de sentralkirkelige råd. Tiltak konkretiseres og iverksettes som en integrert del av årsplanene og rapporteres i årsmeldingen.
3. Kirkerådet understreker at arbeid med likestilling er et ledelsesansvar og et tverrgående perspektiv som må ivaretas i alle deler av kirkelig virksomhet, og ber sekretariatet sørge for at arbeidet med likestilling mellom kjønn sikres nødvendige ressurser.

4. Arbeidet med strategiplanen evalueres halvveis i planperioden.
5. Strategiplanen gjøres kjent for bispedømmerådene, fellesrådene og menighetsrådene og for andre aktuelle grupper med oppfordring til å ta et selvstendig ansvar for å analysere, konkretisere og iverksette et planmessig arbeid for likestilling mellom kjønn som en integrert del av virksomheten.

KR 14/15 Vedtak:

Saken utsettes til Kirkerådets juni-møte

KR 15/15 Kirkevalget 2015 – behandling av klage fra Åpen folkekirke

Sammendrag

Kirkerådet mottok 2. desember 2014 en søknad om midler for å drive informasjonsarbeid til velgerne ved Kirkevalget 2015 fra Åpen folkekirke. Kirkerådet avslo søknaden i brev av 9. januar 2015. Åpen folkekirke påklaget Kirkerådets vedtak i brev av 30. januar 2015. Etter kirkeloven § 38 annet ledd kan ikke vedtak fattet av lovbestemte kirkelige organer påklages. Det er således ingen klagerett knyttet til Kirkerådets enkeltvedtak av 9. januar 2015. Kirkerådet har samtidig mulighet til å endre vedtaket, så lenge det er i partens favør. Ettersom dette er en sak av prinsipiell betydning, velger direktøren likevel å legge saken på Kirkerådets bord. Det foreslås at Kirkerådet fastholder vedtaket av 9. januar, men legges opp til at Kirkerådet får tilbake en utredning om en mulig tilskuddsordning i forkant av Kirkevalget 2019. Lister fra andre grupper forslagsstillere kan være et verdifullt virkemiddel for å sikre en bred sammensetning av kirkelige råd.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet fastholder vedtaket av 9. januar 2015.
2. Kirkerådet ber om å få tilbake en utredning om en eventuell tilskuddsordning på bakgrunn av evalueringen av Kirkevalget 2015, i forkant av budsjettprosessene før Kirkevalget 2019

Kjartan Bergslid fremmet følgende forslag til nytt punkt 3:

Kirkerådet ser positivt på at det stilles flere lister ved kirkevalget i 2015. Dette er en viktig del av realiseringen av demokratireformen. KR vil derfor understreke at lister godkjent av valgrådet er likestilt og skal behandles som sådan.

Votering punkt 1: Vedtatt med 12 stemmer.

Votering punkt 2: Vedtatt med 12 stemmer.

Votering punkt 3: Vedtatt med 10 stemmer.

KR 15/15 Vedtak:

1. Kirkerådet fastholder vedtaket av 9. januar 2015.
2. Kirkerådet ber om å få tilbake en utredning om en eventuell tilskuddsordning på bakgrunn av evalueringen av Kirkevalget 2015, i forkant av budsjettprosessene før Kirkevalget 2019
3. Kirkerådet ser positivt på at det stilles flere lister ved kirkevalget i 2015. Dette er en viktig del av realiseringen av demokratireformen. KR vil derfor understreke at lister godkjent av valgrådet er likestilt og skal behandles som sådan

KR 16/15 Resultatmål og indikatorer for Kirkevalget 2015

Sammendrag

Kirkerådet behandlet oppfølgingen av visjonsdokumentet for Den norske kirke 2015-2018 i sak KM 07/14 på sitt møte 26.-27. september 2014.

Kirkerådet godkjente de resultatmål og nøkkelindikatorer som var foreslått for de fire strategiske målene som Kirkemøtet vedtok. Målene er innarbeidet i tildelingsbrevene til Kirkerådet og bispedømmerådet fra departementet for 2015.

Da saken ble behandlet ble det ikke tatt hensyn til at det for Kirkevalget 2015 også er behov for å fastsette resultatmål og indikatorer. Dette er mål som kun gjelder for ett år, første år i fireårsperioden.

Denne saken tar opp dette behovet og inneholder forslag om resultatmål og indikatorer for Kirkevalget inneværende år.

Forslag til vedtak:

1. Kirkerådet godkjenner at nøkkelindikatorerne for Kirkevalget 2015 skal være:

- Valgdeltakelse
- Kjønnfordeling i valgte råd

Jan Olav Olsen og Kristin Gunleiksrud Raaum fremmet følgende forslag til ny nøkkelindikator: Ungdomsrepresentasjon i valgte råd.

Votering: Enstemmig vedtatt.

Kristin Gunleiksrud Raaum fremmet følgende forslag om ny nøkkelindikator:
Tilrettelegge for nye valgalternativer.
Votering: 7-7 - forslaget falt med leders dobbeltstemme.

Vedtak KR 16/15

1. Kirkerådet godkjenner at nøkkelindikatorerne for Kirkevalget 2015 skal være:

- Valgdeltakelse
- Kjønnfordeling i valgte råd
- Ungdomsrepresentasjon i valgte råd

KR 17/15 Suppleringsvalg til protokollkomiteen

Sammendrag

Kirkemøtet 2012 valgt i henhold til forretningsorden §3-5 Protokollkomité for perioden 2012.-2015.

Følgende ble valgt:

Medlem

Modulf Aukan, Møre
Grete Folden, Nidaros
Fredrik Arstad, Oslo

Varamedlem

Trude S. Kaspersen, Sør-Hålogaland
Terje Fjeldheim, Stavanger
Torill Kristiansen, Hamar

Terje Fjeldheim har gått ut av Stavanger bispedømmeråd. Han var valgt inn som lek kirkelig tilsatt, men siden han nå er blitt pensjonist måtte han tre ut av rådet.

Kirkerådet fikk 16.03.15 melding om at Fredrik Arstad er innvilget permisjon fra Oslo bispedømmeråd for resten av perioden.

Torill Kristiansen trer inn i Protokollkomiteen som fast medlem. Kirkemøtet må følgelig velge to nye varamedlemmer til komiteen. Inger Helene Nordeide, Bjørgvin og Kjell Rune Wirgenes, Tunsberg er forespurt om å være kandidater til vervet som varamedlemmer til Protokollkomiteen.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

Kjell Rune Wirgenes velges som personlig varamedlem for Grete Folden og Inger Helene Nordeide velges som personlig varamedlem for Torill Kristiansen.

Vedtak KR 17/15

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

Kjell Rune Wirgenes velges som personlig varamedlem for Grete Folden og Inger Helene Nordeide velges som personlig varamedlem for Torill Kristiansen.

KR 18/15 Fullmaktsvedtak til KR-AU

Sammendrag

Departementet har sendt ut på høring *Forslag til tjenesteboligordning* med høringsfrist 15.mai 2015.

Forslag til vedtak:

Kirkerådet gir KR-AU fullmakt til å avgi høringsuttalelse på vegne av Kirkerådet. Arbeidsutvalget bes ta utgangspunkt i Kirkerådets høringsuttalelse om *Tjenestebolig- og bopliktordning for prester*, jf. KR-sak 72/13.

Vedtak KR 18/15:

Kirkerådet gir KR-AU fullmakt til å avgi høringsuttalelse på vegne av Kirkerådet. Arbeidsutvalget bes ta utgangspunkt i Kirkerådets høringsuttalelse om *Tjenestebolig- og bopliktordning for prester*, jf. KR-sak 72/13.

Protokoll Kirkerådet (KR)

11.-12.06.2015

Kirkens hus

Til stede:

May Lisbeth Hovlid Aurdal
Kjartan Bergslid
Erling Birkedal
Ivar Braut
Helga Haugland Byfuglien
Dag Jostein Fjærvoll
Agnes Sofie Gjeset

Roald Braathen
Sølvi Lewin
Svein Arne Lindø
Egil Morland
Jan Olav Olsen
Kristin Gunleiksrud Raaum
Sigurd Skollevoll
Lene Beate Østerås 11.06.2015

Til stede:

fra MKR

Erling Pettersen (leder)

fra SKR

Anne Dalheim (leder)

Forfall: Ingrun Jule,
Runar Godø 11.06.2015.

Fravær under enkelte saker, ved behandling og/eller da vedtak ble fattet:

Til stede fra sekretariatet:

Berit Hagen Agøy
Kristine Aksøy
Ole Inge Bekkelund
Ragnar Bredoch
Ingeborg Dybvad
Anders B G Eide
Jan Rune Fagermoen

Tore Johnsen
Svein M. Køhn
Gerd Karin Røsæg
Synnøve Hinnaland Stendal
Tone Helene Welden
Paul Erik Wirgenes
Gunnar Westermoen
Andreas H Aarflot

Konstituering

Møtet ble ledet av Svein Arne Lindø, og som vanlig fulgte ordningen med en saksordfører for hver sak. Det var ingen merknader til innkallingen.

Godkjenning av sakliste:

Sak KR 19.4/15 Kvalitet på dåpsregistrering i medlemsregisteret ble flyttet fra orienteringssaker og gitt eget saksnummer, KR 29/15 (Opprinnelig sak 29/15 var av administrasjonen trukket fra sakslisten).

Dag Jostein Fjærvoll gir en muntlig orientering om prosessen med nominasjon av bispekandidater i Sør-Hålogaland under KR 19/15

Anke på vedtak i sak 29/15 fra Valgrådet for Borg bispedømme, navn på valgliste.
Brev mottatt 10/06.2015.

Kristin Gunleiksrud Raaum fremmet forslag om at anken ikke føres opp på inneværende sakliste.

Gunleiksrud Raaums forslag ble vedtatt med 5 stemmer, jfr. regler for Kirkerådets virksomhet § 6.1 siste punktum: Det kan også treffes vedtak i saker som ikke er oppført på saklisten hvis ikke møteleder eller 1/3 av de fremmøtte medlemmene motsetter seg dette.

- Vedtak 1: Anken behandles ikke i Kirkerådets møte 11.-12.juni
Vedtak 2: 1. Anken sendes Valgrådet i Borg for uttalelse.
2. KR-AU gis fullmakt til å behandle anken når denne kommer tilbake fra Valgrådet i Borg.

Vedtatt sakliste:

Saksnr. Sakstittel

KR 19/15 Orienteringssaker
KR 19.1/15 Muntlig orientering fra KR, MKR, SKR og BM
KR 19.2/15 Galt veivalg, brev av 25.03.2015
KR 19.3/15 Kirkepartner IKT A/S (muntlig orientering)
KR 19.4/15 Kvalitet på dåpsregistrering i medlemsregisteret – flyttet til KR 29/15
KR 19.5/15 Klimapilgrim
KR 19.6/15 Høring - forslag til endringer i forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning – brev av 06.05.2015.
KR 19.7/15 Høring - endringer i alkoholloven – brev av 27.04.2015
KR 19.8/15 Høring – presteboliger med kulturhistorisk verdi – brev av 13.5.15

KR 19.9/15 Evaluering av Kirkemøtet – brev fra Hamar BDR 13.5.15
KR 19.10/15 Oppheving av prestenes boplikt og ny tjenesteboligordning for rekruttering – høringsvar av 12.05.2015
KR 19.11/15 Notat til Kirkerådet om forståelsen av orienteringssaker og rollen som saksordfører.
KR 19.12/15 Foreløpig protokoll ekstraordinært SKR møte 2. juni 2015
KR 19.13/15 Muntlig orientering ved Dag Jostein Fjærvoll om prosessen med nominasjon av bispekandidater i Sør-Hålogaland

- KR 20/15 Referatsaker**
KR 20.1/15 Protokoll fra møte NFG 25.03.2015
KR 20.2/15 Referat fra SMM møte 25.03.2015
KR 20.3/15 Foreløpig protokoll fra ekstraordinært SKR-møte 2.juni 2015
- KR 21/15** Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023
- KR 22/15** Forslag om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker - høring.
- KR 23/15** Organisering av praktisk teologisk utdanning – høring
- KR 24/15** Finansiering av Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep – Tilskudd fra OVF i fremtiden
- KR 25/15** Kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner
- KR 26/15** Endringer i regler for valg av Kirkeråd og tilhørende endringer i Kirkemøtets forretningsorden
- KR 27/15** Etableringen av et nytt kontrollorgan for Kirkemøtet - høring
- KR 28/15** Retningslinjer for prostiråd og prostimøter
- KR 29/15** Kvalitet på dåpsregistrering i medlemsregisteret
- KR 30/15** Rapport for bruk av midler fra OVF 2014

KR 19/15 Orienteringssaker

KR 19.1/15 Muntlig orientering fra KR, MKR, SKR og BM

Kirkerådet ved fungerende direktør:

- Kirkevalg og valgkort, ønske om differensiering mellom bispedømmene
- Nominasjon av biskop i Sør-Hålogaland
- Vollebækutvalgets rapport *Assimilering og motstand* overlevert kommunalminister Tore Sanner i Universitetets Aula
- Nasjonal pilegrimskonferanse på Selje, start på Klimapilegrim
- Høringssvar – Veivalgsaken

Mellomkirkelig råd ved leder:

- Den politiske situasjonen i Egypt. Opprettelse av et senter mot ekstremisme i Kairo.
- God dialog med Islamsk Råd
- Opprettet samtalegruppe med Pinsevennene
- 11.-14.mai Europeisk kirkelederkonferanse i Trondheim i regi av LVF
- Kirkens Nødhjelp har avholdt representantskapsmøte i Bodø med besøk fra den ortodokse kirken i Syria

Samisk kirkeråd ved leder:

- SKR har avholdt telefonmøte for bl.a. å drøfte høringen vedrørende fremtidig organisering av KUN.
- Samiske kirkedager i 2017 er under planlegging.
- Årets kirkelivskonferanse er avviklet med deltagelse av bl.a. Torill Edøy
- Moder jords siste olje – film og panelsamtale ved Verdensteateret – Tromsø 13.juni. Panelsamtale ledet av gen.sekr Tore Johnsen. Francois Paulette, urfolksleder i Canada var en av paneldeltagerne.

Bispemøtet ved preses

- Bispemøte avholdt i Molde i mai med behandling av bl.a. Veivalgsdokumentet og drøfting av «privat prestatjeneste».
- Hilsen ved preses under overleveringen av Vollebækutvalgets utredning *Assimilering og motstand*
- Preses og gen.sekr MKR var tilstede under markeringen av folkemordet i Armenia
- Veien til prestatjeneste avvikles nå i 3 tre regioner, også oppstart av innføringskurs for nye prester.
- Møte med statsministeren om troverdighetsvurdering av troskonvertitter, dette følges opp med et møte med justisministeren
- Bispemøtets AU har hatt et møte med UDI

KR 19.3/15 Kirkepartner IKT A/S – muntlig orientering v/Jan Rune Fagermoen

KR 19.2/15 Galt veivalg, brev av 25.03.2015
KR 19.4/15 Kvalitet på dåpsregistrering i medlemsregisteret
KR 19.5/15 Klimapilgrim
KR 19.6/15 Høring - forslag til endringer i forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning – brev av 06.05.2015.
KR 19.7/15 Høring - endringer i alkoholloven – brev av 27.04.2015
KR 19.8/15 Høring – presteboliger med kulturhistorisk verdi – brev av 13.5.15
KR 19.9/15 Evaluering av Kirkemøtet – brev fra Hamar BDR 13.5.15
KR 19.10/15 Oppheving av prestenes boplikt og ny tjenesteboligordning for rekruttering – hørings svar av 12.05.2015
KR 19.11/15 Notat til Kirkerådet om forståelsen av

- Orienteringssaker
- Rollen som saksordfører

KR 19.12/15 Foreløpig protokoll ekstraordinært SKR møte 2. juni 2015
KR 19.13/15 Muntlig orientering ved Dag Jostein Fjærvoll om prosessen med nominasjon av bispekandidater i Sør-Hålogaland

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar sakene til orientering.

KR 19/15 Vedtak:

Kirkerådet tar sakene til orientering.

KR 20/15 Referatsaker

KR 20.1/15 Protokoll fra møte NFG 25.03.2015
KR 20.2/15 Referat fra SMM møte 25.03.2015
KR 20.3/15 Foreløpig protokoll fra ekstraordinært SKR-møte 2.juni 2015

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar referatsakene til orientering.

KR 20/14 Vedtak:

Kirkerådet tar referatsakene til orientering

KR 21/15 Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023

Sammendrag

Siden 1990 har Den norske kirke hatt egne planer for arbeidet med kvinnespørsmål/kjønn og likestilling. Sist gjeldende strategiplan gjaldt ut 2014. Kirkerådet får derfor nå en ny plan med vedlagt ressursstoff til behandling. Planen er en revidert utgave av foregående periodes plan. Hovedmålet videreføres, mens delmålene, med underpunkter for det nasjonale, regionale og lokale nivå, er noe endret. Det er denne målstrukturen Kirkerådet skal vedta. Ressursstoffet, som følger strategiplanen, er også revidert og supplert med nytt stoff. Innspill fra bispedømmene er innarbeidet. Blant annet er det internasjonale økumeniske perspektivet, temaet seksuelle minoriteter og kirkens ansvar som arbeidsgiver sterkere framme i det foreliggende forslaget. Strategiplanen med det vedlagte ressursstoffet er ment som en hjelp til å innarbeide likestilling mellom kjønn i alle deler av Den norske kirkes virksomhet. Målet er et bevisst forhold til likestilling og inspirasjon til refleksjon og handling.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023 med de endringene som framkom i møtet.
2. Strategiplanen følges opp systematisk i alle deler av sekretariatet for de sentralkirkelige råd. Tiltak konkretiseres og iverksettes som en integrert del av årsplanene og rapporteres i årsmeldingen.
3. Kirkerådet understreker at arbeid med likestilling er et ledelsesansvar og et tverrgående perspektiv som må ivaretas i alle deler av kirkelig virksomhet, og ber sekretariatet sørge for at arbeidet med likestilling mellom kjønn sikres nødvendige ressurser.
4. Strategiplanen evalueres halvveis i perioden. Dersom resultatet av evalueringen tilsier at det er behov for vesentlige endringer, ber Kirkerådet om at det fremlegges forslag til ny strategiplan i 2020.
5. Strategiplanen gjøres kjent for bispedømmerådene, fellesrådene og menighetsrådene og for andre aktuelle grupper med oppfordring til å ta et selvstendig ansvar for å analysere, konkretisere og iverksette et planmessig arbeid for likestilling mellom kjønn som en integrert del av virksomheten.

Følgende momenter fra rådets samtale innarbeides/synliggjøres i ressursstoffet til strategiplanen:

- Begrense kjønnsoppløsende språk (jf planens bruk av mann/kvinnen – gutt/jente)
- Noen har uklart kjønnsidentitet
- Vis at det er ulikt syn i kirken på enkelte spørsmål

- Likestilling ingen selvfølge, kjempet frem

KR 21/15 Vedtak:

1. Kirkerådet vedtar Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023 med de endringene som framkom i møtet.
2. Strategiplanen følges opp systematisk i alle deler av sekretariatet for de sentralkirkelige råd. Tiltak konkretiseres og iverksettes som en integrert del av årsplanene og rapporteres i årsmeldingen.
3. Kirkerådet understreker at arbeid med likestilling er et ledelsesansvar og et tverrgående perspektiv som må ivaretas i alle deler av kirkelig virksomhet, og ber sekretariatet sørge for at arbeidet med likestilling mellom kjønn sikres nødvendige ressurser.
4. Strategiplanen evalueres halvveis i perioden. Dersom resultatet av evalueringen tilsier at det er behov for vesentlige endringer, ber Kirkerådet om at det fremlegges forslag til ny strategiplan i 2020.
5. Strategiplanen gjøres kjent for bispedømmerådene, fellesrådene og menighetsrådene og for andre aktuelle grupper med oppfordring til å ta et selvstendig ansvar for å analysere, konkretisere og iverksette et planmessig arbeid for likestilling mellom kjønn som en integrert del av virksomheten.

Enstemmig vedtatt

KR 22/15 Forslag om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker - høring

Sammendrag

Kulturdepartementet har sendt på høring: Forslag om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker.

Høringen har to hovedspørsmål:

1. Endring av helligdagsloven
Kulturdepartementet foreslår i høringsnotatet å endre helligdagsloven, slik at det blir tillatt for butikker å ha åpent på vanlige søndager. Påbudet om stengte butikker foreslås opprettholdt for de særskilte helligdagene, for høytidsdagene 1. og 17. mai, og for høytidsaftenerne påske-, pinse-, og julaften fra kl. 16. Av praktiske grunner foreslås det å videreføre dagens unntaksregler for nærmere bestemte typer utsalgssteder på de dagene der butikkene ellers skal holde stengt.

2. Subsidiært reiser departementet forslag om at beslutningsmyndighet om søndagsåpne butikker legges til den enkelte kommune:
Gjennom en slik løsning vil de lokalt folkevalgte kunne ta stilling til om adgangen til søndagsåpent i kommunen skal utvides i forhold til dagens regulering, men det forutsettes at en eventuell kommunal reguleringsmyndighet ikke skal kunne medføre innstramming sammenlignet med dagens situasjon.
Kirkerådet svarer nei på begge spørsmål og avgir en begrunnet høring i tråd med de argumenter som er uttrykt i resolusjonene fra Kirkemøtet, Bispemøtet og Kirkerådet. Disse resolusjonene legges ved som vedlegg til høringen.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar den vedlagte høringsuttalelsen med de endringer som fremkom i møtet.
2. Tidligere vedtatte resolusjoner vedrørende søndagsåpne butikker avgitt av Bispemøtet, Kirkemøtet og Kirkerådet vedlegges høringsuttalelsen.

Egil Morland fremmet forslag om følgende tilføyelse i punkt 1. *Søndagens 1000-årige historie i Norge*, 2.punktum: Selv om det er samlingen om gudstjenesten som er kjernen i søndagsfeiringen, har søndagen historisk gitt vern.....
Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Videre ble det fremmet forslag om å stryke punkt 8. *Økonomiske perspektiver*.
Forslaget falt mot 5 stemmer.

KR 22/15 Vedtak:

1. Kirkerådet vedtar den vedlagte høringsuttalelsen med de endringer som fremkom i møtet.
2. Tidligere vedtatte resolusjoner vedrørende søndagsåpne butikker avgitt av Bispemøtet, Kirkemøtet og Kirkerådet vedlegges høringsuttalelsen.

Enstemmig vedtatt

KR 23/15 Organisering av praktisk teologisk-utdanning – høring

Sammendrag

Kirkerådet gir i denne saken sin uttalelse til høringen om en fremtidig organisering av Det praktisk-teologiske seminar (PTS). Seminaret har vært en kirkelig institusjon som har utdannet prester siden 1834. PTS er i dag en virksomhet under Kulturdepartementet, lokalisert ved Det teologiske fakultet i Oslo og som gir praktisk-teologisk utdanning for prestestudenter. Kirkelig utdanningscenter Nord (KUN) er formelt underlagt PTS, har et

eget styre og tilbyr praktisk-kirkelig utdanning blant annet for prester, diakoner, kantorer og kateketer. Når det fra 2017 etableres et tydeligere skille mellom stat og kirke blir det et spørsmål om hvordan virksomheten ved PTS skal videreføres.

I sin høringsuttalelse støtter Kirkerådet forslagene fra Kulturdepartementet som går ut på at PTS omorganiseres slik at virksomheten overføres til Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Kirkelig Utdanningscenter Nord, som i dag er underlagt PTS, skilles ut og overføres til rettssubjektet Den norske kirke.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar følgende høringsuttalelse som sitt svar til Kulturdepartementets høringsnotat om *Organisering av praktisk-teologisk utdanning – etter et tydelig skille mellom staten og Den norske kirke*. [Opprinnelig forslag til høringsuttalelse vedlegges protokollen]

Erling Birkedal fremmet følgende forslag:

Forslag til vedtak:

KR vedtar forslag til høringsuttalelse med de endringer som ble gjort i Kirkerådets møte, som sitt svar til .....

Endringsforslag i hørings svar:

Tillegg til Innledning:

Kirkerådet ser det som naturlig at kirken tar ansvar for praksiselement i presteutdanningen, og finner løsninger på hvordan dette skal realiseres i samarbeid med de ulike utdanningsinstitusjonene.

Endring i andre og nytt fjerde avsnitt i Fremtidig Samarbeid mellom kirke og fakultet:

Første setning, andres avsnitt erstattes med følgende:

Kirkerådet har merket seg at det blitt vanlig at fakultetene har Råd for samarbeid med arbeidslivet (RSA). Kirkerådet mener at Den norske kirke må være en sentral samarbeidspart for de ulike fakultetene i slike råd. I et slikt samarbeid kan ...

Nytt fjerde avsnitt:

Et konkret samarbeid mellom kirken og fakultetene kan være praksiselementet i presteutdanningen og kirkelig utviklingsarbeid. Kirken har interesse av at fakultetenes tilrettelegging av praksisdelen i profesjonsutdanningen blir best mulig og relativt likt fakultetene imellom. Samtidig er det naturlig at kirken har ansvar for praksisveiledere i menigheter. Relevant utviklingsarbeid for menighetene er det også naturlig at kirken kan gjøre i tett samarbeid med fakultetene og kirkelige utdanningsinstitusjoner som har relevant kompetanse og ansvar for profesjonsutdanninger for kirken. (Se omtale av finansiering under Økonomiske-administrative konsekvenser).

Endringer i siste avsnitt i Forslag om overføring av KUN til rettssubjektet Dnk

Andre setning og ut avsnittet rettes til:

... Kirkerådet ser det som ønskelig at KUN fortsatt har en forholdsvis selvstendig rolle som kan være tjenlig for et samarbeid med UiT og andre studiepoenggivende studiesteder.

Endringer/ny tekst i Økonomisk-administrative konsekvenser:

En forutsetning for at KUN overføres til rettssubjektet Dnk må være at KUNs faglige portefølje videreføres minst på dagens nivå.

PTS har frem til dag ivaretatt en del av KUNs administrative funksjoner. Kirkerådet mener at KUN ved overdragelse til Dnk må tilføres tilstrekkelig økonomi til å ivaretas de administrative støttefunksjoner på tilsvarende nivå som tidligere.

Nivået på økonomisk overføring til UiO/PTS bør være på et nivå som står i forhold til de oppgaver og studentantall som er forventet ved PTS, sett i relasjon til de ressurser som brukes til praktisk-teologisk utdanning ved de andre fakulteter som har denne utdanningen.

Frigjorte midler ved en kostnadseffektivisering ved overføring av PTS til UiO (jfr. siste del av høringsnotatet fra Kulturdepartementet) mener Kirkerådet bør stilles til disposisjon for Den norske kirke. Midlene kan kirken så bruke for å ivareta ansvar for praksiselementet i utdanningen (se omtale av dette ovenfor). Dette tenkes gjennomført i tett samarbeid med fakultetene.

Ivar Braut fremmet følgende endringsforslag:

Kirkerådet støtter ikke uten videre departementets forslag om at virksomheten ved KUN overføres til det nye rettssubjektet for Den norske kirke. Vi viser primært til andre løsninger for å videreføre KUNs verdifulle funksjon, for eksempel ved en organisatorisk tilknytning til Universitetet i Tromsø, eller til en av de andre akkrediterte utdanningsinstitusjonene.

Dersom KUN tilknyttes en utdanningsinstitusjon, vil en slik endring ikke ha økonomisk-administrative konsekvenser for Den norske kirke.

En forutsetning for at KUN overføres til rettssubjektet Den norske kirke må være at KUNs faglige portefølje videreføres minst på dagens nivå.

Egil Morland fremmet følgende forslag

Første avsnitt under overskriften *Fremtidig samarbeid mellom kirke og fakultet* forkortes til følgende: Dersom PTS gis en ny tilknytningsform (...) og utvikle de teologiske utdanningsinstitusjonenes rolle i relasjon til Den norske kirke. Resten av avsnittet utgår.

På bakgrunn av innkomne forslag utarbeidet Egil Morland, Erling Birkedal og Ivar Braut sammen med administrasjonen et nytt omforent forslag. Tidligere innleverte forslag ble da trukket.

På bakgrunn av debatt i rådet ble det omforente forslaget vesentlig forkortet:

Kirkerådet støtter departementets forslag om at Praktisk kirkelig seminar (PTS) overføres til Universitetet i Oslo.

Kirkerådet støtter ikke uten videre departementets forslag om at virksomheten ved Kirkelig Utdanning Nord (KUN) overføres til det nye rettssubjektet for Den norske kirke. Kirkerådet viser primært til andre løsninger for å videreføre KUNs verdifulle funksjon, for eksempel ved en organisatorisk tilknytning til Universitetet i Tromsø eller til en av de andre akkrediterte utdanningsinstitusjonene.

Enstemmig vedtatt

Kristin Gunleiksrud Raaum fremmet følgende tilleggsforslag: KUN bør styrkes med ytterligere en faglig stilling for å kunne styrke det tverrfaglige miljøet og for å drive kirkelig utviklingsarbeid.

Forslaget falt mot 5 stemmer.

KR 23/15 Vedtak:

Kirkerådet støtter departementets forslag om at Praktisk kirkelig seminar (PTS) overføres til Universitetet i Oslo.

Kirkerådet støtter ikke uten videre departementets forslag om at virksomheten ved Kirkelig Utdanning Nord (KUN) overføres til det nye rettssubjektet for Den norske kirke. Kirkerådet viser primært til andre løsninger for å videreføre KUNs verdifulle funksjon, for eksempel ved en organisatorisk tilknytning til Universitetet i Tromsø eller til en av de andre akkrediterte utdanningsinstitusjonene.

Enstemmig vedtatt

KR 24/15 Finansiering av Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep - Tilskudd fra OVF i fremtiden

Sammendrag

Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep ble stiftet i 1996, med bakgrunn i vedtak i Kirkerådet, og er det eneste nasjonale og spesialiserte ressurs- og kompetansesenter for kirken i Norge.

Senteret ble de første årene i hovedsak finansiert gjennom tilskudd fra Kirkerådet, Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg og Norges KFUK-KFUM.

Kirkerådets støtte til senteret har vært finansiert med tilskuddsmidler fra Opplysningsvesenets fond.

Tilskuddsmidlene fra Opplysningsvesenets fond skal gå til prosjekter med begrenset varighet og ikke til drift. Derfor har det vært problematisert at tildelingen av tilskuddsmidler fra OVF til stiftelsen har vart i så mange år.

Dette skjedde også ved behandlingen av tilskuddet for 2015, og resulterte i et eget vedtakspunkt i sak 63/14.

Vedtaket pkt. 3 lød:

«Kirkerådet ber om å få seg forelagt en sak om finansiering av Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep».

Formålet med denne saken er å gi Kirkerådet en innføring i økonomien til Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep, slik at Kirkerådet er bedre orientert om den økonomiske situasjonen når størrelsen for tilskuddet for 2016 skal drøftes.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet anbefaler at støtten til Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep fra OVF for 2016 opprettholdes med kr 650 000.
2. Kirkerådet vil anbefale at Kirkerådets og bispedømmerådenes tilskudd fra 2017 dekkes av de økte rammene over statsbudsjettet slik at det ikke lenger bevilges driftsstøtte fra Opplysningsvesenets fond.

Kristin Gunleiksrud Raaum fremmet følgende endringsforslag til begynnelsen av vedtakets punkt 2: Kirkerådet legger behovet for forutsigbarhet til grunn og anbefaler .... Administrasjonen trakk sitt forslag til fordel for Gunleiksrud Raaums forslag.

KR 24/15 Vedtak:

1. Kirkerådet legger behovet for forutsigbarhet til grunn og anbefaler at støtten til Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep fra OVF for 2016 opprettholdes med kr 650 000.
2. Kirkerådet vil anbefale at Kirkerådets og bispedømmerådenes tilskudd fra 2017 dekkes av de økte rammene over statsbudsjettet slik at det ikke lenger bevilges driftsstøtte fra Opplysningsvesenets fond.

Enstemmig vedtatt

KR 25/15 Kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner

Sammendrag

I løpet av de siste årene har både diakontjenesten og undervisningstjenesten blitt utredet når det gjelder tjenesteforståelse, vigsling og liturgisk bekledning, jfr. sakene KM 09/11, 08/13 og 07/15.

Både sak KM 09/11 «Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster» og sak KM 07/15 «Undervisningstjenesten i Den norske kirke» har merknader og vedtakspunkt som forutsetter at retningslinjene for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner blir revidert.

Gjeldende retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner ble vedtatt før innføringen av gudstjenestereformen, og korresponderer ikke lenger med den terminologi som nå brukes om samarbeid, ansvarsforhold og medarbeidere i gudstjenesten.

Med bakgrunn i utredningene, høring og konsultasjoner i forarbeidene til sakene KM 09/11 og KM 07/15, Bispemøtets uttalelser og Kirkemøtets merknader og vedtak, legges nå forslag om oppdaterte retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner fram for Kirkerådet.

Forslag til vedtak

Kirkerådet oversender forslaget til reviderte retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner til Bispemøtet for uttalelse med sikte på endelig vedtak i Kirkerådet i desember 2015.

1. Felles innledende bestemmelser

1.1

Utgangspunktet for kateketens gudstjenestelige funksjoner er det undervisningsoppdrag kateketen er vigslet til ifølge gjeldende vigslingsordning og tjenesteordning.

Utgangspunktet for diakonens gudstjenestelige funksjoner er den diakonale tjeneste diakonen er vigslet til ifølge gjeldende vigslingsordning og tjenesteordning.

1.2

Kateketen og diakonen tar del i planlegging og forberedelsen av gudstjenester og kirkelige handlinger i samarbeid med øvrige ansatte og ulønnede medarbeidere som er involvert i gudstjenestearbeidet.

Kateketens og diakonens deltakelse og medvirkning ved gudstjenester og kirkelige handlinger skjer under ledelse av soknepresten eller forrettende prest, jf. tjenesteordningens § 7.

1.3

Omfanget av kateketens og diakonens tjeneste knyttet til gudstjenester og kirkelige handlinger skal forankres i menighetens lokale grunnordning og medarbeiderens stillingsbeskrivelse, jf. tjenesteordningenes § 3, tredje ledd.

1.4

Ved utøvelsen av gudstjenestelige funksjoner bærer kateket og diakon liturgisk drakt. Liturgisk drakt for vigslet diakon og kateket er alba med skråstilt stola.

2. Kateketen

2.1 Forberedelse til og medvirkning ved hovedgudstjenesten og andre gudstjenester

2.1.1 Forkynnelse

Kateketen kan medvirke som predikant ved gudstjenester der undervisningsoppdraget på en særlig måte står i fokus.

2.1.2 Menighetens forbønn

Kateketen bør regelmessig ta del i forberedelsen av lokalt utformede bønner under menighetens forbønn med særlig ansvar for å bringe fram bønneemner med tilknytning til menighetens undervisningsoppdrag.

Kateketen kan lede forbønnen eller legge til rette for andre medliturger som forbønnsledere.

2.1.3 Planlegge og forrette

Kateketen bør gis ansvar for å planlegge og være liturg eller medliturg ved gudstjenester med særlig tilknytning til menighetens undervisning for alle aldersgrupper:

- Gudstjenester i tilknytning til menighetens trosopplæring.
- Gudstjenester knyttet til ulike arrangement for barn og ungdom.
- Gudstjenester med særlig tilknytning til voksenundervisning.
- Skole- og barnehagegudstjenester.

2.1.4 Konfirmasjonstidens gudstjenester

Kateketen skal delta i planlegging og gjennomføring av konfirmasjonstidens gudstjenester for de konfirmanterne som kateketen har et særlig ansvar for.

- Dette gjelder gudstjeneste med presentasjon av konfirmanter, konfirmasjonsgudstjeneste med forbønn for den enkelte og øvrige gudstjenester som inngår i konfirmasjonstiden.
- Kateket og prest samarbeider og fordeler ansvar, liturgiske og forkynnende oppgaver mellom seg.
- I særlige tilfeller forretter kateketen konfirmasjonsgudstjenesten som hovedliturg.

2.1.5 Sakramentene

I kraft av sin vigsling er kateketen godkjent som nattverdmedhjelper og kan delta ved utdelingen av nattverden.

I særskilte tilfeller kan kateketen gis fullmakt til å forvalte sakramentene innen rammen av menighetens undervisningstjeneste, jf. tjenesteordning for biskop § 10.

3. Diakonen

3.1 Forberedelse til og medvirkning ved hovedgudstjenesten og andre gudstjenester

3.1.1 Generelt

Diakonen har et særlig ansvar for å se til at det er lagt til rette for fellesskap og deltakelse for alle i gudstjenesten.

3.1.2 Forkynnelse

Diakonen har et særlig ansvar for at det diakonale aspekt kommer fram i forkynnelsen. Diakonen kan medvirke som predikant ved gudstjenester der det diakonale oppdraget på en særlig måte står i fokus.

3.1.3 Menighetens forbønn

Diakonen bør regelmessig ta del i forberedelsen av lokalt utformede bønner under menighetens forbønn med særlig ansvar for å bringe fram diakonale bønneemner. Diakonen kan lede forbønnen eller legge til rette for medliturger som forbønnsledere.

3.1.4 Delta i planlegging og gjennomføring

Diakonen bør delta i planlegging og gjennomføring av gudstjenester med særlig tilknytning til menighetens diakonale oppdrag. Diakonen bør delta i planlegging og gjennomføring av særskilte forbønns-gudstjenester i menigheten.

3.1.5 Nattverd

I kraft av sin vigsling er diakonen godkjent som nattverdmedhjelper og kan delta ved utdelingen av nattverden.

I særskilte tilfeller kan diakonen gis fullmakt til å forvalte nattverd innen rammen av menighetens diakonale oppdrag, jf. tjenesteordning for biskop § 10.

3.2 Kirkelige handlinger

3.2.1 Soknebud

Diakonen kan gå i soknebud. Diakonen benytter forordnet nattverdliturgi for slik anledning.

3.2.2 Båreandakt og urnenedsettelse

Diakonen kan gjøre tjeneste ved båreandakt og urnenedsettelse.

3.2.3 Gravferd

Diakonen kan forrette gravferd etter avtale mellom diakonen, soknepresten og biskopen.

4. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

Erling Birkedal fremmet følgende forslag:

Forslag til vedtak:

Kirkerådet oversender forslag til reviderte retningslinjer kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner, *med de endringer som ble foretatt i møtet*, til Bispemøtet for uttalelse med sikte på *ny behandling* i Kirkerådet i desember 2015.

Forslag til endringer av retningslinjene:

2.1.5

I særskilte tilfeller kan kateketen forvalter sakramentene innen rammen av menighetens undervisningstjeneste.

og tilsvarende 3.1.5 for diakon

I særskilte tilfeller kan diakonen forvalter nattverden innen rammen av menighetens diakonale oppdrag.

2.2 Kirkelige handlinger (Ny, og tilsvarende formulering som 3.2.3 for diakonen):

Kateketen kan utføre kirkelig handling etter avtale mellom kateketen, soknepresten og biskopen.

Votering: Forslag til ny ingress ble vedtatt med 11 stemmer.

Ny tekst 2.1.5 og 3.1.5 ble vedtatt med 11 stemmer.

Ny tekst 2.2 falt mot 7 stemmer.

KR 25/15 Vedtak:

Kirkerådet oversender forslag til reviderte retningslinjer kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner, med de endringer som ble foretatt i møtet, til Bispemøtet for uttalelse med sikte på *ny behandling* i Kirkerådet i desember 2015.

1. Felles innledende bestemmelser

1.1

Utgangspunktet for kateketens gudstjenestelige funksjoner er det undervisningsoppdrag kateketen er vigslet til ifølge gjeldende vigslingsordning og tjenesteordning.

Utgangspunktet for diakonens gudstjenestelige funksjoner er den diakonale tjeneste diakonen er vigslet til ifølge gjeldende vigslingsordning og tjenesteordning.

1.2

Kateketen og diakonen tar del i planlegging og forberedelsen av gudstjenester og kirkelige handlinger i samarbeid med øvrige ansatte og ulønnede medarbeidere som er involvert i gudstjenestearbeidet.

Kateketens og diakonens deltakelse og medvirkning ved gudstjenester og kirkelige handlinger skjer under ledelse av soknepresten eller forrettende prest, jf. tjenesteordningenes § 7.

1.3

Omfanget av kateketens og diakonens tjeneste knyttet til gudstjenester og kirkelige handlinger skal forankres i menighetens lokale grunnordning og medarbeiderens stillingsbeskrivelse, jf. tjenesteordningenes § 3, tredje ledd.

1.4

Ved utøvelsen av gudstjenestelige funksjoner bærer kateket og diakon liturgisk drakt. Liturgisk drakt for vigslet diakon og kateket er alba med skråstilt stola.

2. Kateketen

2.1 Forberedelse til og medvirkning ved hovedgudstjenesten og andre gudstjenester

2.1.1 Forkynnelse

Kateketen kan medvirke som predikant ved gudstjenester der undervisningsoppdraget på en særlig måte står i fokus.

2.1.2 Menighetens forbønn

Kateketen bør regelmessig ta del i forberedelsen av lokalt utformede bønner under menighetens forbønn med særlig ansvar for å bringe fram bønneemner med tilknytning til menighetens undervisningsoppdrag.

Kateketen kan lede forbønnen eller legge til rette for andre medliturger som forbønnsledere.

2.1.3 Planlegge og forrette

Kateketen bør gis ansvar for å planlegge og være liturg eller medliturg ved gudstjenester med særlig tilknytning til menighetens undervisning for alle aldersgrupper:

- Gudstjenester i tilknytning til menighetens trosopplæring.
- Gudstjenester knyttet til ulike arrangement for barn og ungdom.
- Gudstjenester med særlig tilknytning til voksenundervisning.
- Skole- og barnehagegudstjenester.

2.1.4 Konfirmasjonstidens gudstjenester

Kateketen skal delta i planlegging og gjennomføring av konfirmasjonstidens gudstjenester for de konfirmantene som kateketen har et særlig ansvar for.

- Dette gjelder gudstjeneste med presentasjon av konfirmanter, konfirmasjonsgudstjeneste med forbønn for den enkelte og øvrige gudstjenester som inngår i konfirmasjonstiden.
- Kateket og prest samarbeider og fordeler ansvar, liturgiske og forkynnende oppgaver mellom seg.
- I særlige tilfeller forretter kateketen konfirmasjonsgudstjenesten som hovedliturg.

2.1.5 Sakramentene

I kraft av sin vigsling er kateketen godkjent som nattverdmedhjelper og kan delta ved utdelingen av nattverden.

I særskilte tilfeller kan kateketen forvalte sakramentene innen rammen av menighetens undervisningstjeneste.

3. Diakonen

3.1 Forberedelse til og medvirkning ved hovedgudstjenesten og andre gudstjenester

3.1.1 Generelt

Diakonen har et særlig ansvar for å se til at det er lagt til rette for fellesskap og deltakelse for alle i gudstjenesten.

3.1.2 Forkynnelse

Diakonen har et særlig ansvar for at det diakonale aspekt kommer fram i forkynnelsen. Diakonen kan medvirke som predikant ved gudstjenester der det diakonale oppdraget på en særlig måte står i fokus.

3.1.3 Menighetens forbønn

Diakonen bør regelmessig ta del i forberedelsen av lokalt utformede bønner under menighetens forbønn med særlig ansvar for å bringe fram diakonale bønneemner. Diakonen kan lede forbønnen eller legge til rette for medliturger som forbønnsledere.

3.1.4 Delta i planlegging og gjennomføring

Diakonen bør delta i planlegging og gjennomføring av gudstjenester med særlig tilknytning til menighetens diakonale oppdrag.
Diakonen bør delta i planlegging og gjennomføring av særskilte forbønns-gudstjenester i menigheten.

3.1.5 Nattverd

I kraft av sin vigsling er diakonen godkjent som nattverdmedhjelper og kan delta ved utdelingen av nattverden.

I særskilte tilfeller kan diakonen forvalte nattverd innen rammen av menighetens diakonale oppdrag.

3.2 Kirkelige handlinger

3.2.1 Soknebud

Diakonen kan gå i soknebud. Diakonen benytter forordnet nattverdliturgi for slik anledning.

3.2.2 Båreandakt og urnenedsettelse

Diakonen kan gjøre tjeneste ved båreandakt og urnenedsettelse.

3.2.3 Gravferd

Diakonen kan forrette gravferd etter avtale mellom diakonen, soknepresten og biskopen.

4. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

Vedtatt mot 4 stemmer.

KR 26/15 Endringer i regler for valg av Kirkeråd og tilhørende endringer i Kirkemøtets forretningsorden

Sammendrag

Departementets foreslåtte endringer i kirkeloven § 25 innebærer at Kirkerådet tydeliggjøres som Kirkemøtets utøvende organ og får et lovfestet ansvar for rettssubjektet Den norske kirke sin økonomi. Forslaget innebærer videre at lovbestemmelsene om Kirkerådets sammensetning og valg forenkles, slik at Kirkemøtet står fritt til selv å kunne bestemme hvor mange medlemmer som skal velges. Det åpnes også opp for at Kirkemøtet kan fastsette regler som innebærer at Kirkerådet kan ansvarliggjøres overfor Kirkemøtet som en form for styre som kan skiftes ut i funksjonstiden.

Ettersom Kirkerådet som velges på Kirkemøtet 2016 vil velges etter gjeldende regler, foreslås det i denne saken at det kun gjøres de endringer i *Regler for valg av Kirkeråd* og i *Kirkemøtets forretningsorden* som er nødvendige for at Kirkerådet kan ansvarliggjøres overfor Kirkemøtet som en form for styre som kan skiftes ut i funksjonstiden. Det

foreslås at saken sendes på høring til bispedømmerådene, før Kirkerådet får saken tilbake med tanke på å fremme den for Kirkemøtet 2016.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet sender dokumentet på høring, med de endringer som fremkom i møtet.
2. Kirkerådet ber om å få tilbake en sak om *Endringer i regler for valg av Kirkeråd og tilhørende endringer i Kirkemøtets forretningsorden* med tanke på at denne kan fremmes for Kirkemøtet 2016.

Vedtak KR 26/15

1. Kirkerådet sender dokumentet på høring, med de endringer som fremkom i møtet.
2. Kirkerådet ber om å få tilbake en sak om *Endringer i regler for valg av Kirkeråd og tilhørende endringer i Kirkemøtets forretningsorden* med tanke på at denne kan fremmes for Kirkemøtet 2016.

Enstemmig vedtatt

KR 27/15 Høring om etableringen av et nytt kontrollorgan for Kirkemøtet

Sammendrag

Som ledd i forberedelsen til forvaltningsreformen utredes behovet for og de nærmere rammer for et eget kontrollutvalg som på Kirkemøtets vegne kan kontrollere at Kirkerådet ivaretar de omfattende funksjoner innen økonomiforvaltningen som av Kulturdepartementet er foreslått lagt til Kirkerådet.

Kirkerådet foreslår et slikt kontrollutvalg opprettet og at det samtidig overtar de oppgaver dagens protokollkomité har hatt mellom Kirkemøtene. Kontrollutvalget foreslås gitt et vidt mandat til å føre kontroll med Kirkerådets arbeid – herunder å se til at Kirkerådet har betryggende revisjonsordninger.

De overordnede spørsmål saken reiser, sendes på høring – hvorpå Kirkerådet utarbeider utkast til mer utfyllende bestemmelser før oversending av saken til Kirkemøtet 2016.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet ber direktøren ferdigstille utkastet til *høringsnotat om etableringen av et nytt kontrollorgan for Kirkemøtet* med de endringer som fremkom i møtet.
2. Saken sendes på høring til bispedømmerådene.
3. Kirkerådet får saken tilbake til sitt møte i desember i år med ferdig utkast til bestemmelser for kontrollorganet, med henblikk på ferdigstilling for oversending til Kirkemøtet i 2016.

Vedtak KR 27/15

1. Kirkerådet ber direktøren ferdigstille utkastet til *høringsnotat om etableringen av et nytt kontrollorgan for Kirkemøtet*.
2. Saken sendes på høring til bispedømmerådene.
3. Kirkerådet får saken tilbake til sitt møte i desember i år med ferdig utkast til bestemmelser for kontrollorganet, med henblikk på ferdigstilling for oversending til Kirkemøtet i 2016.

Enstemmig vedtatt

KR 28/15 Retningslinjer for prostiråd og prostimøter

Sammendrag

Kulturdepartementet har foreslått å oppheve § 22 om prostiråd og prostimøter, med henvisning til at det ikke er nødvendig med lovhjemmel for å etablere et forum for behandling av saker som er felles for prostiet. Kirkemøtet vil selv stå fritt til å fatte bestemmelser om å videreføre ordningen med frivillige prostiråd og prostimøter. Det legges derfor opp til at Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å vedta *Retningslinjer for prostiråd og prostimøter*, slik at ordningen med frivillige prostiråd og prostimøter kan videreføres fra 2017.

Forslag til vedtak

Under forutsetning av at Stortinget vedtar de foreslåtte endringene i kirkeloven § 22, anbefaler Kirkerådet at Kirkemøtet fatter følgende vedtak:

Retningslinjer for prostiråd og prostimøter

§ 1. Etter bestemmelse i et flertall av menighetsrådene i prostiet kan det dannes et prostiråd til behandling av saker felles for prostiet. Prostirådet kan avholde kirkelige møter for prostiet (prostimøter). Prostiråd og prostimøte kan ikke treffe avgjørelse som er bindende for de enkelte menighetsråd eller andre organer.

§ 2. Prosten skal i løpet av første året i menighetsrådets valgperiode be menighetsrådene i prostiet uttale seg om de ønsker å etablere/videreføre ordningen med prostiråd.

§ 3. Dersom et flertall av menighetsrådene ønsker det, innkaller prosten samtlige menighetsråd til et fellesmøte.

§ 4. På dette fellesmøtet velges et prostiråd med det antall medlemmer som møtet bestemmer. Rådet skal bestå av leke menighetsrådsmedlemmer, prest(er) og lek(e) kirkelig tilsatt(e) foruten prosten. Leke menighetsrådsmedlemmer skal utgjøre flertallet.

Valget foregår skriftlig.

§ 5. Fellesmøtet fastsetter *i egne statutter* nærmere regler for valg av og virksomhetsregler for prostirådet.

§ 6. Prostirådets regler (statuttene) oversendes de kirkelige fellesråd i prostiet, bispedømmerådet og Kirkerådet til orientering.

§ 7. *Retningslinjene trer i kraft fra 1. januar 2017. Fra samme tid oppheves Regler for valg av prostiråd og formene for dets virksomhet.*

§ 8. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i retningslinjene.

Vedtak KR 28/15:

Likelydende med forslaget.

Enstemmig vedtatt

KR 29/30 Kvalitet på dåpsregistrering i medlemsregisteret

Kirkerådet drøftet saken, og på bakgrunn av samtalen ble nedenstående vedtak formulert.

KR 29/30 Vedtak

1. Kirkerådet har drøftet saken Kvalitet på dåpsregistrering i medlemsregisteret og ser med alvor på at registreringen av dåp ikke er tilfredsstillende.

2. Kirkerådet vil understreke at ansvarlige for kirkebokføring må påse at de kirkelige handlinger blir registrert i henhold til Kirkerådets vegledning.

3. Kirkerådet ber om å bli holdt orientert om bruken av medlemsregisteret.

Enstemmig vedtatt

KR 30/15 Rapport for bruk av midler fra OVF 2014

Sammendrag

Tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond til kirkelige formål ble behandlet på Kirkerådets møte i Oslo 5.-6. desember 2014, sak KR 64/13.

Tilskuddet fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak var på 25,5 mill kr, hvorav Kirkerådet fikk disponere 23,5 mill. kr og departementet 2,0 mill kr. Tilskuddet har ikke vært regulert de siste år.

Tildelingen fra Opplysningsvesenets fond består av tre hoveddeler:
Fellestiltak for Den norske kirke, Kirkemøtets andel og bispedømmerådernes andel.

Denne rapporten viser hvordan bevilgningen fra 2014 er brukt. Rapportene fra bispedømmerådene er samlet i et eget vedlegg.

Det er de retningslinjer for disponering av tilskudd som Kirkemøtet vedtok i 2012 som ligger til grunn for disponeringen av tilskuddsmidlene. Alle henvisninger viser til dette regelverket.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar rapporten til orientering

KR 30/15 Vedtak:

Kirkerådet tar rapporten til orientering

Enstemmig vedtatt

Referat fra møte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Tid: 26. februar.2015, kl. 19.15-20.30

Sted: Menighetssalen, Oslo katolske bispedømme, Akersveien 5

PROGRAM	Behandling og vedtak
15.30-16.00 Middag for Rådet, religions- og livssynslederforumet og lokale dialoggrupper	
Sak 1: Godkjenning av siste referat fra rådsmøtet 4.11.2014	Behandling: Godkjent.
Sak 2: STL feirer 20 år juni 2016. Hvem kan sitte i jubileumskomiteé?	Behandling: Jubileumskomiteé: Bente Sandvig, Britt Strandlie Thoresen, Dag Nygård og Egil Lothe. Lokale dialoggrupper involveres der det er aktuelt.
Sak 3: Skal STL samlet jobbe videre med klima- og miljøengasjement og innlemme dette i STLs offisielle planer framover?	Bakgrunn: STL avholdt sosialetisk dialog om klima og miljø under rådsmøte i 2013. Noen representanter for STLs medlemssamfunn har opprettet en interreligiøs klima- og miljøgruppe som har jobbet med å synliggjøre etiske perspektiver i saken, og bl.a. overrakt klimaappell til klima- og miljøministeren. Behandling: Det er ikke konsensus for at STL samlet går videre med dette. Den interreligiøse klima- og miljøgruppa fortsetter arbeidet på egen hånd, kun løselig tilknyttet STL.
Sak 4: Skal STL samarbeide med bioteknologirådet om bioetikkseminarer høsten 2015? Hvem kan sitte i arbeidsgruppe?	Bakgrunn: Bioteknologirådet ønsker å samarbeide med STL om tre arrangementer i hhv. Oslo, Trondheim og Stavanger om f.eks. religiøs vs. sekulær etikk knyttet til bioetiske spørsmål. Behandling: Aksept for STLs deltakelse. Arbeidsgruppe: Are Svendsen, Joav Melchior og Surinder Nath Joshi.
Sak 5: Bergesenstiftelsen ønsker STL som samarbeidspartner.	Bakgrunn: Bergesenstiftelsen planlegger årlig internasjonal konferanse i august og demonstrasjons-/fredstog, samt ulike aktiviteter lokalt, og ønsker STL som partner ved å ansette en STL-tilknyttet prosjektleder i 6 måneders vikariat. Stiftelsen dekker alle kostnader. Gir STL AU mandat til å ansette prosjektleder? Behandling: Aksept. AU innstiller kandidater etter fristens utløp 4.3.2015.

Sak 6: Hva skjer i mitt tros og livssynssamfunn akkurat nå – som er viktig og engasjerer meg?

Hensikt: Å dele erfaringer og skape felles engasjement for utfordringer og saker den enkelte «står i».

Gjennomføring: Mange delte nyheter fra eget tros-/livssynssamfunn, og gjennomførte/planlagte aktiviteter. Se vedlegg.

Sak 7: Orienteringssaker:

- Post- og arbeidsliste
- Prosjektene om religiøs ekstremisme
- Halvårlige møte med Statsråd Widvey 20.1.15
- Gjestebudet og forslag til prismottaker
- Canadiske ambassaden inviterer til filmvisning
- STLs pressemelding og kronikk etter terrorangrepet i Paris
- En nyprodusert veiledningsvideo der sekretariatet deltar om «samhandling mellom helse- og omsorgstjeneten i kommunene og tros- og livssynssamfunn» er tilgjengelig.
- UiO ønsker samarbeid med STL for et seminar 25.april om ekstremisme m.m.

Post- og arbeidsliste ettersendes.

Prosjektene om religiøs ekstremisme:

- UngDialog tildeles kr. 100 000,- av de 400 000,- STL har mottatt av Kulturdepartementet. UngDialog har gjennomført intern kursing, og vil besøke 10 ungdomsklubber ila. mars-april. STLs representanter oppfordres til å tipse om aktuelle ungdomsklubber!
- IRN gjennomførte to arrangementer høsten 2014, og har planlagt to arrangementer i 2015.

STLs møte med kulturministeren: 12 av 14 medlemssamfunn var representert. Ministeren signaliserte at hun ønsket å delta under tros- og livssynsarrangementer, bl.a. møte i religions- og livssynslederforumet 23.3.2015.

Gjestebudet og dialogprisen: Husk påmelding til Gjestebudet 9. april til stl@trooglivssyn.no! Forslag til kandidater til STLs dialogpris kan sendes anne@trooglivssyn.no snarest mulig.

Den canadiske ambassaden inviterer til filmvisning av «Arctic mosque» 2.3.2015.

Terroren i Paris: STL ga en uttalelse etter Paris-hendelsen i januar, og sekretariats- og rådsleder skrev kronikk. Enighet om at det fungerte fint med 24 timers responstid for rådsrepresentantene, men ønske om varsel pr. sms i tillegg til epost. Det kan generelt vurderes ulike kommunikasjonsplattformer for rådsrepresentantene.

Informasjonsfilm om samhandling mellom helse- og omsorgstjeneten i kommunene og tros- og livssynssamfunn, hvor bl.a. STL bidrar, er utgitt, og ligger på STLs nettsider.

Seminar om ekstremisme: 25. april arrangerer Universitetet i Oslo i samarbeid med STL seminar om ekstremisme. Spre ordet!

Referat fra møte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Tid: 4. juni 2015, kl. 16.00

Sted: Human-Etisk Forbund, Brugata 19, Grønland

PROGRAM	Behandling og vedtak
15.30-16.00 Middag	
Informasjon om årets TV-aksjon.	Representant for Regnskogfondet informerte om kampanjen og oppfordret STLs medlemssamfunn til medvirkning. Til avklaring: <u>Hvordan kan STL bidra?</u>
Sak 1: Godkjenning av siste referat fra rådsmøtet hos Oslo Katolske Bispedømme 26.2.2015. Presentasjon av nye representanter for IRN.	Behandling: Godkjent. Nye representanter for IRN: Ghulam Abbas (nyvalgt leder av IRN) og Senaid Kobilica (nyvalgt dialogansvarlig i IRN), i tillegg til Mehtab Afsar (generalsekretær i IRN).
Sak 2: Hva skjer i mitt tros og livssynssamfunn akkurat nå – som er viktig og engasjerer meg?	Representantene delte erfaringer og informerte om aktiviteter i eget tros-/livssynssamfunn (se vedlegg).
Sak 3: STLs deltakelse under Arendalsuka 12.-18. august.	STL deltar under Arendalsuka med stand fra torsdag 13.-lørdag 15. og mandag 17.-tirsdag 18. august. STL arrangerer også et debattmøte med Kulturminister Thorhild Widvey og Faten Mahdi Al-Hussaini med følgende tema: Hva kan tros- og livssynssamfunnene selv bidra med i kampen mot ekstremisme og voldsforherligelse? IRN er invitert til å delta i panelsamtale. STLs medlemssamfunn har mulighet til å ha informasjonsmateriell liggende på stand. Til avklaring: <u>Hvem kan være med å stå på stand for STL?</u>
Sak 4: - Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets (BLD) invitasjon til innspill om familiepolitikk. - Kirkens Nødhjelps (KN) invitasjon til kampanje mot kjønnsbasert vold.	Bakgrunn, BLD: Departementet inviterte STL til møte i april for å få innspill fra tros- og livssynssamfunnene i arbeidet med familiepolitikk, men møtet ble avlyst. Det fremmes forslag om de i stedet skal inviteres til STLs neste Rådsmøte 8. september. Behandling: Det var ulike meninger om hvorvidt dette er relevant for STL. Sekretariatet ber departementet om presisering av hensikten

	<p>med et eventuelt møte. AU beslutter deretter om det er aktuelt for STL å møte departementet, basert på deres presisering og innspillene fra nåværende møte.</p> <p>Bakgrunn, KN: KN har en kampanje om bekjempelse av kjønnsbasert vold, og har skrevet et utkast til en uttalelse om temaet på vegne av STL som eventuelt vil overrekkes utenriksministeren.</p> <p>Behandling: STL tilslutter seg ikke uttalelsen slik den foreligger, men vil utarbeide en egen uttalelse som overrekkes utenriksministeren og som KN kan bruke i sin kampanje. Budskap: STL anerkjenner at kjønnsbasert vold er en alvorlig utfordring og et viktig anliggende for tros- og livssynssamfunnene.</p>
<p>Sak 5: Adressert post fra tros- og livssynssamfunn til potensielle konfirmanter ved bruk av Folkeregisteret.</p>	<p>Bakgrunn: Human-Etisk Forbund (HEF) og Den norske kirke (Dnk) sender årlig ut personlig adressert informasjonsbrev til konfirmasjonsmodne 14-15-åringene ved bruk av folkeregisteret. Praksisen har blitt kritisert fra flere hold. Hvordan stiller STL seg til praksisen?</p> <p>Behandling: Ingen av de øvrige representantene som uttalte seg støttet HEFs og Dnks praksis.</p>
<p>Sak 6: Differensierte kontingentsatser for STL medlemskap i forhold til størrelse?</p>	<p>Saken utgår av tidshensyn. Medlemssamfunnene oppfordres til å ta opp saken internt i eget tros-/livssynssamfunn, og temaet settes på dagsorden til Rådsmøtet 8. september.</p>
<p>Sak 7: Orienteringssaker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Post- og arbeidsliste - Prosjektene om religiøs ekstremisme - Bergesenprosjektet - Evaluering Gjestebudet og seminaret ved Universitetet i Oslo (UiO) - Registreringsproblematikk i Oslo Katolske Bispedømme (OKB) - Status for KRLE - Slottets initiativ - Konferanse for unge/fremtidige ledere - Informasjonsflyt i STL 	<p>Post- og arbeidsliste: Utdales til informasjon.</p> <p>Ekstremismeprosjektene: UngDialog har besøkt ungdomsklubber i Oslo og planlegger oppfølgingsseminar for alle deltakere.</p> <p>Bergesenprosjektet: Prosjektleder Ingrid Vik informerte. Konferansen avholdes 2. september på Litteraturhuset. Tema: Hvordan kan skolen/lærere håndtere ytterliggående og voldsforherligende holdninger blant elever?</p> <p>Gjestebudet og UiO-seminaret: Begge seminarer var vellykkede, men det ville vært ønskelig med større oppmøte fra STLs rådsrepresentanter.</p> <p>OKBs registreringsproblematikk: Bispedømmet, økonomen og bispedømmet er siktet for bedrageri, og OKB håper på fortgang i prosessen.</p> <p>KRLE: Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen støtter at RLE-faget endres til KRLE hvor kristendom skal ha ca. 50 % av</p>

	<p>undervisningstiden, tross kritiske hørings svar fra flere instanser, bl.a. STL.</p> <p>Slottet: Kongeparet inviterer representanter for tros- og livssynssamfunn 20. oktober til middag, dialog og kulturelle innslag. Rådsrepresentantene sender sekretariatet forslag til deltakere fra sitt tros-/livssynssamfunn innen tirsdag 9. juni. Dnk, OKB, IRN, NKR og HEF stiller med inntil 6 personer hver, de resterende medlemssamfunnene stiller med inntil 4 hver.</p> <p>Lederkonferanse: Konferansen for unge/fremtidige ledere i STLs medlemssamfunn avholdes fredag 18.-lørdag 19. september.</p> <p><u>Rådsrepresentantene sender sekretariatet forslag til deltakere fra sitt tros-/livssynssamfunn snarest mulig.</u> Paraplyorganisasjoner stiller med inntil 7 deltakere, de resterende medlemssamfunnene stiller med inntil 5 hver.</p> <p>Informasjonsflyt: <u>Rådsrepresentantene bør bli flinkere til å respondere på informasjonen som sendes ut. Gi sekretariatet tilbakemelding på hvordan man foretrekker at informasjon gis.</u></p>
<p>Sak 8: Hvordan forholder vi oss til resultatene av KIFOs evaluering av STL?</p>	<p>Ferdigstillelse av evalueringen er utsatt til 20. juni. Saken utgår.</p>
<p>Sak 9: Eventuelt</p>	<p>Sekretariatet sjekker status for oppholdstillatelse for religiøse ledere.</p>

Oslo, 11. juni 2015, Anniken Fleisje

Tilstede på rådsmøtet:

Egil Lothe
Jan Benjamin Rødner
Jon Alborg
Berit Hagen Agøy
Lehmber Singh
Patrik Swanström
Lars-Petter Helgestad
Kristin Mile
Mehtab Afsar
Ghulam Abbas
Senaid Kobilica
Ingrid Rosendorf Joys
Marta Bivand Erdal
Øystein Amundsen
Kuddithamby Vamathevan
Dag Nygård
Knut Refsdal

Buddhistforbundet
Det Mosaiske Trossamfund
Den norske kirke v/Mellomkirkelig råd
Den norske kirke v/Mellomkirkelig råd
Gurdwara Sri Nanak Dev Ji
Holistisk Forbund
Human-Etisk Forbund
Human-Etisk Forbund
Islamsk Råd Norge
Islamsk Råd Norge
Islamsk Råd Norge
Oslo katolske bispedømme
Oslo katolske bispedømme
Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Norges Hindu Kultursenter
Norges Kristne Råd
Norges Kristne Råd

Anne Sender
Anniken Fleisje
Mari Helgeland

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL)
STL
STL Stavanger

11 medlemsorganisasjoner representert.

Forfall:

Baha'i-samfunnet
Kristensamfunnet
Sanatan Mandir Sabha